

Förslag till

Havsplan Bottniska viken

Samrådshandling

2018-02-15

Samråd för en bättre havsplan

Detta är förslaget till statlig havsplan för Bottniska viken. Nu samråder vi om detta förslag, och de konsekvensbeskrivningar som hör till.

Havs- och vattenmyndigheten samråder med dig och andra för att få bra och förankrade havsplaner. Därför vill vi gärna att ni ger förbättringsförslag och berättar om sådant vi bör veta.

Lämna dina synpunkter senast den 15 augusti 2018. Du kan lämna synpunkter på två sätt:

- på vår webbplats, www.havochvatten.se/havsplanering
- mejla dem till havochvatten@havochvatten.se

Skicka dem helst i ett digitalt redigerbart format, för då kan vi behandla dem snabbare. Märk din synpunkt med "Samråd om förslag till havsplaner. Dnr 396-18"

Ett förslag baserat på lång dialog

Detta förslag är just ett förslag, och är till för att diskuteras. Förslaget bygger på en lång dialog med främst myndigheter, branscher och kommunala organ, men även intresseorganisationer, forskning och grannländer.

Nu föreslår vi att Havsplan Bottniska viken ska se ut så här, utifrån allt vi vet idag. Dokumentet visar förslag på mest lämplig användning av havet, hur oförenliga ändamål bör hanteras, och hur vi hanterar riksintressen och allmänna intressen.

Tyck till om förslaget till havsplan och konsekvensbeskrivningarna, för det ger bättre slutresultat.

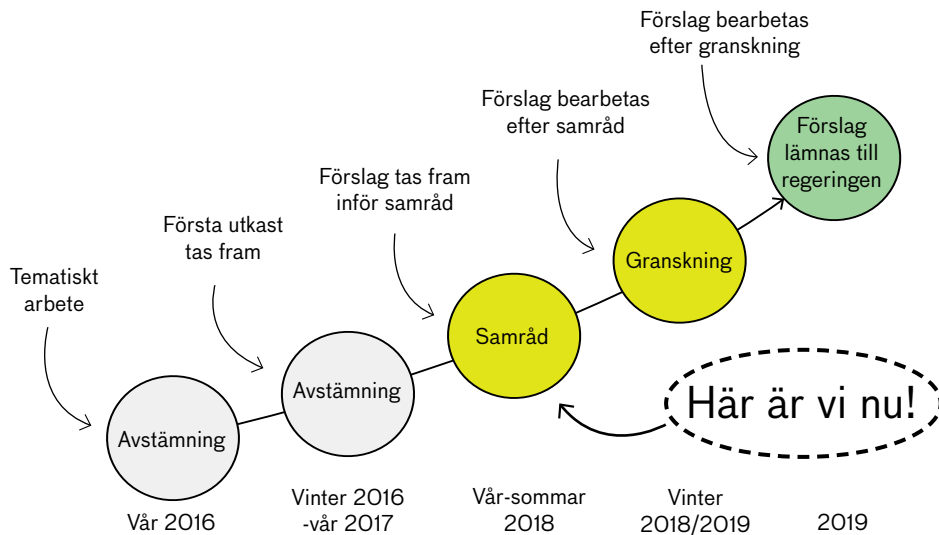
Dialog i tre steg

Dialogen pågår sedan flera år. Vi stämde av ett tidigt utkast till plan under 2016-2017. Vi har försökt ta hänsyn till de synpunkter vi fick in då.

Dialogen kommer att pågå ändå till 2019 då vi lämnar ett förslag på havsplaner till regeringen. Här är de olika dialogstegen där synpunkter kan lämnas:

1. avstämning i tidigt skede (genomfördes 2016-2017)
2. formellt samråd
3. granskning

Detta förslag till havsplan är alltså samrådshandlingen för steg två, formellt samråd.

Figur 1. Några av stegen i arbetet med att fram havsplaner. Nu är det samråd.

Tack för att ni deltar

Vi är övertygade om att havsplanerna blir både bättre och bättre förankrade om fler är med. Tack för att ni deltar.

Följ havsplaneringen på www.havochvatten.se/havsplanering.

Björn Sjöberg

*chef för Avdelningen för havs- och vattenförvaltning på
Havs- och vattenmyndigheten*

Havsplan - Bottniska viken

Statlig planering i territorialhav och ekonomisk zon

Havs- och vattenmyndigheten
Enheten för havsplanering

Diarienummer 396-18

2018-02-15

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930
404 39 Göteborg
Tel. 010-698 60 00
www.havochvatten.se
havochvatten@havochvatten.se

Sammanfattning

Detta är det förslag till havsplan för Bottniska viken som vi samråder om.

Sverige tar fram tre havsplaner – en för Bottniska viken, en för Östersjön och en för Västerhavet. **En havsplan ger vägledning** kring vad som är den bästa användningen av havet. Havsplanen vägleder nationella myndigheter, kommuner och domstolar i kommande beslut, planering och tillståndsprövningar. Näringsidkare kan också få vägledning av planen.

Havsplanen ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Den ska förena näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål.

Havsplanen innehåller vägledning om **mest lämplig användning**. Den eller de användningar som anges i ett område har företräde framför andra användningar. I nästan hela havet bedöms användningar kunna samsas om de anpassar sig till varandra. På vissa platser bedöms användningar inte kunna samsas och föreslås då inte.

Havsplanen anger åtta **användningar** i Bottniska viken: attraktiva livsmiljöer, energiutvinning, försvar, generell användning, natur, sandutvinning, sjöfart och yrkesfiske.

Havsplanen anger också områden där **särskild hänsyn** ska tas till höga naturvärden eller till totalförsvarets intressen.

Förslag till användningar grundar sig på avvägningar och en lämplighetsbedömning utifrån läge, beskaffenhet och behov. Riksintressen och andra allmänna intressen är viktiga för avvägningen.

Konsekvenserna av havsplanen bedöms utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala perspektiv. Arbetet med att bedöma konsekvenserna har skett parallellt och integrerat med planeringen. Dessutom analyseras konsekvenserna i en separat miljökonsekvensbeskrivning och en separat hållbarhetsbedömning.

Havsplaneringen har tagit sin **utgångspunkt** i lagar, förordningar och samhällsmål, rapporter och inte minst den långa dialogen Havs- och vattenmyndigheten haft med andra. Både utgångspunkterna för havsplaneringen och **hur planen ska användas** är ny kunskap och en ny diskussion, eftersom det är första gången någonsin som Sverige gör statliga havsplaner.

Samrådet innebär att andra får ge synpunkter på detta förslag till havsplan, så att Havs- och vattenmyndigheten sedan kan revidera förslaget.

Innehåll

Samråd för en bättre havsplan	2
Sammanfattning	5
1. Detta är en havsplan	9
Läsanvisning	10
2. Utgångspunkter	12
Havsplaneringsförordningen och miljöbalken är grunden	13
Havsplanen ska vägleda och bidra till hållbar utveckling	13
Gränser i havet	17
Kommunernas planering av territorialhavet	18
Många grannländer att samverka med	19
De globala målen	20
Nationella miljömål	21
Sveriges maritima strategi	21
Klimatanpassning	22
Planering för god miljöstatus	22
Arbetet med att ta fram förslag till havsplaner	25
3. En framtid vi vill nå	28
Havet 2050	29
Planeringsmål	29
4. Vägledning om mest lämplig användning	31
Mest lämplig användning	33
Särskild hänsyn	35
Samexistens	37
5. Havsområden	40
5.1 Planeringens huvuddrag för Bottniska viken	41
5.2 Bottenviken	43
5.3 Norra Bottenhavet och Norra Kvarken	46
5.4 Södra Bottenhavet	49
6. Teman	54
6.1 Attraktiva livsmiljöer	55
Friluftsliv, fritidsfiske och turism	63
Kulturmiljö	65
6.2 Energi	68
6.3 Försvar	77
6.4 Lagring och utvinning av material	84
6.5 Natur	89
6.6 Transport och kommunikationer	103
6.7 Vattenbruk och blå bioteknik	112
6.8 Yrkesfiske	114

7. Genomförande och tillämpning	124
Så ska planen användas	125
Havsplanens roll vid tillståndsprövning	125
Havsplanens roll i kommunal översiktsplanering	126
Uppföljning av planen	128
8. Konsekvenser	129
Både hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning.....	130
Integrerad konsekvensbedömning – en del i planeringen	130
9. Underlag.....	133
Underlag och referenser.....	134

Kartförteckning

[Karta 1. Översiktlig plankarta för Bottniska viken](#)

[Karta 2. Plankarta för havsområdet Bottenviken](#)

[Karta 3. Plankarta för havsområdet Norra Bottenhavet och Norra Kvarken](#)

[Karta 4. Plankarta för havsområdet Södra Bottenhavet](#)

[Karta 5. Riksintressen för tema attraktiva livsmiljöer](#)

[Karta 6. Riksintresseanspråk för tema attraktiva livsmiljöer](#)

[Karta 7. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema attraktiva livsmiljöer](#)

[Karta 8. Riksintresseanspråk för tema energi](#)

[Karta 9. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för energi - vindkraftsområden](#)

[Karta 10. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för energi – kablar och rörledning](#)

[Karta 11. Öppet redovisade riksintresseanspråk i havet för tema försvar](#)

[Karta 12. Öppet redovisade riksintresseanspråk och influensområden för totalförsvarets militära del](#)

[Karta 13. Allmänna intressen och förutsättningar för sandutvinning](#)

[Karta 14. Riksintressen och riksintresseanspråk för tema natur](#)

[Karta 15. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema natur – andra marina skyddade områden](#)

[Karta 16. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema natur - klimattillflykter](#)

[Karta 17. Riksintresseanspråk för tema transport och kommunikationer](#)

[Karta 18. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema transport och kommunikationer - ruttsystem](#)

[Karta 19. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema transport och kommunikationer – data- och telekablar](#)

[Karta 20. Riksintresseanspråk för tema yrkesfiske](#)

[Karta 21. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema yrkesfiske - landningsvärden](#)

[Karta 22. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema yrkesfiske - fiskeregleringar](#)

Detta är en havsplan

Havsplanering är till för att havet ska användas hållbart, nu och i framtiden. Många ska samsas om havet, och havsplanen underlättar för det genom att ge vägledning kring vad som är den bästa användningen av havet.

1

Sverige tar fram tre havsplaner – en för Bottniska viken, en för Östersjön och en för Västerhavet.

En havsplan förenar näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål. Den ska bidra till att:

- god miljöstatus i havsmiljön nås och upprätthålls
- havets resurser används hållbart så att havsanknutna näringar kan utvecklas
- främja samexistens mellan olika verksamheter och användningsområden

En havsplan ska också ge den vägledning som behövs för att områdena kan användas för de ändamål som de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov¹.

Arbetet med havsplaneringen resulterar i vägledande havsplaner och bidrar samtidigt till ny kunskap. Det är första gången som Sverige tar fram havsplaner.

Läsanvisning

Du kan läsa planen som ett dokument eller som webbsidor

Havsplanen är detta dokument. Det är detta dokument som är det formella förslaget på samråd. Utöver det finns havsplanen även som webbsidor.

Havsplanen som webbsidor är en hjälp i att utforska planen på ett annat sätt. Där är vissa kartor klickbara och ibland är texterna ordnade på ett annat sätt. Men innehållet är detsamma i webbversionen och i detta dokument.

Du hittar både webbsidorna och detta dokument på www.havochvatten.se/havsplanering.

Så här är dokumentet strukturerat

[Kapitel 1. Detta är en havsplan](#) förklarar kortfattat vad en havsplan är och för vilka områden Sverige tar fram havsplaner.

[Kapitel 2. Utgångspunkter](#) beskriver de förutsättningar som ligger till grund för planeringen. Kapitlet redogör bland annat för juridiska förutsättningar, förhållandet till kommuners och grannländers planering, nationella mål och strategier, miljöstatus och hur arbetet med att ta fram havsplaner går till.

[Kapitel 3. En framtid vi vill nå](#) beskriver en framtid samhället vill nå till år 2050 och de planeringsmål som gäller för havsplaneringen.

Havsplanernas geografiska avgränsning

Havsplanerna omfattar Sveriges ekonomiska zon och svenskt territorialhav från en nautisk mil utanför den svenska baslinjen. Fastighetsindelad vatten är undantaget. En nautisk mil är 1 852 meter.

Kommungränsen mellan Östhammar och Norrtälje bildar gränsen mellan Bottniska vikens och Östersjöns havsplaneområden. Den södra kommungränsen mellan Helsingborg och Höganäs bildar gränsen mellan Östersjöns och Västerhavets havsplaneområden.

Kommunerna har planeringsansvar för det havsområde som finns inom kommunens gränser, det vill säga inre vatten och territorialhav. Kommunernas och statens planeringsansvar överlappar därmed i större delen av territorialhavet sedan 2015 i och med havsplaneringsförordningen.

Figur 2. Sveriges tre havsplaner

¹ [Havsplaneringsförordningen \(2015:400\)](#) 4 §.

Kapitel 4. Vägledning om mest lämplig användning består av riktlinjer i plankartan och tillhörande text som anger vilken användning som föreslås ha företräde inom olika områden. Vägledningen omfattar även särskild hänsyn till höga naturvärden och totalförsvarets intressen. Hur olika användningar kan samexistera och förhållningssätt kring det beskrivs också. Plankartan redovisas i detta kapitel som en översiktlig plankarta över Bottniska vikens havsplaneområde.

Kapitel 5. Havsområden inleder med planeringens huvuddrag för Bottniska viken och beskriver sedan ställningstaganden för varje havsområde. I kapitlet finns en plankarta för varje havsområde i den ungefärliga skala som havsplanerna ska tolkas i. Beskrivningen innefattar särskilt viktiga förutsättningar och motiveringar till varför planeringen ser ut som den gör. Här förklaras också eventuella målkonflikter mellan olika intressen inom samma områden och vilka avvägningar som gjorts.

Kapitel 6. Teman beskriver de många intressen som finns i havet indelade i teman. Varje tema beskrivs i kartor och text bland annat utifrån sina förutsättningar, framtid och samspel med omgivningen. Riksintresseanspråk och allmänna intressen av väsentlig betydelse för temat redovisas särskilt i kartor och text.

Kapitel 7. Genomförande och tillämpning beskriver hur planen ska användas och till vem havsplanens vägledning riktar sig till.

Kapitel 8. Konsekvenser är en beskrivning av arbetet med att med att bedöma planens konsekvenser utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv. Konsekvensbedömningarna finns i sin helhet som separata dokument.

Kapitel 1-3 och 7 är i stora drag samma i de tre olika havsplanerna för Östersjön, Bottniska viken och Västerhavet.

Till varje plan hör en miljökonsekvensbeskrivning², en hållbarhetsbedömning³ och en förteckning med underlag per område⁴. Förteckningen med underlag per område redovisar vilket underlag som är relevant i respektive geografiska område. Där går det exempelvis att utläsa vilken typ av riksintresse eller annat allmänt intresse som ligger till grund för havsplanens avvägningar. Förteckningen är ett komplement till havsplanens kartor och beskrivningar som redovisar informationen på ett annat sätt.

2 Havs- och vattenmyndigheten. 2018. Miljökonsekvensbeskrivning Havsplan Bottniska viken.

3 Havs- och vattenmyndigheten. 2018. Hållbarhetsbedömning Havsplan Bottniska viken.

4 Havs- och vattenmyndigheten. Underlag per område. Havsplan Bottniska viken 2018-02-15.

Utgångspunkter

Det finns lagar och förordningar som bestämmer att Sverige ska ta fram havsplaner, vad planerna ska syfta till och ungefär hur de ska redovisas. Det finns också många nationella och internationella mål, strategier och förutsättningar som havsplanerna utgår från. Andra viktiga utgångspunkter är den kommunala planeringen och grannländers planering.

Havsplaneringsförordningen och miljöbalken är grunden

Genom miljöbalken⁵ och havsplaneringsförordningen⁶ har Sverige införlivat EU:s ramdirektiv för havsplanering⁷ i svensk lagstiftning.

Enligt miljöbalken ska det finnas tre statliga havsplaner – en för Bottniska viken, en för Östersjön och en för Västerhavet. Planerna ska ge vägledning till myndigheter och kommuner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av området. Havsplanerna ska omfatta Sveriges ekonomiska zon och de områden som inte ingår i fastigheter i svenskt territorialhav från en nautisk mil utanför den baslinje som avses i lagen om Sveriges sjöterritorium⁸. Havsplanerna beslutas av regeringen. Regeringen får meddela föreskrifter om sådana förbud eller begränsningar som i fråga om verksamheter och åtgärder inom ett havsplanerat område behövs för att uppnå syftet med planen⁹.

Havsplaneringsförordningen reglerar genomförandet av havsplaneringen. Den anger bland annat att Havs- och vattenmyndigheten ska ta fram förslag till havsplaner, vad planerna ska bidra till, att en ekosystemansats ska tillämpas, att miljökonsekvenser ska analyseras och att uppföljning ska ske.

Havsplanen ska vägleda och bidra till hållbar utveckling

Syftet med havsplanen är att bidra till en långsiktigt *hållbar utveckling*. Den ska ge vägledning till myndigheter och kommuner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av havsplaneområdet. Vägledningen ska syfta till att de havsområden som omfattas av planen *används för det eller de ändamål som de är mest lämpade för* med hänsyn till områdenas beskaffenhet, läge och de behov som finns¹⁰.

Havsplaneringens främsta uppgift är att göra en avvägning mellan olika allmänna intressen, vilket framgår av förarbetena till havsplaneringslagstiftningen¹¹. Riksintressena är en del av de allmänna intressena. Vilka andra allmänna intressen, utöver riksintressena, som havsplanerna ska omfatta finns inte definierat i lagstiftningen. Det ska emellertid vara allmänna intressen av *väsentlig betydelse*.

⁵ [Miljöbalken \(1998:808\)](#)

⁶ [Havsplaneringsförordningen \(2015:400\)](#)

⁷ [Europaparlamentets och Rådets direktiv för havsplanering \(2014/89/EU\)](#)

⁸ [Lag \(1966:374\) om Sveriges sjöterritorium. Lag \(2017:1272\) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner](#), träder i kraft 1 mars 2018.

⁹ 4 kap. 10 § miljöbalken

¹⁰ 4 kap 10 § miljöbalken och 4 § havsplaneringsförordningen. jmf skrivningen i 3 kap 1 § miljöbalken

¹¹ [Hushållning med havsområden \(prop. 2013/14:186 s 17\)](#)

Havsplanen ska enligt 3 § havsplaneringsförordningen bestå av en karta och en planbeskrivning. Kartan ska redovisa

- grunddragen för användningen av havsområdet
- de områden som är av riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken
- andra allmänna intressen av väsentlig betydelse

Planbeskrivningen ska

- ange inriktningen för användningen av havsområdet
- ange och beskriva de områden som är av riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken
- redogöra för andra allmänna intressen av väsentlig betydelse, den nuvarande användningen och övriga planeringsförutsättningar
- redovisa de överväganden som legat till grund för planen
- ange hur frågor om oförenliga ändamål bör lösas
- redovisa innebörden och konsekvenserna av användningen enligt planen

Planen ska främja samexistens mellan olika verksamheter och användningsområden. Planen ska också ge den vägledning som behövs för att de havsområden som omfattas av planen kan användas för det eller de ändamål som de är mest lämpade för med hänsyn till områdenas beskaffenhet, läge och de behov som finns¹². Förslaget till havsplan ska vara förenligt med 3 och 4 kapitlen miljöbalken.

Riksintressen enligt miljöbalken

Vilka områden och anläggningar som är respektive kan omfattas av riksintresseanspråk framgår av 4 respektive 3 kapitlen miljöbalken. Att ett område är av riksintresse respektive omfattas av ett riksintresseanspråk betyder att det väger tyngre än andra allmänna intressen vid en avvägning i den fysiska planeringen och att områdets värde eller betydelse inte påtagligt får skadas.

Verksamhetsanknutna hushållningsbestämmelser är utpekade av myndigheter och regleras i 3 kapitlet miljöbalken. Ett sådant riksintresseanspråk innebär inte alltid ett förbud mot andra åtgärder i eller i närheten av området, men däremot att dess värden ska skyddas i planeringen. Om det finns motstridiga riksintresseanspråk kan havsplanen innehålla en avvägning och en prioritering av den användning som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Totalförsvarets riksintresseanspråk väger enligt miljöbalken alltid tyngre än andra riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken.

Geografiskt anknutna hushållningsbestämmelser finns i 4 kapitlet miljöbalken. Områden som har särskilt stora värden när det gäller natur- och kulturvård, turism och friluftsliv anges direkt i 4 kapitlet och dessa områden är i sin helhet av riksintresse. Det gäller bland annat större kust- och skärgårdsområden som inte får utsättas för exploatering som påtagligt skadar deras värden. Samtidigt hindrar bestämmelserna inte uppförande av an-

¹² Jämför skrivningen i 3 kap 1 § miljöbalken (1998:808)

läggningar för totalförsvaret och utveckling av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet i de här områdena, om andra lämpliga alternativ saknas. Det kan också vara möjligt att utvinna fyndigheter av ämnen eller material. Natura 2000-områden är också av riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken. I dessa krävs särskild tillståndsprövning för verksamheter eller åtgärder som kan påverka naturområdet på ett betydande sätt.

När 3 och 4 kapitlen miljöbalken ska tillämpas vid prövningen av ett mål eller ärende, ska länsstyrelsen särskilt verka för att riksintressena tillgodoses. Länsstyrelsens arbete ska grundas på havsplanen i områden som omfattas av en beslutad havsplan enligt 3 § hushållningsförordningen¹³. I andra områden ska länsstyrelsens arbete grundas på underlag från respektive riksintressemyndighet.

Allmänna intressen

Som ovan anges är havsplaneringens främsta uppgift att avväga mellan olika allmänna intressen. Allmänna intressen i planeringen av mark och vatten är intressen som bidrar till att uppnå samhällsmål för en ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling. Vilka allmänna intressen, utöver riksintressena, som havsplanerna ska omfatta finns inte närmre definierat. Det ska emellertid vara allmänna intressen av *väsentlig betydelse*. Allmänna intressen av väsentlig betydelse kan exempelvis vara intressen som följer av första styckena i 3 kapitlet miljöbalken eller kommunala intressen som anses vara nationellt intressanta.

Vad som räknas som allmänna intressen inom kommunal planering beskrivs i plan- och bygglagen. Allmänna intressen i kommunal planering är bland annat natur- och kulturaspekter, hänsyn till omgivningen och vissa bestämmelser i miljöbalken. Även riksintressen enligt miljöbalken är en del av de allmänna intressena.

---

¹³ [Förordning \(1998:896\) om hushållning med mark- och vattenområden](#)

Bedömning av användning

Havsplanerna anger användning. Grunden till angiven användning bygger på olika riksintresseanspråk och andra allmänna intressen enligt miljöbalken. Rutan nedan förklarar hur:

Läs mer om [samexistens](#) i [kapitel 4 Vägledning om mest lämplig användning](#).

Användningarna baseras på olika allmänna intressen

Användningarna i havsplanen baseras på tre sorters intressen:

- riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken
- riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken
- andra allmänna intressen av väsentlig betydelse

Användningarna omfattar dessa tre i olika stor uträckning.

När intressen överlappar

I stora delar av havet överlappar flera allmänna intressen, till exempel olika riksintresseanspråk.

Havsplanerna behandlar överlappande intressen på följande sätt:

A. Flera intressen anses vara förenliga

→ Havsplanen anger flera intressen som mest lämplig användning i samma område eftersom de kan samexistera.

B. Ett riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet finns i ett område som även är av riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken.

→ Riksintresseanspråket enligt 3 kapitlet blir inte en användning i havsplanen, om användningen är i strid med bestämmelserna i 4 kapitlet.

C. Olika riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken anses oförenliga.

→ Havsplanen ger företräde åt det eller de riksintresseanspråk som bedöms vara mest lämplig användning i området. Motiveringen till den valda användningen står då under respektive havsområde. För svarsintressen ges alltid företräde om området behövs för en anläggning för totalförsvaret, i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.

D. Ett område med riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken omfattas även av ett allmänt intresse av väsentlig betydelse. Riksintresseanspråket och det allmänna intresset är oförenliga.

→ Havsplanen ger riksintresseanspråket företräde när det bedöms vara aktuellt. Havsplanen ger riksintresseanspråket företräde.

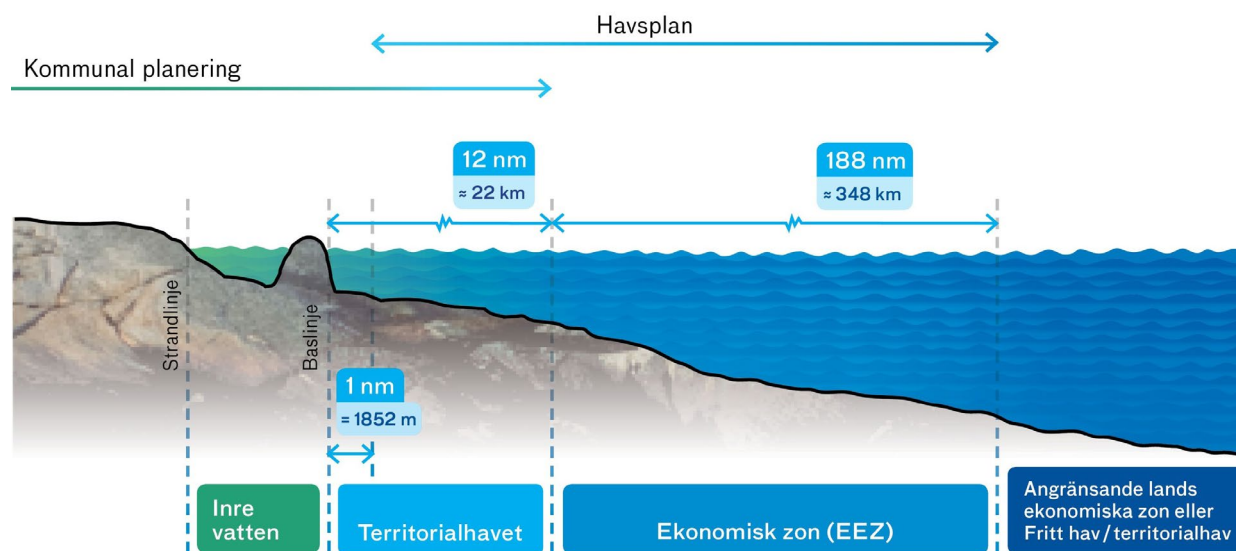
Att ett riksintresseanspråk ges företräde framför ett annat riksintresseanspråk innebär inte att något riksintresseanspråk försvinner.

Gränser i havet

FN:s havsrättskonvention¹⁴ reglerar de havsrättsliga avgränsningarna i havet, alltså vad som utgör inre vatten, territorialhav, angränsande zon och ekonomisk zon. Territorialhavet sträcker sig maximalt 12 nautiska mil från baslinjen. Den ekonomiska zonen är området utanför, dock maximalt 200 nautiska mil från baslinjen. Det svenska territorialhavet och den ekonomiska zonen har varierande utsträckning, beroende på var de möter andra länders gränser och zoner. Den angränsande zonen får sträcka sig till som högst 24 nautiska mil från baslinjen. I den angränsande zonen får Sverige bland annat utföra vissa polisiära kontrollfunktioner. Sverige har även rätt att skydda det marina kulturarvet på botten i zonen.

I territorialhavet har Sverige suveränitet. Det innebär obegränsad rätt att reglera olika verksamheter, med undantag för andra staters rätt till oskadlig genomfart med fartyg. I ekonomisk zon har Sverige bland annat suverän rätt att utforska, utnyttja och förvalta naturtillgångar. Sverige har även jurisdiktion när det gäller skyddet och bevarandet av den marina miljön, uppförande och användning av konstgjorda öar och andra anläggningar och naturvetenskaplig forskning. Samtidigt har andra stater rätt att lägga ut kablar och ledningar på svensk kontinentalsockel samt frihet till sjöfart och överflygning. Reglering av fiske sker inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik. EU har delegerat rätten att utfärda viss reglering till medlemsstaterna.

Figur 3. Begrepp, gränser och planeringsansvar. I territorialhavet delar staten planeringsansvar med kommunerna. I den ekonomiska zonen har staten ensamt planeringsansvar.

14 [FN:s havsrättskonvention \(SÖ 2000:1\)](#)

Havsplanerna omfattar större delen av territorialhavet och svensk ekonomisk zon. I territorialhavet delar staten planeringsansvar med kommunerna. I den ekonomiska zonen har staten ensamt planeringsansvar.

Planeringen av havsområdena måste också förhålla sig till annan folkrätt (förutom havsrätten) och EU-rätten, vilket ger både möjligheter och begränsningar för planeringen. En havsplan kan inte begränsa en verksamhet eller ett intresse utöver vad som möjliggörs av exempelvis havsrätten.

Det finns även lagstiftning och politik på EU-nivå som rör havet eller verksamheter kopplade till havet. Det gäller bland annat EU:s havsmiljödirektiv¹⁵ och andra miljöskyddsdirektiv och unionens transport-, fiske-, sjöfarts- och energipolitik.

Kommunernas planering av territorialhavet

Kommunerna har enligt plan- och bygglagen¹⁶ planeringsansvar för Sveriges territorium, vilket även innefattar inre vatten och territorialhav. Genom havsplaneringens införande i Sverige finns 65 kommuner där planeringsansvaret överlappar mellan kommunen och staten i territorialhavet. Ytterligare ett 20-tal kommuner har kust mot havet, men inte hav som ingår i de statliga havsplaneområdena.

I översiktsplaner redovisar kommunerna hur man vill främja en långsiktig god utveckling när det gäller mark- och vattenanvändning. Översiktsplanen är grunden för kommunernas rätt att själva besluta om detaljplaner och tolka innebörden i allmänna intressen. Idag är det ett 20-tal kommuner som har antagna översiktsplaner som omfattar hela territorialhavet och som redovisar genomarbetade kommunala ställningstaganden¹⁷. Områden nära land och i kustzon behandlas dock oftare i planerna än områden längre ut i territorialhavet. Orsaker till detta kan vara havets traditionellt fria nyttjande och avsaknaden av fastigheter i utsjövatten. Under 2016 och 2017 har många kustkommuner antingen inlett förarbete för planering av havsområdet eller inlett arbete med översiktsplanering enligt plan- och bygglagen. I Stockholms län finns regionplanering enligt plan- och bygglagen och Stockholms landsting har ställningstaganden som rör skärgårdsmiljöerna i sin regionplan. Göteborgsregionens kommunalförbund som är ett regionplaneorgan enligt plan- och bygglagen utsett av regeringen, har tagit fram en förstudie om mellankommunal kustplanering.

Den 16 november 2017 beslutade riksdagen att bifalla regeringens proposition Sveriges sjöterritorium och maritima zoner (prop. 2016/17:215). I propositionen föreslås en ny sammanhållen lag som anger den geografiska omfattningen av Sveriges sjöterritorium och maritima zoner med enhetliga geografiska koordinater uttryckta i det svenska referenssystemet SWEREF 99.

Genom beslutet revideras Sveriges baslinjer vilket bland annat påverkar avgränsningen för Sveriges territorialhav och ekonomiska zon. Beslutet innebär också att en angränsande zon inrättas. I den nya lagstiftningen definieras även sträckningen för den linje som betecknar en nautisk mil från baslinjen, det vill säga havsplaneområdets avgränsning mot kusten.

Den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 mars 2018.

I detta samrådsförslag till havsplaner används en preliminär avgränsning av havsplaneområdet. I nästa skede, alltså granskningskedet, kommer avgränsningen för havsplaneområdet att uppdateras med utgångspunkt i den nya lagstiftningen

¹⁵ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG](#)

¹⁶ [Plan- och bygglag \(2010:900\)](#)

¹⁷ Boverket. 2017. Fysisk planering – land, kust och hav (arbetsutkast 2017-12-21)

Många grannländer att samverka med

De svenska havsplanerna gränsar till nio grannländers territorialhav eller ekonomiska zoner. Dessutom är Åland en autonom region med egen jurisdiktion när det gäller planering av tillhörande territorialhav.

Grannländerna har kommit olika långt i planeringen av sina havsområden. De sju grannländer som är medlemmar i EU är förbundna att utarbeta havsplaner i enlighet med EU:s ramdirektiv för havsplanering. Direktivets artikel 11 anger skyldighet att samarbeta med angränsande länder. Sverige tar här en aktiv roll genom att leda och delta i de EU-finansierade projekten Baltic SCOPE under 2015-2017, Pan Baltic SCOPE 2018-2019, Baltic LINES 2016-2019 och NorthSEE 2016-2019.

Figur 4. Skeden i havsplaneringen i våra grannländer. Ljusblå färg markerar land där den första nationella havsplaneringsprocessen pågår. Mörkblå färg markerar land där den första nationella havsplaneringsprocessen är genomförd. I Ryssland pågår förberedelser för havsplaneringslagstiftning.

I projekten arbetar grannländerna gemensamt med att koordinera planeringsfrågor som rör olika sektorer, som exempelvis sjöfart och fiske, och med att samordna data och underlag. I Baltic SCOPE till exempel, behandlades energi, fiske, natur och sjöfart. De deltagande ländernas ansvariga planeringsmyndigheter deltog i projektet och sektorsmyndigheterna bjöds in att delta i diskussionerna. Baserat på behov och det gemensamma arbetet i projektet utarbetades rekommendationer för hantering av gränsöverskridande frågor¹⁸. I Pan Baltic SCOPE fortsätter samverkan över gränserna som stöd för de nationella havsplaneringsprocesserna. Här ingår bland annat samarbete om grön infrastruktur, samlad (kumulativ) påverkan, ekonomisk och social konsekvensanalys av havsplaner samt samordning av landplanering och havsplanering.

Samarbete sker även inom ramen för de regionala havsmiljökonventionerna Helsingforskonventionen (Helcom) för Östersjön (inkl. Bottniska viken) och Kattegatt och Osparkonventionen för Nordostatlanten där bland annat Nordsjön, Skagerrak och delar av Kattegatt ingår. Det finns också ett särskilt forum för samarbete mellan de ministrar som har ansvar för fysisk planering i Östersjöregionen, nämligen Vision and Strategies around the Baltic Sea (Vasab). Vasab och Helcom har bildat en arbetsgrupp för fysisk planering av havet som bland annat har utvecklat riktlinjer för konsultationer och hur ekosystemansatsen kan tillämpas i havsplaneringen.

Grannländerna har haft möjlighet att lämna synpunkter på utkastet till havsplaner i tidigt skede 2017, under den dialog Havs- och vattenmyndigheten har fört med intressenter. De specifika synpunkter som har kommit in beskrivs i [kapitel 6 - Teman](#).

De globala målen

FN har antagit 17 globala mål för hållbar utveckling¹⁹. Dessa täcker de ekonomiska, miljömässiga och sociala dimensionerna av hållbar utveckling. De svenska havsplanerna har främst beröringspunkter till följande mål:

Mål 3 *Hälsa och välbefinnande* planeras för genom att skydda områden med attraktiva livsmiljöer, för att främja hälsa och välbefinnande.

Mål 9 *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur* samt mål 7 *Hållbar energi* planeras för genom att främja goda sjöfartsruttor samt energiotvinning och forskning inom förnyelsebar energi till havs.

Mål 13 *Bekämpa klimatförändringen* planeras för genom att integrera klimattillflykter inom havsplanering.

Mål 14 *Hav och marina resurser* och mål 15 *Biologisk mångfald och ekosystem* planeras för genom fokus på ett hållbart nyttjande och fler områden med ökat skydd av natur och ekosystem.²⁰

Klimattillflykt är ett område som kan behöva särskilt skydd för att viktiga växter och djur vars utbredning minskar när klimatet förändras, ska bevaras. Områdena utgör ofta de mer stabila områden som väntas bli kvar av en arts större utbredningsområde när salthalt och temperatur förändras. En klimattillflykt bedöms vara viktig för att arten ska fortsätta att finnas i havsområdet. Det underlag som finns tillgängligt för klimattillflykter är preliminärt och behöver utvecklas framöver. Begreppet klimatrefergium kan också användas för att beskriva klimattillflykt.

¹⁸ [Baltic SCOPE \(2017\). Recommendations on Maritime Spatial Planning across Borders](#)

¹⁹ [FN:s globala mål](#)

²⁰ Havs- och vattenmyndighetens svar i regeringsuppdrag F2016/01355/SFÖ Bilaga 2

Nationella miljömål

Utöver det övergripande generationsmålet som är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället har flera av Sveriges 16 nationella miljökvalitetsmål koppling till havsmiljön²¹. Miljökvalitetsmålet *Hav i balans och levande kust och skärgård* har en särskilt framträdande koppling till havsplanering eftersom målets preciseringar kopplar till bland annat ekosystemtjänster, god miljöstatus och därmed även de *miljökvalitetsnormer som Havs- och vattenmyndigheten fastställt* inom ramen för havsmiljöförordningen och Vattenmyndigheterna inom ramen för vattenförvaltningsförordningen.²²

Följande miljökvalitetsmål bedömdes i havsplaneringens färdplan²³ som mest relevanta för havsplaneringen som helhet:

- *Hav i balans samt levande kust och skärgård* – det centrala tematiska målet för hav och kustzon.
- *Ett rikt växt- och djurliv* – berör marint växt- och djurliv inklusive fåglar och fladdermöss.
- *Giffri miljö* – berör utsläpp och spridning av förorenande ämnen.
- *Begränsad klimatpåverkan* – berör utsläpp av växthusgaser från till exempel sjöfart och omställningen till användning av förnybara energikällor.
- *Ingen övergödning* – berör utsläpp till luft och vatten av kväveföreningar och fosforföreningar.

Sveriges maritima strategi

År 2015 beslutade regeringen om en svensk nationell maritim strategi för *konkurrenskraftiga, innovativa och hållbara maritima näringar som kan bidra till ökad sysselsättning, minskad miljöbelastning och en attraktiv livsmiljö*²⁴. Denna vision vilar på tre likställda perspektiv:

- hav i balans
- konkurrenskraftiga maritima näringar
- attraktiva kustområden.

Strategin omfattar och integrerar många politikområden och är därigenom ett instrument för att genomföra en svensk integrerad havspolitik. Den maritima strategin lyfter fram statliga havsplaner som ett viktigt instrument för att styra utvecklingen i landets yttre havsområden. Den maritima strategin har stor relevans för havsplanerna och finns integrerad i planeringsmålen.

²¹ [Sveriges miljömål](#)

²² [Havsmiljöförordningen \(2010:1341\)](#) respektive [Förordning \(2004:660\) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön](#)

²³ [Havs- och Vattenmyndigheten. Rapport 2016:21, Färdplan havsplanering.](#)

²⁴ [En svensk nationell maritim strategi – för människor, jobb och miljö](#)

Klimatanpassning

Klimatförändringar kommer att påverka haven och människans möjlighet att nyttja havet som resurs på många olika sätt. Det råder stor sannolikhet att ett förändrat klimat också innebär betydande förändringar i ekosystemen, isläggningsmönster, salthalt, strömmar och syresättning, vind- och vågmönster²⁵. Människans utsläpp av koldioxid innebär även en ökad förorening av haven med potentiellt långtgående konsekvenser för organismer och ekosystem. Klimatfrågan kopplar även till själva anspråken på användning av havet. Ett överhängande behov att minska utsläpp av växthusgaser på kort tid kommer sannolikt medföra ökat nyttjande av havet för utvinning av olika former av fossilfri energi som havsbaserad vind- eller vågkraft. Effekter på land kan innebära ökat intresse för verksamheter till havs genom förändrade transportmönster som ger överflyttning från väg- till sjötransport samt för strandfodringsverksamhet till havs för att klimatanpassa kustzoner och bekämpa kusterosion. Möjligheten att bedriva verksamheter till havs har följdverkningar på land eller utomlands och påverkar därigenom de totala utsläppen av växthusgaser²⁶.

Sammantaget är klimatet som miljöfråga kopplat till havsplaneringen genom såväl direkta och indirekta effekter på användning och anspråk som genom påverkan på ekosystemen i stort och de tjänster de ger. Havsplanering kan även förebygga effekter av klimatförändringen och havsanvändningarnas bidrag till denna genom att peka ut områden för hållbar energiomställning och bränsleeffektiva sjöstråk.

Planering för god miljöstatus

För att vända den negativa miljöutvecklingen och stimulera till ett hållbart nyttjande av havens resurser har Europeiska gemenskapen (nu EU) tagit fram och antagit havsmiljödirektivet²⁷, som i Sverige införts genom havsmiljöförordningen²⁸. Havsmiljödirektivet syftar till att uppnå eller upprätthålla god miljöstatus i Europas hav till år 2020. För Sveriges del handlar det om förvaltningsområdena Nordsjön och Östersjön. Enligt havsmiljöförordningen utgörs Östersjöns förvaltningsområde av Bottniska viken och Egentliga Östersjön. Den senare kallas i havsplaneringen för Östersjön. Definition och bedömning av god miljöstatus, miljö kvalitetsnormer med tillhörande indikatorer, åtgärdsprogram och övervakningsprogram för havsmiljön är verktygen i havsmiljöförordningen för att minska belastningen. Definition och bedömning av god miljöstatus sammanfattas i *Inledande bedömning 2018*²⁹.

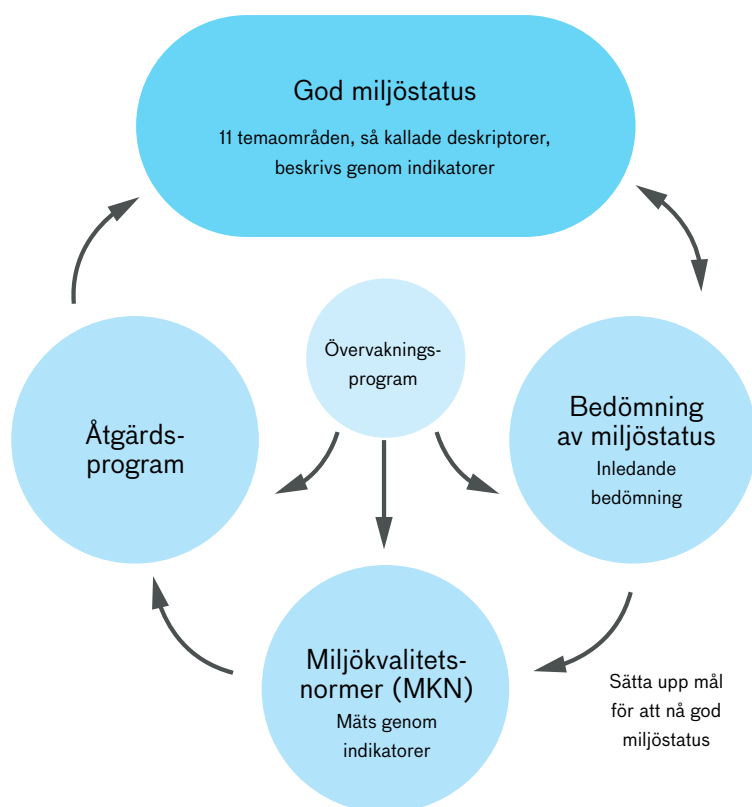
²⁵ [Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2017:26. Havsplanering med hänsyn till klimatförändringar.](#)

²⁶ Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2018:5. Miljösystemanalys för svensk havsplanering.

²⁷ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG](#)

²⁸ [Havsmiljöförordningen \(2010:1341\)](#)

²⁹ [Havs- och Vattenmyndigheten. Rapport 2017:32. Samråd om inledande bedömning 2018, genomförande av havsmiljöförordningen](#)

Figur 5. Översiktlig illustration av havsmiljödirektivets process och begrepp.

Havsplanerna ska bidra till att god miljöstatus nås och upprätthålls, enligt havsplaneringsförordningen. För att nå god miljöstatus till 2020 behöver användningen av havet förändras så att den belastning användningen ger minskas. Havsplanernas vägledning om mest lämplig användning och särskild hänsyn till höga naturvärden kan bidra till att god miljöstatus nås och upprätthålls.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är juridiska styrmedel som ska se till att god miljöstatus nås eller upprätthålls. Utgångspunkten när man fastställer en miljökvalitetsnorm är kunskap om vad människan och naturen tål utan hänsyn till ekonomiska eller tekniska förhållanden. Normen ska därför avspegla den lägsta godtagbara miljökvaliteten eller det önskade miljötillståndet, men tar vanligtvis inte sikte på hur mänsklig verksamhet ska utformas.

Den övergripande miljökvalitetsnormen med innebörd att god miljöstatus ska upprätthållas eller nås i Nordsjön och Östersjön till 2020 finns i 17 § havsmiljöförordningen. Vad god miljöstatus innebär preciseras i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter³⁰ om vad som kännetecknar god miljöstatus och miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön. I dessa föreskrifter finns också andra miljökvalitetsnormer med indikatorer som syftar till att vi på sikt ska kunna uppnå god miljöstatus.

Att havsplanen vägleder kring användningen av olika havsområden är ett viktigt verktyg i arbetet med att uppnå miljökvalitetsnormerna. Exempelvis kan aktiviteter med potentiell negativ påverkan på hydrografiska förhållanden styras bort från de områden där sådan påverkan kan vara negativ för biologisk mångfald och ekosystem.

Marina skyddade områden

En viktig del i havsmiljöförvaltningen är utvecklingen av ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden³¹. Havsplaneringen kompletterar detta nätverk genom att redovisa områden utanför de skyddade områdena, där särskild hänsyn till naturvärden ska tas.

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur är naturområden, biotoper, strukturer och element i landskapet inklusive kust och hav som skapar ett ekologiskt sammanhang. Sammanhängande strukturer är viktigt för att bevara ett rikt växt- och djurliv i landskapet som bevarar såväl artspecifika egenskaper som ekosystemens funktionalitet. Grön infrastruktur är en precisering av miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Havsplaneringen bidrar till sammanhängande gröna strukturer genom att ge vägledning om var olika användningar är mest lämpliga och ange områden där särskild hänsyn ska tas till naturvärden.

³⁰ [Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter \(HVMFS 2012:18\) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön](#)

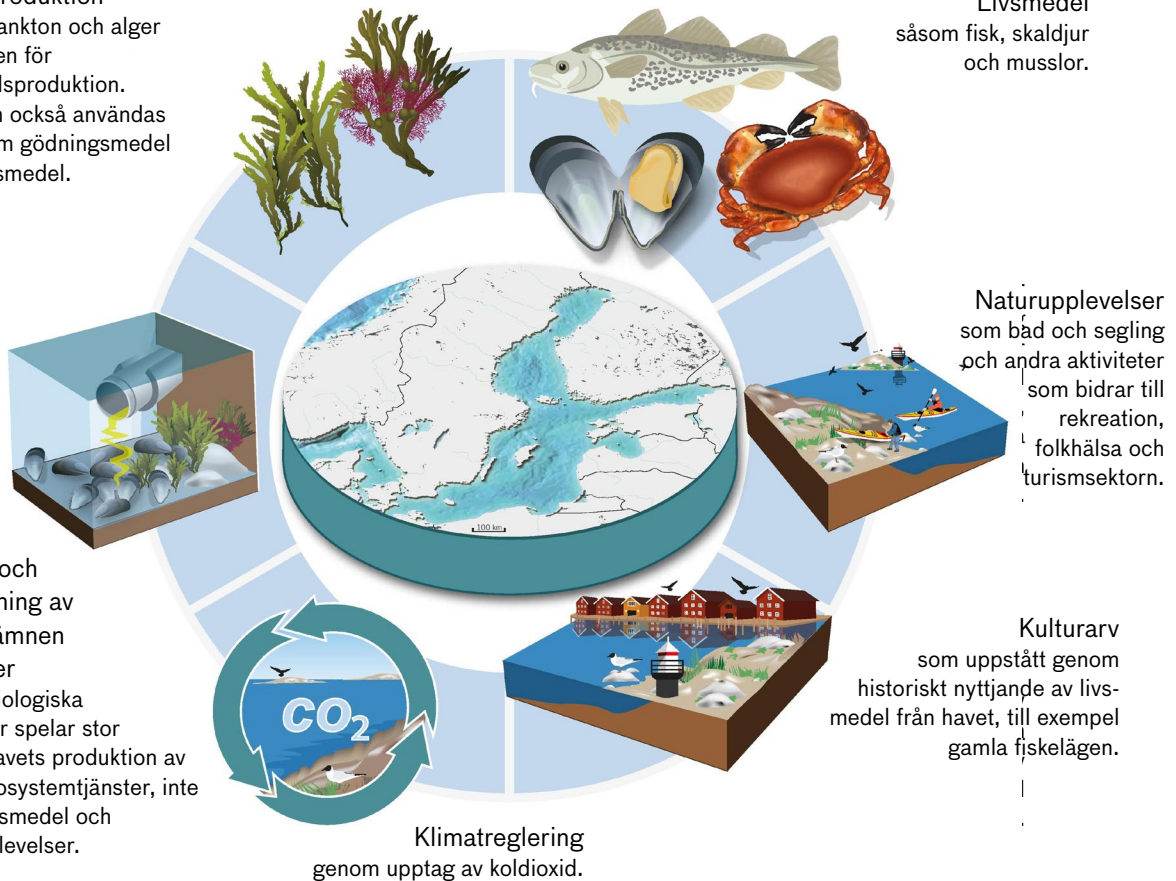
³¹ [Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2016. Handlingsplan för marint områdesskydd, myllrande mångfald och unika naturvärden i ett ekologiskt nätverk under ytan. Slutredovisning av regeringsuppdrag M2015/771/Nm.](#)

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är tjänster och produkter som ekosystemen ger oss människor, som exempelvis mat, luft eller platser för rekreation. I havsplaneringen är det viktigt att ha kunskap om betydelsen av ekosystemtjänster för att kunna analysera, utvärdera och motivera varför ett område är lämpligt eller olämpligt för olika användningar.

Primärproduktion
av växtplankton och alger är grunden för livsmedelsproduktion. Alger kan också användas direkt som gödningsmedel eller i livsmedel.

Figur 6. Havets ekosystem bidrar med flera samhällsviktiga funktioner som till exempel produktion av livsmedel. De mer synliga ekosystemtjänsterna påverkar och är beroende av andra som inte är så synliga, till exempel är fiskar beroende av att andra delar av naturen bryter ner näringsämnen och gifter.

Arbetet med att ta fram förslag till havsplaner

Havs- och vattenmyndigheten tar fram förslag till havsplaner, medan kustlänsstyrelser och centrala myndigheter stöder arbetet och bistår med underlag för planeringen. Berörda kommuner, regionplaneorgan, kommunala samverkansorgan och landsting har möjlighet att medverka i förslagsarbetet. På så vis kan havsplanerna ta hänsyn till lokala och regionala förutsättningar och behov. Sverige samarbetar också med andra länder så att de svenska havsplanerna är samordnade med grannländernas havsplaner. Havs- och vattenmyndigheten har också haft dialog med bransch- och intresseorganisationer, för att kunna ta hänsyn till deras förutsättningar och behov.

Processen med att ta fram havsplaner görs i flera steg där revideringar och en omfattande dialog sker för varje steg. Avstämning i *tidigt skede* gjordes 2016-2017 utifrån utkast till havsplaner. Under avstämningen deltog mer än 150 aktörer och ett stort antal synpunkter och förbättringsförslag lämnades på de tre planutkasterna med konsekvensbeskrivningar. Avstämningen genomfördes i form av ett stort antal stora eller små dialogmöten, både nationellt, regionalt och med grannländer. Kustlänsstyrelserna ansvarade för dialogen med kommuner och regionalt utvecklingsansvariga aktörer.

Nu sker *Samråd* utifrån detta samrådsförslag av havsplanerna. Innan havsplanerna beslutas kommer de att vara föremål för *granskning*. Under granskning kommer också ges möjligt att lämna synpunkter.

Senast år 2021 ska Sverige och de andra EU-länderna ha gällande havsplaner. Föreskrifter som kan kopplas till havsplanerna med förbud mot eller begränsningar för verksamheter eller åtgärder föreslås inte i samband med samrådsförslaget av havsplanen men kan bli aktuellt i ett senare skede. Havsplanerna och eventuella föreskrifter beslutas av regeringen. Vid behov eller minst vart åttonde år ska nya förslag tas fram så att havsplanerna hålls aktuella och kan uppfylla sina syften.

Planering med ekosystemansatsen som grund

Enligt havsplaneringsförordningen ska en ekosystemansats tillämpas i arbetet med att utarbeta havsplanerna. Ekosystemansatsen är en internationell strategi för bevarande av naturvärden, hållbart nyttjande och rättvis fördelning av naturresurser. Målet är att säkerställa att användning av ekosystemen sker utan att äventyra deras långsiktiga fortlevnad avseende deras struktur, dynamik och funktion³².

Ekosystemansatsen tillämpas bland annat genom en inkluderande dialogprocess i planarbetet, kunskapsbaserad planering, att försiktighetsprincipen tillämpas och att planeringen görs utifrån kravet om god miljöstatus som fastställts inom ramen för havsmiljöförordningen. I *havsplaneringens färdplan* finns en mer utvecklad redovisning för hur ekosystemansatsen tillämpas i planeringsarbetet.

Försiktighetsprincipen och hantering av kunskapsbrist

Planeringen utgår från bästa tillgängliga kunskap om verksamheter och ekosystemen. I planeringen har hänsyn tagits till rådande kunskapsläge och de kunskapsbrister som identifierats.

Försiktighetsprincipen kräver att brist på kunskap om miljöeffekter inte används som argument för att tillåta en verksamhet. Havsplanen är övergripande och strategisk, och fördjupad kunskap kan komma att krävas vid prövning av olika verksamheter i havet och vid utveckling av förvaltningen utifrån havsplanens vägledning.

³² [Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2012:14. Tillämpning av ekosystemansatsen i havsplaneringen](#) och [Schmidtbauer Crona, J. 2017. The Ecosystem Approach in Maritime Spatial Planning – A Checklist Toolbox.](#)

Miljöbedömning och hållbarhetsbedömning

En strategisk miljöbedömning görs för varje havsplan enligt havsplaneringsförordningen. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöhänsyn i havsplanerna. Utöver miljöbedömningarna av havsplanerna görs hållbarhetsbedömningar med ett bredare perspektiv. Syftet med dem är att analysera havsplanernas påverkan ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. Läs mer i [kapitel 8. Konsekvenser](#).

Nulägesbeskrivning, färdplan och underlag

Arbetet med havsplanering i Sverige har pågått i flera år och ett stort antal underlag har tagits och tas fram. I *Havsplanering nuläge 2014*³³ gavs en lägesbild av intressen och förutsättningar samt analys av samverkande och konkurrerande intressen. I *Färdplan havsplanering*³⁴ fastställdes de planeringsmål och planeringsstrategier som vägleder arbetet med att utveckla havsplanerna samt avgränsning av miljöbedömning. Syftet var att skapa tydlighet och förankring för den fortsatta planeringsprocessen.

Läs mer om utgångspunkter för havsplanerna i [Havsplanering - nuläge 2014](#) och [Färdplan havsplanering. Rapporter och dokument om havsplanering hittar du här](#).

³³ [Havs- och Vattenmyndigheten Rapport 2015:2. Havsplanering – Nuläge 2014.](#)

³⁴ [Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2016:21. Färdplan havsplanering.](#)

En framtid vi vill nå

En havsplan är framtidsinriktad och ska leda till den framtid vi vill nå. Havsplanerna tar sikte på år 2030. Samtidigt används år 2050 för att måla upp en framtid längre bort som stimulerar till diskussion och tankar om planeringens långsiktighet.

Havet 2050

År 2050 nyttjar vi havet genom konkurrenskraftiga, innovativa och hållbara maritima näringar. Havet har god miljöstatus och en rik biologisk mångfald. Vi bevarar natur- och kulturmiljöer i havet och tillvaratar dess ekosystemtjänster. Det finns gott om upplevelsevärden och möjlighet till rekreation. Havet är till glädje och nytta för alla. Näringsliv och förvaltning samverkar och havsplanerna bidrar med helhetssyn, framförhållning och förutsägbarhet. År 2050 lever vi i fortsatt fred och frihet i Östersjö- och Nordsjöregionen.

Planeringsmål

Havsplanen ska integrera näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål, enligt havsplaneringsförordningen. Planeringens huvudinriktning är att havets resurser ska användas så att havsanknutna näringar kan utvecklas och växa samtidigt som ekosystem bevaras och restaureras. Havsplanerna ska bidra till att god havsmiljö nås och upprätthålls. Enligt miljöbalken ska havsplanerna bidra till långsiktigt hållbar utveckling. Planeringen beaktar även FN:s globala hållbarhetsmål vid sidan av målformuleringar inom ramen för vår nationella lagstiftning, som i många fall kan härledas till internationella överenskommelser.

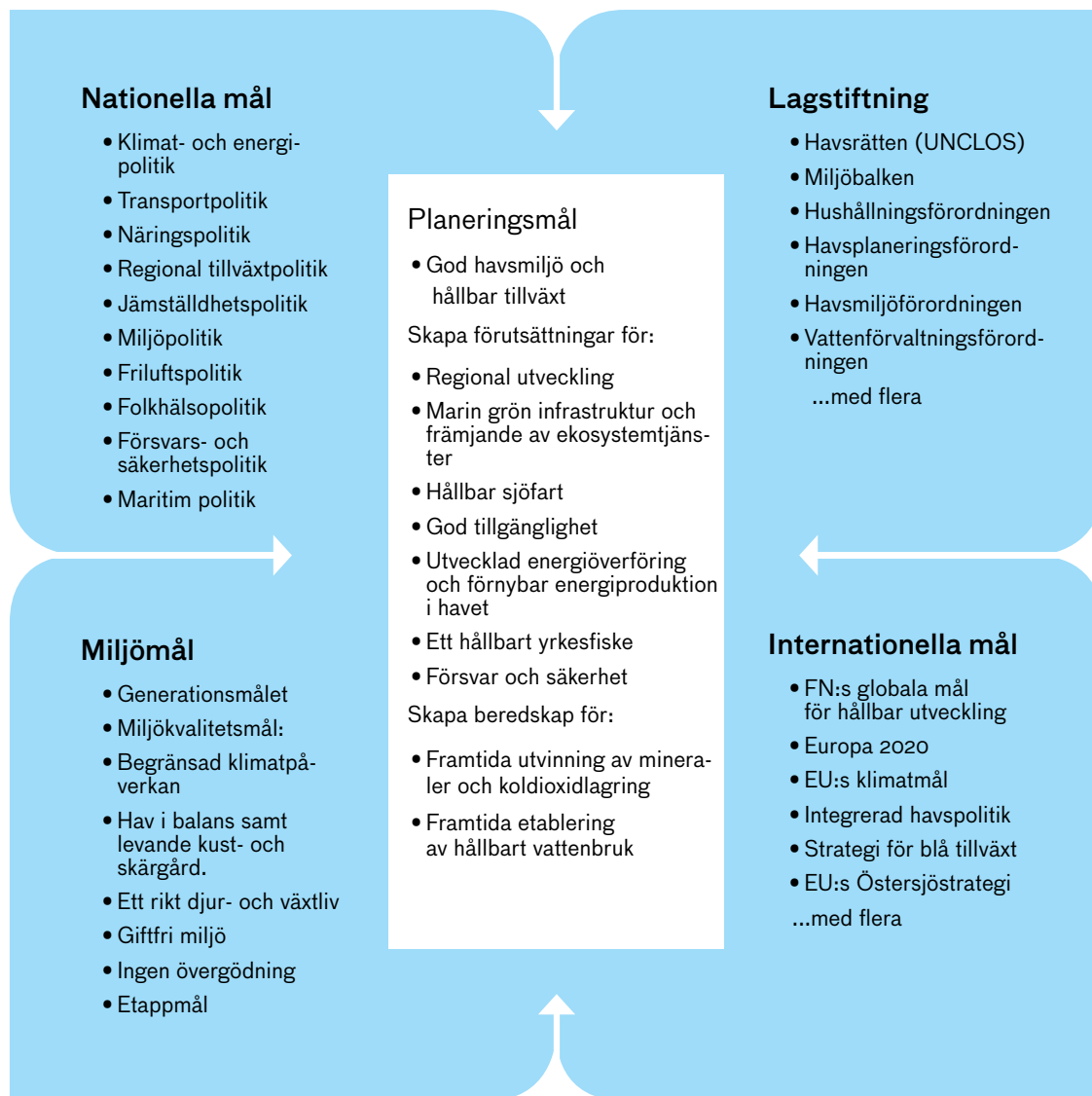
Havsplaneringen har tagit fram 10 planeringsmål utifrån samhällsmål, befintlig lagstiftning, nationella strategier och andra underlag. Planeringsmålen består av ett övergripande mål som stöds av övriga nio mål. Det övergripande målet är *God havsmiljö och hållbar tillväxt*. De övriga nio är indelade i två grupper, nämligen skapa förutsättningar respektive skapa beredskap. Indelningen fångar skillnaden mellan å ena sidan de anspråk som finns tydliga och omfattande i närtid, förutsättningar, och å andra sidan de frågor som främst i ett längre framtidsperspektiv bedöms kunna ha omfattande anspråk i havet, beredskap.

Beredskapsmålen innebär att havsplaneringen ska ta höjd för framtida behov och verksamheter, så som växande vattenbruk eller ökad mineralutvinning och koldioxidlagring. Figuren visar planeringsmålen och lagstiftning, strategier och andra övergripande mål.

Planeringsmålen innebär finns utförligt beskrivna i

[Färdplan havsplanering](#).

Figur 7. Planeringsmål i mitten, omgivna av lagstiftning, strategier och andra övergripande mål.

Vägledning om mest lämplig användning

Havsplanen innehåller vägledning i text och kartor. Plankartan visar mest lämplig användning av havsområdet, till exempel yrkesfiske, sjöfart och energiutvinning. Plankartan visar även områden där särskild hänsyn ska tas till höga naturvärden och till totalförsvarets intressen. Kapitlet innehåller vägledning kring de olika användningarna, den särskilda hänsynen och hur olika användningar kan samexistera. Kapitlet innehåller också en översiktlig plankarta för hela havsplaneområdet. Plankartor för varje havsområde finns i [kapitel 5. Havsområden](#).

Kartan finns också tillgänglig på www.havochvatten.se/havsplanering.

4

Karta 1. Översiktlig plankarta för Bottniska viken

Användningar

 Attraktiva livsmiljöer

 Energiutvinning

 Utredningsområde för energiutvinning

 Försvar

 Natur

 Generell användning

 Sandutvinning

 Sjöfart

 Yrkesfiske

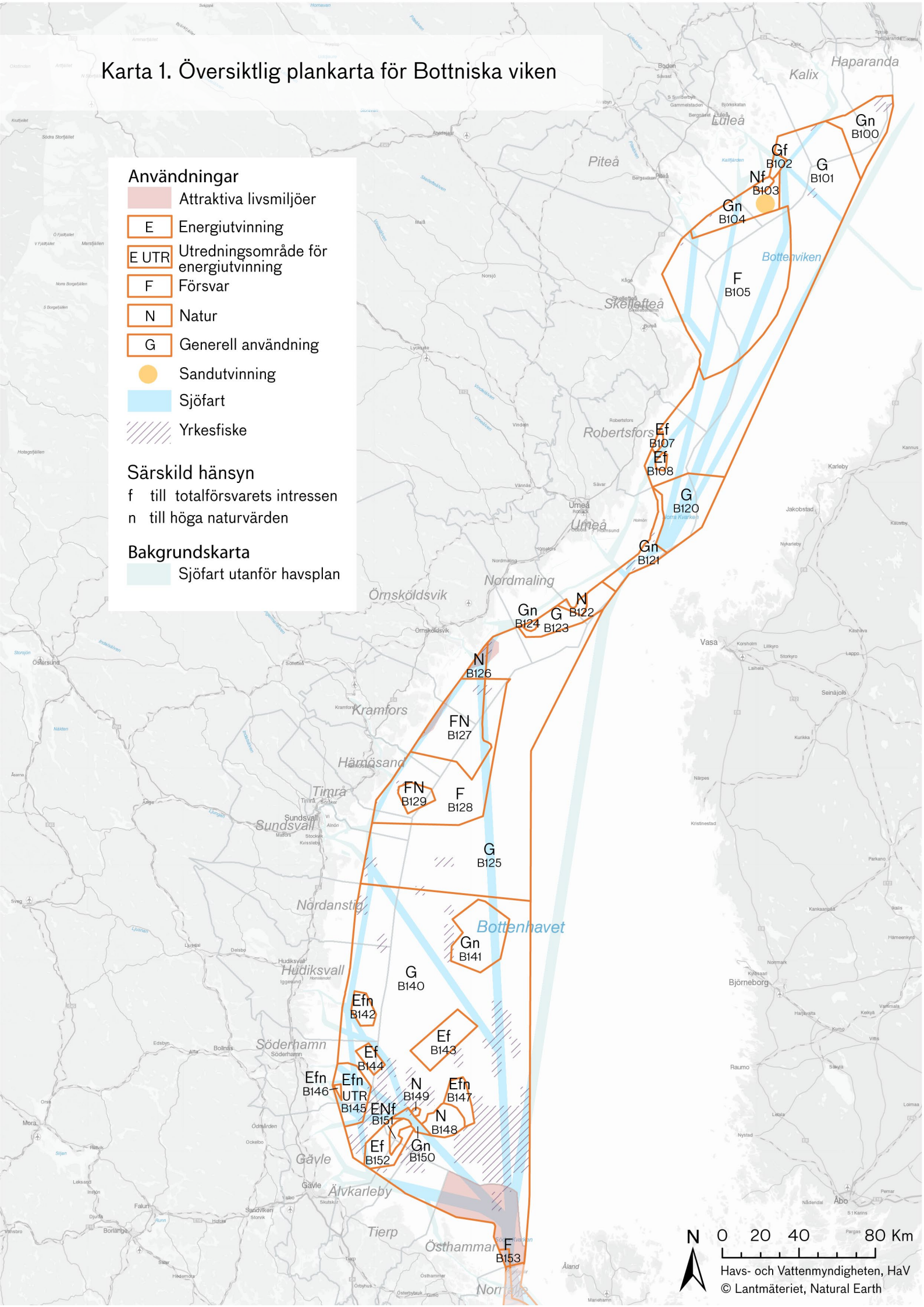
Särskild hänsyn

f till totalförsvarets intressen

n till höga naturvärden

Bakgrundskarta

 Sjöfart utanför havsplan

0 20 40 80 Km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV

© Lantmäteriet, Natural Earth

Planen omfattar alla utrymmen inom planområdet – havet, utrymmet ovanför havsytan, havsbotten och underliggande jordlager.

Plankartan ska tolkas i den ungefärliga skalan mellan 1:700 000 och 1:1 000 000.

Mest lämplig användning

De användningar som framgår av plankartan har bedömts som de mest lämpliga användningarna och äger företräde framför andra användningar. Därför ska all annan användning inom området anpassa sig till de angivna användningarnas förutsättningar och behov.

I många fall anges flera användningar på samma plats som lämpligast. Dessa har då samma grad av företräde framför annan användning. Där mer än en användning anges har samexistens bedömts vara möjlig. De användningar som bedöms kunna samexistera kan dock ändå behöva anpassa sig till varandra. Bedömningen att samexistens är möjlig innebär, för det fall någon av användningarna baseras på riksintresseanspråk, en preliminär bedömning av att påtaglig skada på riksintresset inte riskerar att uppstå.

Användningar redovisas på olika sätt i plankartan:

- De fyra användningarna **energi, försvar, generell användning** och **natur** redovisas med en bokstav och avgränsas med linjer som bildar områden. Varje område har ett nummer, till exempel B100.
- De andra användningarna avgränsas av sina egna markeringar.

För hela planområdet gäller att:

- utläggning, drift och underhåll av data- och telekablar, kraftkablar, rörledningar och gasledningar ska möjliggöras där det är lämpligt.

Nedan beskrivs användningarna. I huvudsak beskrivs värden som är viktiga för användningen och som inte bör påverkas negativt av andra användningar.

Attraktiva livsmiljöer

Område för friluftsliv, kulturmiljö, naturmiljö och turism.

För attraktiva livsmiljöer är det viktigt med goda förutsättningar för friluftsvksamhet och natur- och kulturupplevelser. Tillgängligheten för allmänheten bör vara god, det vill säga möjligheten att ta sig till områdena och ta del av värdena. Värdefulla natur- och kulturmiljöer behöver bevaras för nuvarande och kommande generationer. Användningen baseras på riksintresseområden enligt miljöbalken.

E

Energiutvinning

Område för energiutvinning.

Områdenas omfattning, djup och vindförhållanden är viktiga för möjligheten till energiutvinning med vindkraft. Stabilitet i botten är också viktigt för grundsättning av vindkraftverk. Fartyg behöver god tillgänglighet till områdena för byggnation, drift och underhåll. För att kunna distribuera och överföra el behöver det finnas möjligheter till anslutningar på land.

E UTR

Utredningsområde för energiutvinning

Område för vidare utredning för att avgöra om energiutvinning är mest lämplig användning.

F

Försvar

Område för försvarsverksamhet.

Försvarsområden kan omfatta olika verksamheter och anläggningar såsom övnings- och skjutområden och influensområden.

G

Generell användning

Område för generell användning.

Generell användning innebär att ingen särskild användning anges som mest lämplig. I de fall generell användning sammanfaller med **sjöfart**, **yrkesfiske**, **sandutvinning** eller **attraktiva livsmiljöer** har dessa användningar företräde framför all annan användning.

N

Natur

Område för natur.

Livskraftiga ekosystem och goda förutsättningar för arters och naturtypers utbredning, långsiktiga överlevnad och förmåga till återhämtning är särskilt viktigt i naturområdena.

Sandutvinning

Område för sandutvinning.

Sammansättningen av bottenmaterialet är viktig för utvinning av sand och grus som kan användas till byggnadsmaterial, utfyllnad och strandfodring. Tillgängligheten behöver vara god för fartyg som behövs vid utvinning.

Sjöfart

Område för sjöfart.

Sjöfarten behöver kunna ta sig fram över havet och till hamnar på ett säkert och hållbart sätt. Detta sker oftast längs utpekade stråk med tillräckligt djup och manöverutrymme. I smala och högt trafikerade områden är sjöfartsstråk organiserade i trafiksepareringssystem. Viktiga sjöfartsområden inkluderar även ankringsplatser.

Läs mer om intressena som ligger till grund för användningarna i [kapitel 6, Teman](#).

Yrkesfiske

Område för yrkesfiske.

För att kunna bedriva ett hållbart fiske behöver yrkesfiskefartyg tillgång till fiskeområden och hamnar.

Särskild hänsyn

f – särskild hänsyn till totalförsvarets intressen

Inom området bör all användning visa särskild hänsyn till totalförsvarets intressen.

I ett område betecknat Gf avser hänsynen begränsningar av höga objekt på grund av flygverksamhet.

I ett område betecknat Ef eller Ef UTR är det ur försvarshänseende möjligt att anlägga fasta installationer för energiutvinning, men inte alltid i alla delar av området.

Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen kan bland annat innebära att lokalisering och utformning av en vindkraftpark anpassas till försvarsintressen. Det gäller även andra sorters fasta installationer och övrig användning. Särskild hänsyn till totalförsvarets intressen kan även innebära anpassning vid utformning i relation till flera energiområden som samlat kan ha en påverkan på totalförsvaret. Risk för sammanlagd, kumulativ, påverkan på försvarsintressen ska alltså beaktas. Det innebär att utbyggnad inom ett energiområde kan påverka möjligheten att nyttja ett annat område som i planen har betecknats med E för energiutvinning.

n – särskild hänsyn till höga naturvärden

Inom området bör all användning visa särskild hänsyn till områdets höga naturvärden som listas nedan.

Läs mer i dokumentet *Underlag per område, Havsplan Bottniska viken*.

Områdesnummer	Höga naturvärden
B100	Lek- och däggdjursområde.
B104	Lek- och däggdjursområde med särskilt låg miljöpåverkan.
B121	Revmiljö och lek-, däggdjur- och fågelområde.
B124	Revmiljö och lek-, däggdjur- och fågelområde.
B141	Revmiljö och lekområde.
B142	Lek- och däggdjursområde.
B145	Revmiljö och lekområde med hög biologisk mångfald.
B146	Revmiljö och lekområde med hög biologisk mångfald.
B147	Lek- och fågelområde.
B150	Revmiljö och lek- och fågelområde med hög biologisk mångfald.

Tabell 1. Värden för särskild hänsyn till natur.

Samexistens

Havsplanen ska främja samexistens mellan olika verksamheter och användningar. Exempelen under följande tre rubriker syftar till att vägleda hur samexistens kan fungera och förklara hur havsplanen förhåller sig till samexistens mellan de olika användningar som den redovisar.

I plankartan redovisas samexistens genom att användningar överlappar. En färgmarkering kan till exempel förekomma på samma ställe som en bokstav och flera bokstäver efter varandra kan förekomma i samma område.

Där samexistens kan kräva viss anpassning

Attraktiva livsmiljöer, försvar, yrkesfiske och sjöfart

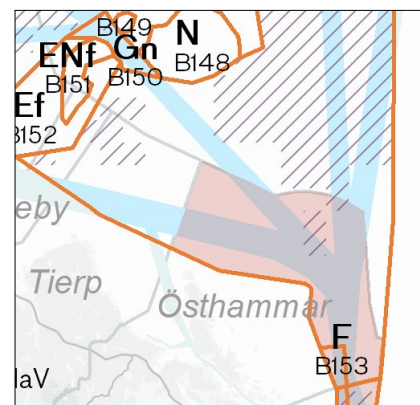
I många fall kan ovan nämnda användningar samexistera utan problem – ibland finns till och med synergieffekter mellan användningarna. Därför överlappar användningarna inom många områden. Exempelvis kan **sjöfart** och **yrkesfiske** med rörliga redskap ofta bedrivs i samma område. Ett annat exempel är **sjöfart** och **försvar**. Sjötrafik, även fisketrafik, kan behöva avlysas inom sjöövningssområden när försvarets övningar pågår, men kan annars bedrivs utan begränsning på samma ställe. Både **yrkesfiske** och **sjöfart** är ofta en del av det landskap som uppskattas inom områden med **attraktiva livsmiljöer**, till exempel där fiske har varit en grund för utvecklingen av kustsamhällen och där sjöfart behövs för möjlighet till boende och besöksnäring.

Energiutvinning och natur

Ett exempel på samexistens som kan bli en synergi är att en vindkraftpark till havs kan utgöra ett konstgjort rev som skapar skyddade födosöksområden för fisk.

Försvar och natur

I flera fall överlappar försvarsverksamhet med värdefulla naturområden och havsplanen anger både användning **försvar** och **natur**. I vissa av de områdena finns naturvärdena på botten och försvarsverksamhet som sjötrafik kan pågå på ytan utan störning. I andra områden kan försvarsverksamheten behöva anpassas så att naturvärdena inte skadas.

Figur 8. Exempel på hur samexistens kan se ut i plankartan. I plankartan redovisas samexistens genom att användningar överlappar. I området B153 samexisterar användningarna attraktiva livsmiljöer, försvar och sjöfart.

Figur 9. Där samexistens kan kräva viss anpassning

4 Vägledning om mest lämplig användning

Läs mer om [bedömning av användning](#) i kapitel 2 Utgångspunkter

Där samexistens kan kräva mer anpassning

Yrkesfiske, sjöfart, försvar, energiutvinning, sandutvinning och natur
Flertalet områden med användningen **natur** omfattas av befintligt eller planerat marint områdesskydd, exempelvis Natura 2000. Det innebär att skyddsbehovet för de utpekade naturvärdena sätter ramarna för verksamheter i dessa områden. För de redan skyddade områdena säkerställer befintligt regelverk att de utpekade naturvärdena inte skadas eller störs.

I områden med användning **natur** kan åtgärder behöva vidtas av ansvariga myndigheter och/eller verksamhetsutövare. Åtgärderna kan innebära att en viss användning bör begränsas, men att den ändå i övrigt kan samexistera med användning **natur** inom samma område.

Några exempel på åtgärder:

- Ett visst slags fiske medför bifångst av skyddade arter och begränsas eller tillåts därför inte på en viss plats.
- Sjötrafik orsakar turbulens vid grunda passager och begränsas därför till djup eller hastighet på en viss plats.
- Försvarsmaktens övningar som inkluderar sprängningar skadar utpekade naturvärden och undviks därför på en viss plats.

Attraktiva livsmiljöer

Vindkraftverk inverkar på landskapsbilden och är inte alltid lämplig i kustnära lägen där värdefulla natur- och kulturlandskap kan påverkas. Vindkraftsparker kan även påverka tillgänglighet, faktisk eller upplevd, för aktiviteter som fritidsfiske och för fritidsbåtar. Hur landskapsbilden och tillgänglighet riskerar att påverkas och vilken anpassning som krävs behöver bedömas i ett lokalt perspektiv.

Kulturlämningar på havsbotten riskerar att skadas av flera olika verksamheter i havet, både vid anläggningsarbeten och rörlig verksamhet såsom trålning och försvar. Det behövs mer kunskap om var kulturlämningarna finns och det kan behövas åtgärder inom olika förvaltningsområden.

Där samexistens kan kräva mycket anpassning eller inte är möjlig

Det finns användningar som konkurrerar och där samexistens inte är möjlig. Därför redovisas dessa användningar inte tillsammans. Den användning som bedöms vara lämpligast på platsen ges företräde.

Energiutvinning och yrkesfiske

Ett exempel där samexistens kräver anpassning är **energiutvinning** och **yrkesfiske**. Det kan exempelvis handla om att en viss typ av fiske inte kan bedrivas, eller att utformningen av anläggningarna för energiutvinning behöver anpassas. I andra fall bedöms användningarna inte kunna samexistera då exempelvis fasta installationer gör att det inte finns utrymme att bedriva fiske.

Figur 10. Sjöfart och natur.

Figur 11. Yrkesfisk och energiutvinning.

Energiutvinning och sjöfart

Sjöfarten kan vanligen inte passera genom ett område med en vindkraftpark. Användningen **sjöfart** föreslås därför vanligen inte inom ett område för **energiutvinning**.

Energiutvinning och natur

Användning **energiutvinning** redovisas inte tillsammans med användning **natur** i områden där naturvärden är så höga och av ett sånt slag att det råder stor osäkerhet om vindkraft kan etableras utan att skada eller försvåra bevarande.

Energiutvinning och sandutvinning

Vindkraftverk behöver stabil botten för grundsättning. Vid sandutvinning sugs eller grävs sand upp från botten, vars stabilitet då förändras. Därför föreslås inte användning **sandutvinning** i samma område som användning **energiutvinning**.

Energiutvinning och försvar

Vindkraftparker påverkar möjligheten att bedriva försvarsverksamhet. Användningen **energiutvinning** föreslås därför vanligen inte i områden med användningen **försvar**.

Flera av totalförsvarets intressen kan påverkas negativt av vindkraftverk och andra höga objekt. Den närmare påverkan kan i vissa fall inte beskrivas öppet med hänsyn till att informationen omfattas av försvarssekretess. Läs mer i [avsnitt 6.3, Försvar](#).

Förhållanden kan ändras så att energiutvinning och försvar i framtiden kan samexistera på platser där planen i dagsläget inte tillgodoser energiintresset. Teknisk utveckling kan till exempel komma att ske inom såväl energi- som försvarssektorn.

Havsområden

I Bottniska viken finns tre havsområden:

- Bottenviken
- Norra Bottenhavet och Norra Kvarken
- Södra Bottenhavet

Kapitlet inleds med planeringens huvuddrag för Bottniska viken. För varje havsområde beskrivs sedan planeringens ställningstaganden tillsammans med en plankarta i skala 1:1 000 000, en till en miljon. I tabeller tydliggörs inom vilka områden ett intresse ges företräde framför ett annat intresse, var samexistens kräver mycket anpassning och vilka som är utredningsområden.

Planen ska tolkas i en ungefärlig skala mellan 1:700 000 och 1:1 000 000.

5

5.1 Planeringens huvuddrag för Bottniska viken

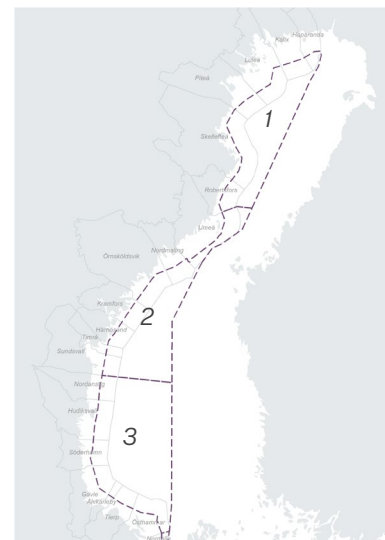
Goda förutsättningar för olika verksamheter

I Bottniska vikens havsplaneområde finns höga naturvärden och attraktiva livsmiljöer för människor. Det finns goda förutsättningar för olika verksamheter samtidigt som miljötillståndet behöver förbättras för att god miljöstatus ska nås. Många stora och viktiga industrier i Norrland använder sjövägen för sina transporter. I söder finns lämpliga områden för förnybar energiutvinning genom vindkraft till havs och havsplanen redovisar ett område i Bottenviken som kan vara lämpligt för utvinning av sand. Sveriges totalförsvaret har intressen i havsplaneområdet, bland annat i form av ett sjöövningssområde i norra Bottenhavet samt influensområden för verksamheter på land.

Många verksamheter fungerar bra tillsammans i planområdet, det vill säga att de samexisterar. Det kan handla om att områden avlyses vid försvarsövningar eller om regler för hur fartyg får framföras i farleder som ingår i trafiksepareringssystem, till exempel fiskande fiskefartyg.

Förnybar elproduktion

Havsplanerna ska bidra till att nå samhällsmålet om 100 procent förnybar elproduktion år 2040. I vissa geografiska områden finns konkurrens mellan olika användningar, exempelvis mellan vindbruk och naturvärden eller försvarsintressen. I planeringen har strävan därför varit att hitta fler områden för vindkraft, utöver de befintliga riksintresseanspråken för vindbruk. Planeringen av områden för energiutvinning bygger på en helhetsbedömning av hur havsplanen bäst kan bidra till att energimålen nås, utan att äventyra andra samhällsmål. Framför allt Södra Bottenhavet har bedömts ha goda förutsättningar för att kunna bidra med en betydande del till detta. Vissa områden för energiutvinning omfattas av Natura 2000-lagstiftningen, vilket innebär att vindkraftsetablering endast kan tillåtas där om den inte riskerar att skada eller störa de livsmiljöer eller arter som ska skyddas.

Figur 12. De tre havsområdena i Bottniska viken.

1. Bottenviken
2. Norra Bottenhavet och Norra Kvarken
3. Södra Bottenhavet

Världsarv och småskaligt fiske

Det finns stora områden med höga naturvärden i havsplaneområdet och flera av dem är naturreservat eller Natura 2000-område som har användning natur i havsplanen. Utöver dem finns områden där verksamheter behöver ta särskild hänsyn till höga naturvärden.

Världsarvet Höga kusten är välbesökt av turister året om men främst på sommaren. Turbåtar och fritidsbåtar trängs då i hamnarna i området. Under tidig höst infaller surströmmingspremiären som även den är omtalad och välbesökt.

Yrkesfisket i Bottniska viken bedrivs mest småskaligt. Det är glesare i utsjön men tätare i de kustnära vattnen. Därför är användning yrkesfiske geografiskt utspridd, med den största koncentrationen i Södra Bottenhavet.

5.2 Bottenviken

Bottenviken har krävande vinterförhållanden. Här finns viktiga hamnar för Sveriges basindustri. Här finns också värdefulla kust- och skärgårdslandskap.

Ställningstaganden

Särskilda vinterförhållanden och viktiga områden för försvarsverksamhet

I Bottenviken råder särskilda förutsättningar vintertid med tjock och omfattande havsis. Detta påverkar förutsättningarna för sjöfarten som behöver stora ytor för att säkra framkomligheten. Fasta konstruktioner, exempelvis fundament för vindkraftverk, kan utsättas för mycket svåra påfrestningar av havsis. Flera viktiga hamnar, bland annat Luleå hamn, ligger längs kusten i Bottenviken. Sjötrafiken är viktig för industrin i norra Sverige. Inloppen till hamnarna är ofta långa genom den grunda skärgården.

Flygövningsområdet vid Kallax är ett av världens största och även andra länders flygvapen övar här. En mindre del av ett stoppområde för höga objekt går in i havsplaneområdet.

Tåme skjutfält i Skellefteå kommun har ett stort influensområde som sträcker sig ut i havsplaneområdet. Planen anger här användning **försvar**.

Intressen som ges företräde	Område
Det finns riksintresseanspråk för vindbruk i havet utanför Piteå och Luleå samt riksintresseanspråk för sjöfarten och totalförsvaret. Vindbruk bedöms inte vara förenligt med de andra riksintresseanspråken. Riksintresseanspråk för sjöfarten och totalförsvaret ges företräde framför riksintresseanspråk för vindbruk.	B104, B105
Längst ut i Luleå kommuns utsjö, på Svalans och Falkens grund, finns ett intresseområde för sandutvinning som delvis går in i influensområdet för Tåme skjutfält. Sandutvinning bedöms ur risksynpunkt inte lämpligt inom skjutfältets influensområde. Sandutvinning bedöms däremot lämpligt i det angränsande området (B104).	B105

Tabell 2. Intressen som ges företräde

Se plankarta över [Bottenviken](#).

Planeringen bidrar till planeringsmålen:

- Skapa förutsättningar för god tillgänglighet
- Skapa förutsättningar för hållbar sjöfart
- Skapa förutsättningar för fred och säkerhet

Många kustnära värden

Omfattande områden med värdefulla kust- och skärgårdslandskap sträcker sig längs hela Bottenviken. Det finns tre områden med värdefull natur som värnas genom användning **natur** (B103) eller med *särskild hänsyn till höga naturvärden* (B100 och B104).

De stabila vinterisarna i Bottenviken präglar havsmiljön i utsjön. Isarna utgör ett underlag för fotosyntetiserande alger och sälen vikare behöver isen för att kutarna ska överleva. När klimatförändringarna minskar de stabila isarnas utbredning blir de norra delarna av Bottniska viken av allt mer avgörande betydelse³⁵.

Yrkesfisket är glest i Bottenvikens utsjövatten. Det fiske som bedrivs är med passiva redskap och kustnära. Vårfisket efter siklöja för löjrom är viktigt. Detta fiske sker kustnära och i huvudsak utanför havsplaneområdet.

I Robertsfors kommun i söder finns vid Rata Storgrund två områden med användning **energiutvinning** (B107 och B108). Vindkraft bedöms vara ett allmänt intresse av väsentlig betydelse i områdena. Intresset baseras på områden angivna i kommunal översiktsplanering.

Planeringen bidrar till planeringsmålen:

- Skapa förutsättningar för grön infrastruktur och främjande av ekosystemtjänster
- Skapa förutsättningar för regional utveckling
- Skapa förutsättningar för hållbart yrkesfiske
- Skapa förutsättningar för utvecklad energiutvinning och förnybar elproduktion

³⁵ Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2017:37. *Möjliga klimatrefugier i Östersjön baserat på två olika scenarier*

Plankarta för havsområdet Bottenviken

Karta 2: Områdena B100 - B108

Havsområde

 Bottenviken

Användningar

 E Energiutvinning

 F Försvar

 N Natur

 G Generell användning

 Sandutvinning

 Sjöfart

 Yrkesfiske

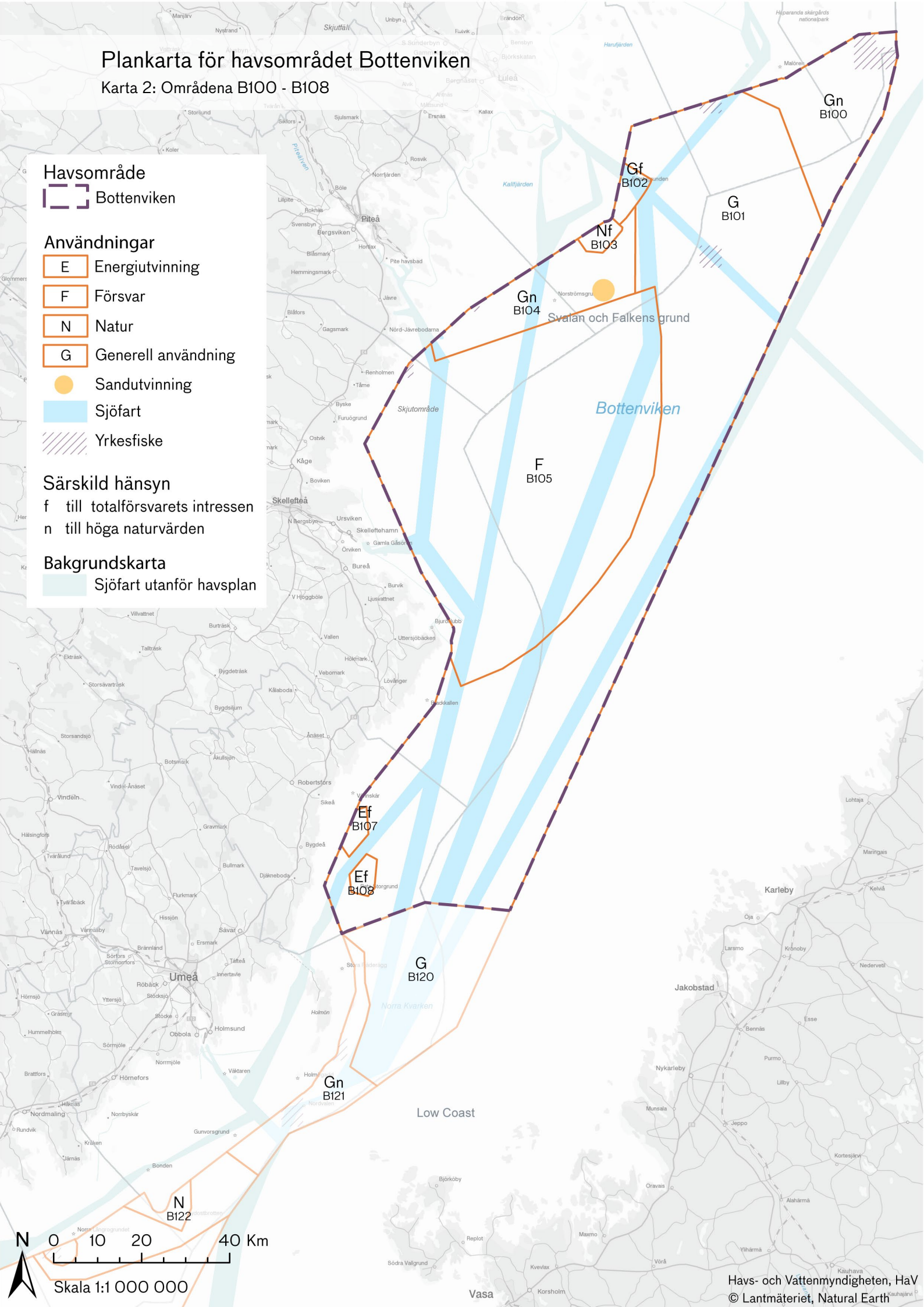
Särskild hänsyn

f till totalförsvarets intressen

n till höga naturvärden

Bakgrundskarta

 Sjöfart utanför havsplan

N 0 10 20 40 Km

Skala 1:1 000 000

5.3 Norra Bottenhavet och Norra Kvarken

Norra Bottenhavet omges av två världsarv och präglas av höga naturvärden och ursprunglighet. Den trånga fartygspassagen genom Norra Kvarken som förbinder Bottenviken med Bottenhavet är avgörande för industrin i norr.

Ställningstaganden

Sjöfartspassage genom Norra kvarkens trånga sund

Från Holmöarna i norr till Sydostbrotten och Vallingsgrundet i söder finns flera områden med värdefull natur. Dessa värnas genom användning **natur** eller *särskild hänsyn natur*. På finska sidan finns världsarvet finska Kvarkens skärgård.

Norra Kvarken är mycket viktig för sjöfarten. Sjöfarten har begränsat manöverutrymme och är indelad i ett trafiksepareringssystem (TSS) på grund av djupförhållandena och den smala passagen. Flera viktiga hamnar ligger längs kusten i Norra Bottenhavet. Sjötrafiken är viktig med trafik både till den egna kusten och vidare norrut via Norra Kvarken, till både svenska och finska hamnar i Bottenviken. Användning sjöfart finns därför i flera fartygsstråk till och från Norra och Södra Kvarken. Umeå har i sin översiktsplan pekat ut ett område för fast förbindelse till Vasa i Finland. Idag går där en färjelinje som bär väg E12 från Mo i Rana i Norge till Helsingfors.

Höga kustens natur

Höga kustens världsarv sträcker sig ut i havet med unika natur- och kulturmiljöer. Riksintresseanspråk för naturvård når långt ut i havsplanen och värnas, liksom havsområdets naturreservat och Natura 2000-områden, genom användning **natur**. Vänta Litets grund i söder är ett av Natura 2000-områdena. Detta grund har klassats som en av de mest värdefulla utsjöbankarna i Bottniska Viken³⁶. Grundet ligger inom sjöövningssområde Härnön och influensområde för Skärsvikens skjutfält. Sjöövningssområdet sträcker sig från kusten genom territorialhavet ut i svensk ekonomisk zon utanför Örnsköldsviks, Kramfors och Härnösands kommuner. Här anger havsplanen användningen **försvar**. Trots de höga värdena utmed kusten bedöms **natur** och **försvar** kunna samexistera genom hänsynstagande i planeringen av försvarsverksamheten (B127 och B129).

Se plankarta över [Norra Bottenhavet och Norra Kvarken](#).

Planeringen bidrar till planeringsmålen:

- Skapa förutsättningar för god tillgänglighet
- Skapa förutsättningar för hållbar sjöfart
- Skapa förutsättningar för regional utveckling

³⁶ Naturvårdsverket. Rapport 5576. *Inventering av marina naturtyper på utsjöbankar*.

Stora ytor med gles verksamhet

De södra delarna av havsområdets utsjö rymmer sjöfart och generell användning. Eftersom isarna rör sig på ett oförutsägbart sätt behöver sjöfarten stora ytor och alternativa rutter. Yrkesfisket i norra Bottenhavet är begränsat. Det fiske som bedrivs är med passiva redskap och kustnära. Visst pelagiskt fiske sker i söder. I sin helhet präglas havsområdet av låg användning och miljöpåverkan är förhållandevis låg med hög ursprunglighet³⁷.

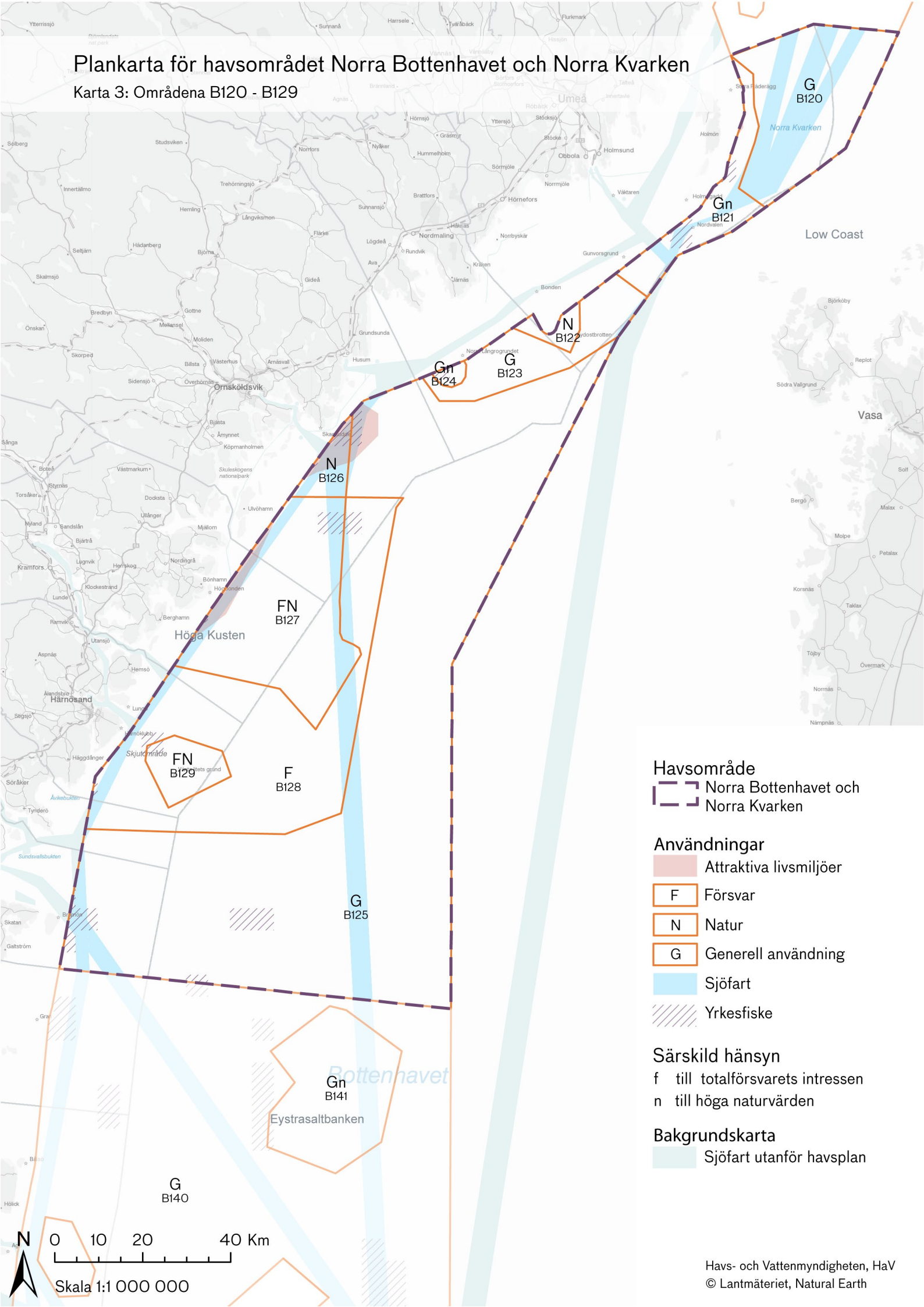
Planeringen bidrar till planeringsmålen:

- Skapa förutsättningar för ett hållbart yrkesfiske

³⁷ Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2018:X. *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*.

Plankarta för havsområdet Norra Bottenhavet och Norra Kvarken

Karta 3: Områdena B120 - B129

5.4 Södra Bottenhavet

Södra Bottenhavet har grunda skärgårdar med genuina fiskelägen och öppet hav med flera utsjöbankar. Bankarna har både höga naturvärden och potential för energiutvinning. På grund av havsområdets skiftande isar behöver vintersjöfarten ha tillgång till flera alternativa stråk.

Ställningstaganden

Grunda bankar och övervintrande sjöfågel

Områden med värdefulla kust- och skärgårdslandskap sträcker sig längs hela kusten. Havspanen anger användningen **attraktiva livsmiljöer** i södra delen av havsområdet, utanför Gräsö mot Södra Kvarken, eftersom det är av riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken. Ute till havs finns stora av människan nästan opåverkade områden³⁸. Flera sådana områden är utsjöbankar varav några, de grundaste, kännetecknas av ekologiskt värdefulla bottnar med algbevuxta rev. Vid Finngrundens finns dessutom övervintringslokaler för sjöfågel. Grunden utgör den nordligaste utposten för övervintrande al-fågel som är en hotad art i Sverige. På alla Finngrundens tre bankar värnas naturvärdena av användning **natur** (B148, B149, B151). På andra utsjöbankar anger havspanen *särskild hänsyn till höga naturvärden*.

Viktigt havsområde för energiförsörjningen

Från Gretas Klackar i norr till Gävlebukten i söder finns flera riksintresseanspråk för vindbruk. Vindförhållanden, grundområden och närheten till bra anslutningspunkter gör förutsättningarna gynnsamma. Ur nationell energisynpunkt är Gävlebukten ett strategiskt område för havsbaserad vindkraft³⁹.

Flera vindkraftsprojekt är aktiva i havsområdet varav ett, Storgrundet utanför Söderhamn, har fått tillstånd (B146). Runt projektet på Storgrundet finns utrymme för mer vindkraft men också andra intressen. Här finns därför **utredningsområde energiutvinning** (B145). Möjligheten för vindkraft bör utredas vidare, i huvudsak i förhållande till sjöfartsintressen, totalförsvarsintressen och naturvärden.

Finngrundens västra, norra och östra bank har alla bra förutsättningar för vindkraft vilket bekräftas av riksintresseanspråk för vindbruk. På bankarna har också Natura 2000-områden införts till skydd för värdefulla naturtyper. En sammanställning av underlag från tidigare vindkraftsprojektering, tillståndsprövning och etablerandet av Natura 2000-områden har genomförts för att samla den stora mängden yttranden och information om området⁴⁰.

³⁸ Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2018:X. *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havspanering utifrån en ekosystemansats*.

³⁹ Havs- och vattenmyndigheten. 2018. *Finngrundet och Storgrundet – Underlagsrapport till havspanering avseende energiproduktion samt miljökonsekvenser för lokala naturvärden*

⁴⁰ Havs- och vattenmyndigheten. 2017. *Finngrundens och Storgrundets, underlagsrapport till*

Se plankarta över [Södra Bottenhavet](#).

Planeringen bidrar till planeringsmålen:

- Skapa förutsättningar för regional utveckling
- Skapa förutsättningar för marin grön infrastruktur och främjande av ekosystemtjänster

Planeringen bidrar till planeringsmålen:

- Skapa förutsättningar för utvecklad energiöverföring och förnybar energiproduktion i havet
- Skapa förutsättningar för grön infrastruktur och främjande av ekosystemtjänster
- Skapa förutsättningar för fred och säkerhet

Sammanställningen visar att osäkerheten kring hur eventuell vindkraft skulle påverka övervintrande alfågel har varit en avgörande faktor som har bidragit till att vindkraft på Finngrundets östra bank inte har bedömts vara förenlig med Natura 2000-lagstiftningen. Kunskapen om alfågeln utbredning indikerar att just Finngrundens östra och norra bank är de viktigaste övervintringsplatserna i havsområdet. Finngrundens östra bank har, till skillnad mot de övriga bankarna, i Naturvårdsverkets utsjöbanksinventering pekats ut som särskilt viktig att undanta från all form av exploatering⁴¹. Finngrundens östra och norra bankar har därför användning **natur** (B148 och B149) medan andra grundområden vid Finngrunden har användning **energiutvinning** med *särskild hänsyn till höga naturvärden* (B147) eller samexistens med användningarna **energiutvinning** och **natur** (B151).

Den vindkraft som kan etableras på delar av Finngrunden anses alltså kunna samexistera med områdenas naturvärden. Storskalig vindkrafts förändring av bottenmiljöerna är ytmässigt liten och tidsmässigt övergående beroende på att botten består av sand och grus. Planeringen skapar utrymme för övervintrande sjöfågel även om undanträngningseffekter uppstår kring vindkraftverken. Det är inte desto mindre viktigt att utformningen av eventuella anläggningar utformas med särskild hänsyn till naturvärdena, vilket även gäller vindkraft vid Storgrundet och Gretas klackar.

Vid energiutbyggnad ska särskild hänsyn tas till totalförsvarets intressen. De många områdena för energiutvinning som havsplanen anger inom havsområdet innebär risk för sammanlagd, kumulativ, påverkan på totalförsvarets intressen (B142-147, B151-152). Den risken ska beaktas vilket kan innebära begränsningar för utbyggnadens omfattning, samlat eller i enskilda områden. Se avsnittet om särskild hänsyn till totalförsvarets intressen i [kapitel 4 - Vägledning om mest lämplig användning](#).

---

havsplanering avseende energiproduktion samt miljökonsekvenser för lokala naturvärden.

⁴¹ Naturvårdsverket. Rapport 5576. *Inventering av marina naturtyper på utsjöbankar.*

Intressen som ges företräde, där mycket anpassning krävs för samexistens eller utredningsområde	Område
Vid Camps grund i söder finns riksintresseanspråk som inte bedöms vara förenliga. Riksintresseanspråk för totalförsvaret samt sjöfarten ges företräde framför del av riksintresseanspråk för vindbruk i Tierps och Älvkarleby kommuner som finns i området.	B140
Genom områdena finns också riksintresseanspråk för sjöfart. För att möta behoven av 100 procent förnybar elproduktion ges allmänt intresse av väsentlig betydelse för energiutvinning företräde framför riksintresseanspråk för kommunikation för sjöfart inom området. Tillgänglighet till södra norrlandskustens hamnar bedöms tillgodoses i intilliggande öppet hav.	B143, B144
Det större området på och kring Storgundet har gynnsamma förhållanden för vindkraft men också naturvärden och sjötrafik. Detta område kan rymma en utvidgad energiutvinning och föreslås därför som ett utredningsområde energiutvinning. Ytterligare information om energipotential, sjötrafik, försvar, fiske och natur behövs för bedömning av områdets mest lämpliga användning. Se även text om ställningstaganden ovan.	B145
Riksintresseanspråk för vindbruk ges företräde framför riksintresseanspråk för sjöfart. Tillgänglighet till södra norrlandskustens hamnar bedöms tillgodoses i intilliggande öppet hav.	B147
Inom områdena finns riksintresseanspråk för vindbruk och Natura 2000-områdena som bedöms oförenliga. Natur ges företräde framför riksintresseanspråk för vindbruk. Se text om ställningstaganden ovan.	B148-149
Inom området finns riksintresseanspråk för vindbruk och riksintresseanspråk för sjöfart som bedöms oförenliga. Sjöfart ges företräde framför riksintresseanspråk för energi.	B150

Tabell 3. Intressen som ges företräde, där mycket anpassning krävs för samexistens eller utredningsområde.

Generell användning av stora ytor

Flera viktiga hamnar ligger längs kusten i Södra Bottenhavet. Sjötrafiken i havsområdet är avgörande för många industrier med destinationer både utmed den egna kusten och i övriga Sverige och Finland. Eftersom isen är väderberoende och oförutsägbar behöver sjöfarten ha utrymme till många alternativa rutter. Användning **sjöfart** finns därför utbrett i hela havsområdet med flera fartygsstråk till och från Södra Kvarnen i söder.

Yrkesfisket är spritt över Södra Bottenhavet. Det kustnära fisket som präglar många av de mindre kustsamhällena sker mest med passiva redskap i och utanför kustbandet. Ett stundtals intensivt pelagiskt fiske företas framförallt kring utsjöbankarna och i havsområdets sydöstra delar. Det finska fiskets omfattning bör utredas vidare i hela Bottniska viken.

På Finngrundens östra bank finns ett område som kan vara intressant för sandutvinning. Eftersom området har höga naturvärden har sandresursen här inte identifierats som en av de mest lämpliga lokalerna⁴². Därför anges inte sandutvinning i havsplanen.

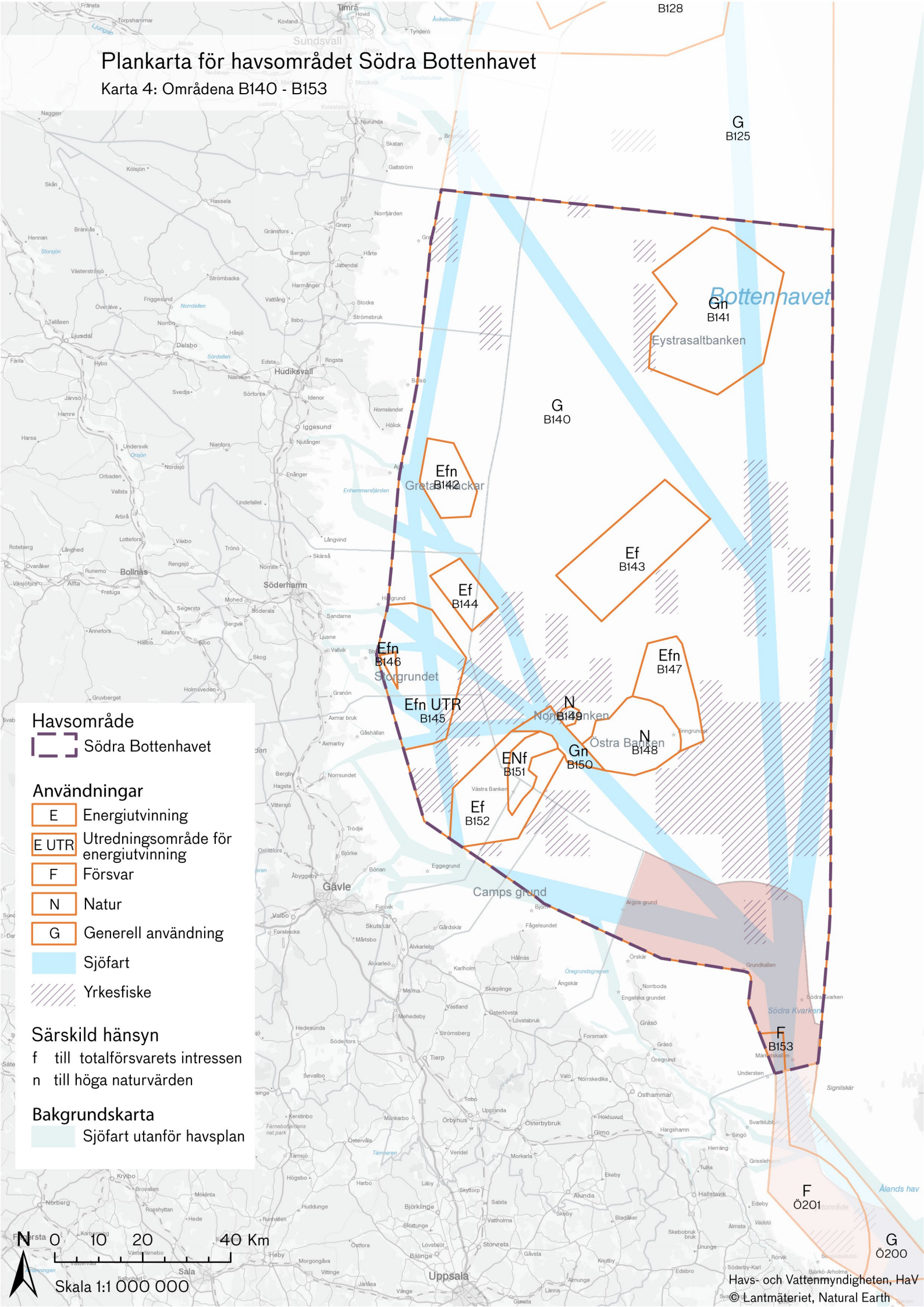
Planeringen bidrar till planeringsmålen:

- Skapa förutsättningar för god tillgänglighet
- Skapa förutsättningar för hållbar sjöfart
- Skapa förutsättningar för marin grön infrastruktur och främjande av ekosystemtjänster

⁴² [Sveriges geologiska undersökning. Rapport 2017:05. Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige.](#)

Plankarta för havsområdet Södra Bottenhavet

Karta 4: Områdena B140 - B153

Havsområde

Södra Bottenhavet

Användningar

- E Energiutvinning
- E UTR Utredningsområde för energiutvinning
- F Försvar
- N Natur
- G Generell användning
- Sjöfart
- Yrkesfiske

Särskild hänsyn

f till totalförsvarets intressen
n till höga naturvärden

Bakgrundskarta

Sjöfart utanför havsplan

0 10 20 40 Km

Skala 1:1 000 000

Teman

I det här kapitlet beskrivs de många intressen som finns i havet. De är samlade i åtta teman:

- attraktiva livsmiljöer med friluftsliv, turism, fritidsfiske och kulturmiljö
- energi
- försvar
- lagring och utvinning av material
- natur
- transport och kommunikationer
- vattenbruk och blå bioteknik
- yrkesfiske

För varje tema beskrivs de förutsättningar som är relevanta i havsplaneringen. I kapitlet redogörs det för de riksintressen och allmänna intressen som ligger till grund för bedömningen av den mest lämpliga användningen.

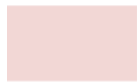

6.1 Attraktiva livsmiljöer

Områden som är attraktiva att besöka, leva och verka i är viktiga för den regionala utvecklingen och utveckling av de maritima näringarna. Med attraktiva livsmiljöer menar havsplanen områden för friluftsliv, turism och kulturmiljöer längs kusten - miljöer som är attraktiva att besöka och leva i. Att vistas i dessa kustområden bidrar till hälsa och välbefinnande, och de är viktiga för besöksnäringen. Värdet består också av bland annat landskapsbild och kulturhistoria.

I detta avsnitt beskrivs gemensamma förutsättningar för attraktiva livsmiljöer. I kommande avsnitt beskrivs först friluftsliv, fritidsfiske och turism och sedan kulturmiljö.

Användningar i havsplanen för temat:

Attraktiva livsmiljöer

Användning **attraktiva livsmiljöer** baseras på riksintresseområden i havet för det rörliga friluftslivet, obruten kust och högexploaterad kust, riksintresseanspråk för kulturmiljö och friluftsliv där fritidsfiske ingår samt UNESCO:s världsarv. De beskrivs nedan.

Riksintressen

Det finns geografiskt avgränsade riksintresseområden angivna i miljöbalken⁴³.

- det rörliga friluftslivet, 4 kap. 2 §
- obruten kust, 4 kap. 3 §
- högexploaterad kust, 4 kap. 4 §.

Dessa områden är med hänsyn till sina natur- och kulturvärden i sin helhet av riksintresse. Användning får inte påtagligt skada områdenas natur- och kulturvärden.

Planeringsmålen som attraktiva livsmiljöer relaterar till är: *Skapa förutsättningar för god havsmiljö och hållbar tillväxt* och *Skapa förutsättningar för regional utveckling*.

⁴³ [Miljöbalken \(1998:808\)](#)

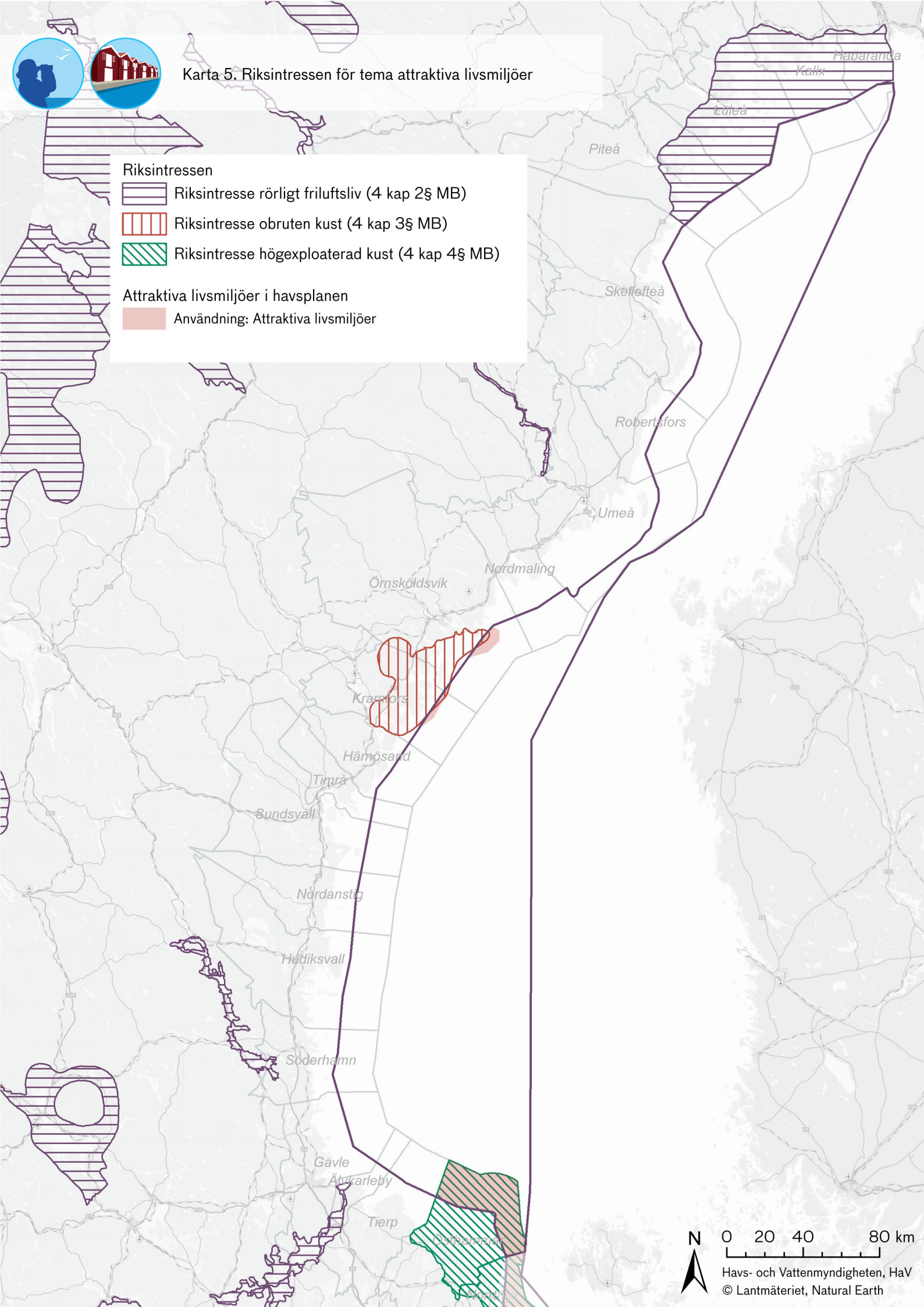
Karta 5. Riksintressen för tema attraktiva livsmiljöer

Riksintressen

- Riksintresse rörligt friluftsliv (4 kap 2§ MB)
- Riksintresse obruten kust (4 kap 3§ MB)
- Riksintresse högexploaterad kust (4 kap 4§ MB)

Attraktiva livsmiljöer i havsplanen

- Användning: Attraktiva livsmiljöer

0 20 40 80 km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
© Lantmäteriet, Natural Earth

Riksintresseanspråk

Friluftsliv 3 kap. 6 § miljöbalken

Med friluftsliv menas vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser.

Ett område bedöms vara av riksintresse för friluftslivet om dess natur- och/ eller kulturkvaliteter och tillgänglighet för allmänheten gör att det är eller kan bli attraktivt för långväga besökare. Även andra områden kan vara av riksintresse för friluftslivet om de är viktiga för många människors friluftsliv och nyttjas mycket. Det gäller framför allt de tre storstadsregionerna, där behovet av tätortsnära natur särskilt ska beaktas.

Dessutom kan ett område vara av riksintresse för friluftslivet om det har särskilt goda förutsättningar för:

- berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer
- friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

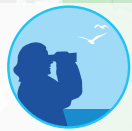
Härutöver finns särskilda stödkriterier.

Kulturmiljövård 3 kap. 6 § miljöbalken

I dag finns inga utpekade områden av riksintresse för kulturmiljövård i det område som omfattas av havsplanerna. Riksantikvarieämbetet har börjat utarbeta bedömningsgrunder och en plan för hur riksintresseanspråk i havet ska pekas ut. Längs kusten finns riksintressen som indirekt kan beröras av verksamheter i havet.

Läs mer om riksintressena på [Naturvårdsverkets](#), [Riksantikvarieämbetets](#) och [Havs- och vattenmyndighetens](#) webbplatser.

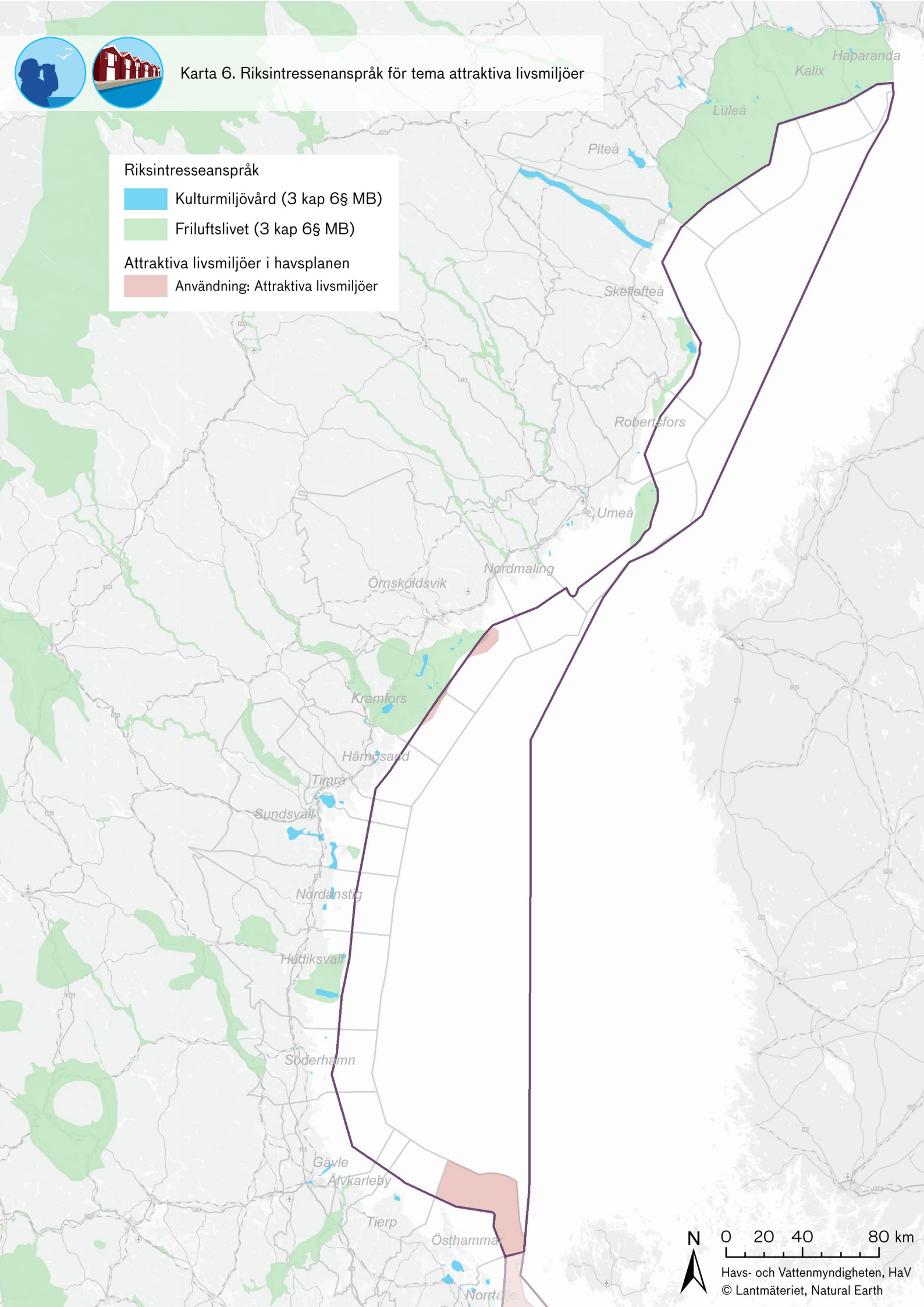
Karta 6. Riksintressenanstråk för tema attraktiva livsmiljöer

Riksintresseanspråk

- Kulturmiljövård (3 kap 6§ MB)
- Friluftslivet (3 kap 6§ MB)

Attraktiva livsmiljöer i havsplanen

- Användning: Attraktiva livsmiljöer

0 20 40 80 km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
© Lantmäteriet, Natural Earth

Allmänna intressen och övriga planeringsförutsättningar

Världsarv bedöms vara så värdefulla från kultur- eller naturmiljösynpunkt att de är en angelägenhet för hela mänskligheten. De pekas ut enligt UNESCO:s världsarvskonvention⁴⁴.

Kulturarvshistoriska värdekärnor redovisas i en rapport av Riksantikvarieämbetet. Värdekärnorna sammanfaller i väsentliga delar med de områden som omfattas av miljöbalkens geografiska hushållningsbestämmelser. Rapporten är Riksantikvarieämbetets redovisning av ett regeringsuppdrag att beskriva kulturmiljövårdens intressen i förhållande till en utbyggnad av vindkraft i bland annat kust- och havsområden⁴⁵.

Av Sveriges 1,8 miljoner registrerade fornlämningar är cirka 20 000 maritima objekt⁴⁶. De flesta av dessa är fartygslämningar, vrak. Baserat på Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem, FMIS, har en analys gjorts av var koncentrationen av vrak och förlisningsuppgifter är högst⁴⁷.

Maritima strategin

Regeringen har i maritima strategin formulerat tre perspektiv där attraktiv kust är ett av de tre⁴⁸. En av de fem utpekade näringarna som är starkast förknippad med attraktiva livsmiljöer är fritid och turism, som innefattar färjetrafik, kryssningsverksamhet, skärgårdsturism, fritidsfiske, handel med fritidsbåtar samt marinor. Områden som är attraktiva att besöka, leva och verka i är viktiga för den regionala utvecklingen och utveckling av de maritima näringarna. Kustområdena behöver vara tillgängliga med tillgång till nödvändig samhällsservice för att ge möjligheter till försörjning, rekreation och natur- och kulturupplevelser. Bevarade och attraktiva natur- och kulturvärden är en viktig del för utvecklingen av en långsiktigt hållbar regional utveckling och maritim turism.

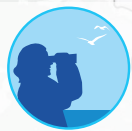
⁴⁴ [Riksantikvarieämbetets frågor och svar om världsarv](#)

⁴⁵ Riksantikvarieämbetet. Rapport 2003:4. *Sveriges kust- och skärgårdslandskap: kulturhistoriska karaktärsdrag och känslighet för vindkraft.*

⁴⁶ [Havs- och Vattenmyndigheten Rapport 2015:2. Havsplanering – Nuläge 2014.](#)

⁴⁷ Länsstyrelsen. 2017. *Länsstyrelsernas redovisning av Uppdrag 2017-06- välj värdeområden.*

⁴⁸ [En svensk nationell maritim strategi – för människor, jobb och miljö](#)

Karta 7. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema attraktiva livsmiljöer.

Underlag, Attraktiva livsmiljöer

 Världsarv enligt världsarvskonventionen (UNESCO)

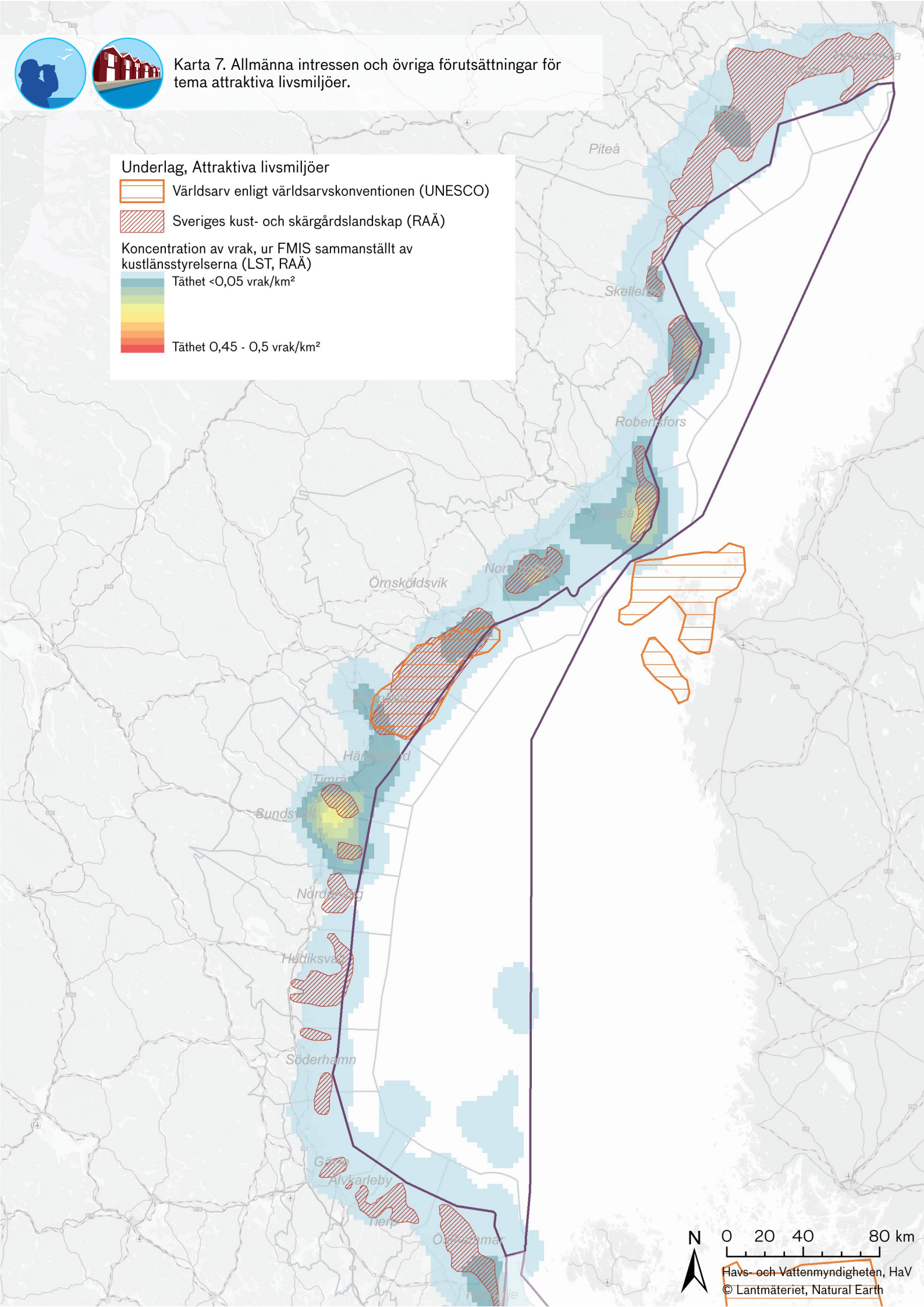
 Sveriges kust- och skärgårdslandskap (RAÄ)

Koncentration av vrak, ur FMIS sammanställt av kustlänsstyrelserna (LST, RAÄ)

 Täthet <0,05 vrak/km²

 Täthet 0,45 - 0,5 vrak/km²

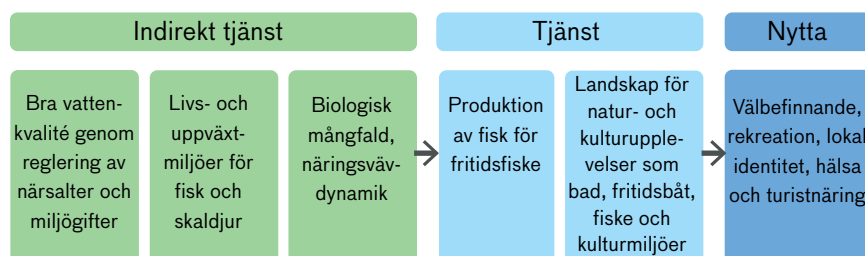

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster skapar förutsättningar för attraktiva livsmiljöer, dels indirekt genom till exempel rening av vatten, dels direkt i form av landskap att vistas i och upplevelser av ett rikt djurliv och olika natur- och kulturmiljöer. Värden innefattar även natur- och kulturarv för nutida och framtida generationer.

Aktiviteter inom friluftsliv och turism kan påverka olika ekosystemtjänster genom buller, utsläpp av farliga ämnen från fritidsbåtar, eller skräp och ankring som påverkar bottenmiljöer och kulturmiljöer.

Planering av havet och kustzonen kan arbeta för att både minska belastningar och stärka ekosystemtjänster, och därigenom verka för attraktiva livsmiljöer för välbefinnande, livskvalité och hälsa, fritidsaktiviteter, regional utveckling, lokal identitet och sysselsättning.

Figur 13. Viktiga ekosystemtjänster för en attraktiv livsmiljö

Relevanta miljöaspekter

Aktiviteter och verksamheter inom temat kan relateras till olika påverkan på miljön, temaområden inom havsmiljödirektivet och olika miljökvalitetsmål. Relationerna är viktiga vid bedömning av temats miljöpåverkan. Tabellen nedan visar på relationerna.

Aktivitet	Potentiell påverkan eller belastning	Temaområde havsmiljödirektivet (deskriptorer)	Sveriges miljö kvalitetsmål
Fritidsfiske	Selektiv uttag av arter, marint skräp (förlorade fiskeredskap), undervattensbuller	D1 Biologisk mångfald D10 Marint avfall	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv
Fritidsbåtar	Undervattensbuller, marint skräp, förorenande ämnen, ankring och bottenpåverkan	D1 Biologisk mångfald D8 Främmande ämnen D10 Marint avfall D11 Tillförsel av energi	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv Gifrfri miljö
Kryssningsfartyg	Luftutsläpp som försurande, klimatpåverkande ämnen, förorenande ämnen, tillförsel av näringsämnen (t.ex. latrintömning) undervattensbuller Införsel/omflyttning av främmande, potentiella, invasiva arter	D1 Biologisk mångfald D2 Främmande arter D5 Övergödning D8 Främmande ämnen D11 Tillförsel av energi	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv Bara naturlig försurning Begränsad klimatpåverkan Ingen övergödning Gifrfri miljö
Färjetrafik	Luftutsläpp som försurande, klimatpåverkande ämnen, förorenande ämnen, undervattensbuller Stranderosion	D1 Biologisk mångfald D2 Främmande arter D5 Övergödning D8 Främmande ämnen D11 Tillförsel av energi	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv Bara naturlig försurning Begränsad klimatpåverkan Gifrfri miljö

Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#), den [tematiska rapporten om regional utveckling](#) och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#) som du hittar på www.havochvatten.se.

Tabell 4. Relationen mellan attraktiva livsmiljöer och relevanta miljöaspekter

Friluftsliv, fritidsfiske och turism

Friluftsliv, fritidsfiske och turism till havs innefattar landskaps- och naturupplevelser och aktiviteter som båtliv, fågelskådning, bad, kajakpaddling. Det innefattar också besök i kulturmiljöer som fiskelägen, fyrplatser och lotsplatser samt vrakdykning. Dessa miljöer har betydelse för lokal identitet, välbefinnande och livskvalitet. Områdena innefattas ofta i riksintresset för friluftsliv. Natur och marina skyddade områden kan också vara viktiga för friluftslivet, fritidsfisket och turismen.

Turismen bidrar till den växande nationella besöksnäringen i fråga om sysselsättning, inkomster och en möjlig ökning av internationella besök. Denna utveckling sker främst inom kustzonerna men påverkar, och påverkas av, planeringen till havs.

Friluftsliv och turism i Bottniska viken

Besöks- och utsiktsplatser vid havet och gäst- och naturhamnar för småbåtar är av stor betydelse för friluftslivet och besöksnäringen i Bottniska vikens kustområde. Ett särskilt viktigt område är Höga kusten med sin starkt kuperade kust och spår av världens största landhöjning. Även Bottenvikens skärgård med turbåttrafik, isvägar, ett flertal utpekade besöksmål och över 4000 öar är av stor betydelse.

Områdena är viktiga för regional utveckling i fråga om boende, friluftsliv, rekreation och turism. Uppskattningsvis finns en stor potential att utveckla besöksnäringen till följd av att den relativt oexploaterade norrlandskusten har stor dragningskraft och gott om sportfiskemöjligheter.

Fritidsfiske i Bottniska viken

Fritidsfiske är en betydande friluftaktivitet i Bottniska viken. Fritidsfiske ger livskvalitet för många människor och bidrar till en attraktiv livsmiljö utmed kusten. Statistik visar att svenskar spenderade ungefär 520 000 fiskedagar i Bottniska vikens kust- och havsområde under 2016⁴⁹.

Med fritidsfiske avses allt fiske som inte sker med stöd av fiskelicens eller personlig fiskelicens. Fritidsfiske kan delas upp i sportfiske och husbehovsfiske beroende på vilken redskapstyp som används samt vad syftet med fisket är. Man fiskar för rekreation eller till konsumtion av fångsten i det egna hushållet. Fångsten får inte säljas.

Det saknas närmare information hur fiskedagarna fördelar sig mellan Bottniska vikens havsplaneområde och området närmast kusten. Det är dock rimligt att anta att fritidsfisket i planområdet är av begränsad omfattning i relation till dess totala omfattning och att det mesta fritidsfisket sker kustnära. I Bottniska viken sker cirka 60 procent av fisket med båt. De viktigaste arterna är lax, abborre, sik, sill och gädda⁵⁰.

49 SCB. 2018. Fritidsfisket i Sverige 2016

50 Sveriges Lantbruksuniversitet. 2018. PM – Fiskars och kräfdjurs lekhabitat i havsplaneringen.

Samspel mellan land och hav

Samspelet mellan land, kust och hav är viktigt för det sammanhang och den omgivning där havsbaserade aktiviteter bedrivs. Aktiviteter till havs kan förändra landskapsbilden och framkomligheten även på land, och påverka friluftsliv och besöksnäring. Därför är planeringen av havet tydligt kopplad till den kommunala planeringen av kustzonen. Viktiga aspekter som kan påverka eller påverkas av aktiviteter på land och kust är hur många som bor i kustzonen, förekomsten av kommunikationer och hamnar, omfattningen av fritidsbåtstrafk, med mera.

Internationellt samspel

Det bedrivs fritidsbåtstrafik och fisketursverksamhet mellan Sverige och Finland. Under främst sommaren kan det innebära att det blir trångt och konkurrens om utrymme på några platser inom havsplaneområdet.

Framtiden

Närheten till havet gör kustlandskapet attraktivt för boende, rekreation och turism. Besöksnäringen förväntas fortsätta öka och kan därmed skapa förutsättningar för ytterligare utveckling längs kusterna. Det kan även öka trycket på främst de större städernas kustzoner, och därmed påverka och påverkas av utvecklingen i havsplaneområden.

Fortsatt arbete

Länsstyrelserna kommer att fortsätta sitt arbete med att identifiera värden och områden för friluftsliv och turism i kust- och havsmiljöer. Nya underlag och kriterier för bedömning i havsplaneringen kan exempelvis arbetas fram.

Kulturmiljö

I svenska vatten finns ett omfattande kulturarv som består av fartygslämningar, boplatser från äldre stenålder, pålspärrar, hamnanläggningar med mera. Sjöfarten har varit mycket intensiv genom århundradena, vilket har resulterat i ett stort antal skeppsvrak i svenska vatten. Kunskapen om var lämningar finns är dock låg, främst beroende på att det saknas systematiska inventeringar.

Kulturhistoriska värden har betydelse för människors välbefinnande och för identitet och sammanhang i tillvaron. Kulturmiljön har även betydelse för lokal och regional ekonomisk utveckling. Kust- och skärgårdslandskapen har till stor del präglats av de traditionella näringarna fiske, sjöfart, jordbruk, industri och turism som i sin tur uppstått just där på grund av kopplingen till havet. Värdefulla miljöer, landskap och byggnader är här knutna till skärgårdsjordbruket, fiskelägen och badorter, hamnar, befästningar, fyr- och lotsplatser och kustanknuten industri. Ofta kan kulturvärden till havs få sin förklaring och sitt sammanhang av lämningar eller miljöer på land.

Vid verksamhet i havet kan en arkeologisk utredning krävas. Ett beslut om arkeologisk utredning fattas av länsstyrelsen och en ändring av en fornlämning kräver tillstånd av länsstyrelsen.

Tidigt samråd med länsstyrelsen enligt kulturmiljölagen bör ske för att minska risken för påverkan på kulturmiljöer. Till exempel kan det vara svårare att ändra lokalisering av en landanslutning i ett sent skede. När ett vattenområde exploateras kan påverkansområdet på botten vara betydligt större än själva exploateringsområdet.

Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen oavsett om de är kända eller inte, men det saknas många gånger kunskap om och planeringsunderlag för kulturmiljöer i havet. Arkeologisk utredning enligt kulturmiljölagen bör tas med i beräkningen vid planering av verksamheter som kan påverka kulturmiljöer i havet.

Lagen föreskriver att en fartygslämning ska betraktas som fornlämning om den är äldre än från 1850. Länsstyrelsen kan dock bestämma att en yngre fartygslämning ska räknas som fornlämning om den har ett tillräckligt kulturhistoriskt värde.

Kulturmiljöer i Bottniska viken

I Bottniska viken är kulturhistoriska lämningar ofta välbevarade beroende på unika förutsättningar. Den låga salthalten och låga vattentemperaturen medför att det saknas tränedbrytande organismer.

Höga kusten och finska Kvarkens skärgård är världsarv enligt Världskonventionen. Landhöjningen har präglat landskapet i de två topografiskt olika områdena. Vid verksamhet i havet behöver landskapsbilden beaktas.

Juridiska förutsättningar

[Kulturmiljölagen \(1988:950\)](#) reglerar tillståndsprocesser för verksamheter som kan påverka fornlämningar.

Riksdagen beslutade den 16 november 2017 att Sverige ska inrätta en **angränsande zon**. Den nya lagen om detta träder i kraft den 1 mars 2018. Även kulturmiljölagen kommer att ändras för att skydda arkeologiska och historiska föremål som påträffas inom den angränsande zonen.

Samspel mellan land och hav

Att de kulturhistoriska värdena i och vid havet är av olika slag betyder att användningen av havet kan påverka värdena på flera sätt. Dels kan landskapsbild och historiska samband påverkas, dels enskilda lämningar och kulturmiljöer.

Byggnadsverk i närheten av kusten kan förändra synintrycket och därmed upplevelsen av kulturmiljöer på land. Vid lokalisering och utformning av anläggningar i havet, till exempel vindkraftparker, behöver landskapsbild och samband beaktas i ett helhetsperspektiv. Värdefulla kulturmiljöer i kust- och skärgårdslandskap som riskerar att påverkas visuellt av vindkraft redovisas i en rapport av Riksantikvarieämbetet⁵¹.

Lämningar kan skadas vid anläggningsarbete och vid rörlig verksamhet som sjöfart och fiske, till exempel genom erosion, ankring och bottentrållning. Både yrkes- och fritidsfiske bedrivs runt lämningar utifrån den revbildande effekt som uppstår och attraherar fisk till området. Andra potentiellt skadliga verksamheter är muddring, dumpning, utvinning eller lagring av material, eller friluftsliv i form av dykning. Landanslutning för verksamheter i havet, till exempel kablar för energianläggningar, kan påverka kulturmiljöer både på havsbotten och på land.

Vid verksamhet i havet behöver bedömning av påverkan på kulturmiljöer ske för varje enskilt projekt och i ett tidigt skede.

Internationellt samspel

Länderna runt Östersjön samarbetar i EU-projektet [BalticRIM](#) i syfte att integrera havets kulturarv i havsplaneringen.

Framtiden

Anspråk från olika sektorer att använda havet och teknikutveckling kan innebära större påverkan på kulturmiljöer i framtiden. Miljögifter och bland annat vattnets kemiska sammansättning och innehåll av mikroorganismer kan påverka kulturarvet i havet. Klimatförändringen kan påverka hastigheten i naturliga processer som strandförskjutning och bottenrörelser, och medföra påverkan från invasiva arter och trädande organismer.

⁵¹ Riksantikvarieämbetet. Rapport 2003:4. *Sveriges kust- och skärgårdslandskap: kulturhistoriska karaktärsdrag och känslighet för vindkraft.*

Fortsatt arbete

Kustlänsstyrelserna har börjat förbättra planeringsunderlagen för havsplanering beträffande kulturmiljöintressen i havet och längs kusten. Underlagen behöver samordnas mellan länen och även utvecklas, bland annat utifrån betydelse i den fysiska planeringen. Kustlänsstyrelserna är även delaktiga i Riksantikvarieämbetets arbete med att ta fram riksintresseanspråk för kulturmiljöer i havet. Nya underlag kan påverka vägledningen i den fortsatta havsplaneringen. För lämningar under vatten kan det behövas vägledning om särskild hänsyn, baserat på samordnade och utvecklade planeringsunderlag.

6.2 Energi

Energisektorn är under ständig utveckling. Politiska mål på miljö- och klimatområdet driver en omställning mot ett förnybart energisystem. I dagsläget är det vindkraft som är det energislag som byggs ut snabbast i Sverige och havsbaserad vindkraft kommer sannolikt utgöra ett allt viktigare tillskott till energiförsörjningen i framtiden. När vindkraften bidrar med en större del av Sveriges elproduktion ställs högre krav på kraftinfrastrukturen. Elnät sammankopplas både inom landet och internationellt för att bli mer robusta. Ny elproduktion till havs och nya anslutningar till andra länders elnät ökar behovet av nya kraftkablar till havs.

Användningar i havsplanen för temat:

E

Energiutvinning

E UTR

Utredningsområde för energiutvinning

De områden i plankartan där **energiutvinning** anges som användning, är antingen områden som omfattas av riksintresseanspråk för energiproduktion (vindbruk) eller områden som anses vara av väsentligt allmänt intresse för energiproduktion.

Riksintresseanspråk

Anläggningar för energiproduktion, 3 kap. 8 § miljöbalken

Riksintresseanspråken för anläggningar för energiproduktion, i form av vindbruk till havs, har tagits fram utifrån kriterier som årsmedelvind, djup och områdesstorlek. Områdena motsvarar i stor utsträckning befintliga och planerade vindkraftsprojekt. Områdena ska skyddas från åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Inga riksintresseanspråk har pekats ut för havsbaserad energidistribution eller transmission.

Planeringsmålet som relaterar till energi är: *Skapa förutsättningar för utvecklad energioverföring och förnybar elproduktion i havet.*

Läs mer om riksintresseanspråken på [Energimyndighetens webbplats](#).

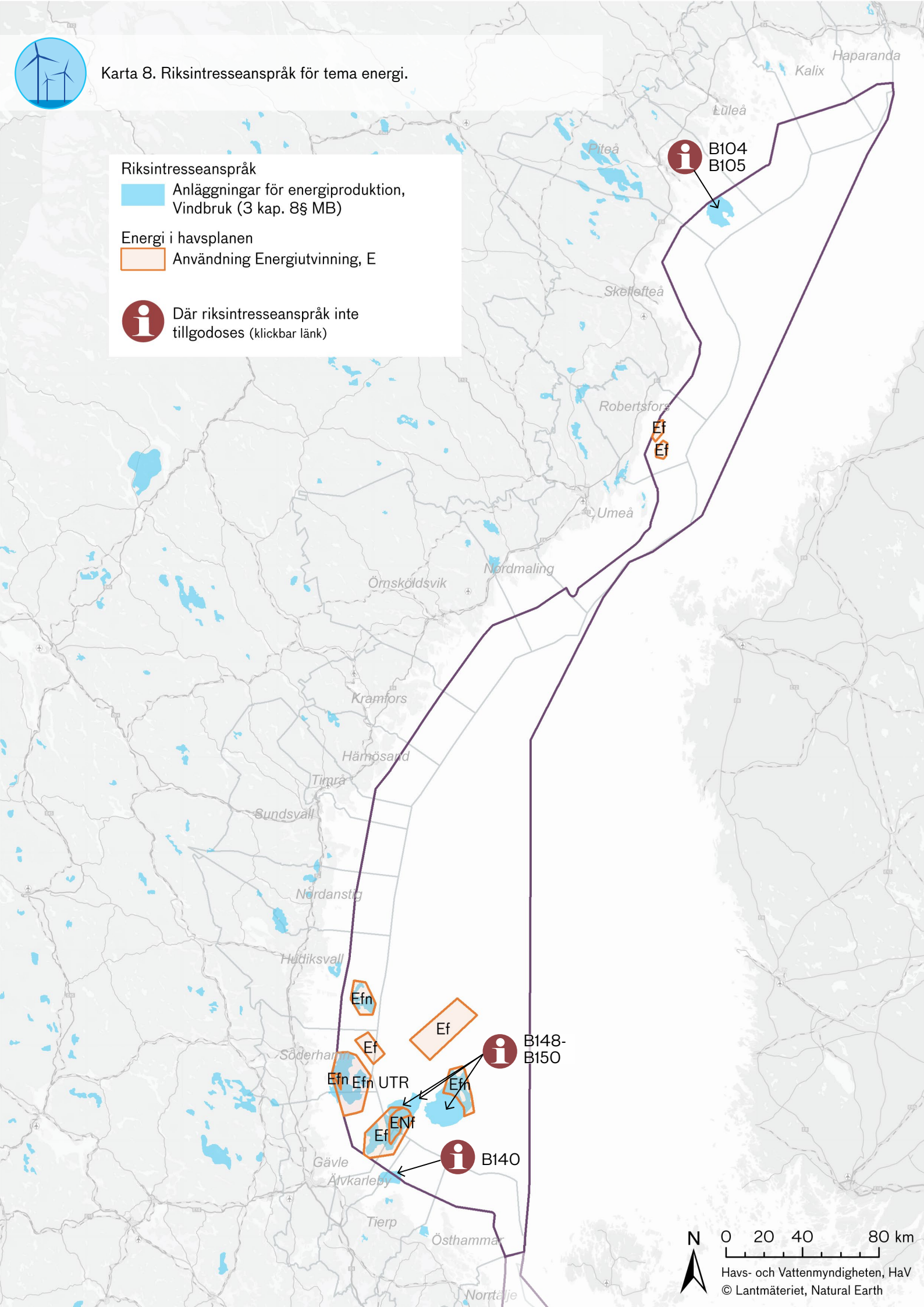

Karta 8. Riksintresseanspråk för tema energi.

Riksintresseanspråk
 Anläggningar för energiproduktion, Vindbruk (3 kap. 8§ MB)

Energi i havspanen
 Användning Energiutvinning, E

 Där riksintresseanspråk inte tillgodoses (klickbar länk)

 B104
B105

 B148-
B150

 B140

Allmänna intressen och övriga planeringsförutsättningar

Intresseområden för vindbruk

För att möta behoven av 100 procent förnybar elproduktion år 2040 bedömer Energimyndigheten att det årligen kommer behöva produceras ytterligare runt 100-120 TWh totalt i Sverige. Planeringsbehovet av områden som har förutsättningar att bidra med förnybar elproduktion i havet bedöms uppgå till motsvarande 50 TWh av den totala produktionen⁵².

Havsplaneringsprocessen visar att de områden som Energimyndigheten har pekat ut som riksintresseanspråk för vindbruk inte kommer att räcka till för att nå det målet, bland annat på grund av konkurrerande intressen. Därför har ytterligare intresseområden för energiutvinning arbetats fram i havsplaneringsprocessen.

Allmänna intressen av väsentlig betydelse för vindbruk baseras generellt på följande typer av underlag:

1. Projekt

Projekt i olika skeden. En sammanställning gjord av vindlov.se från oktober 2017 har använts.

2. Vindbruk i kommunala översiktsplaner

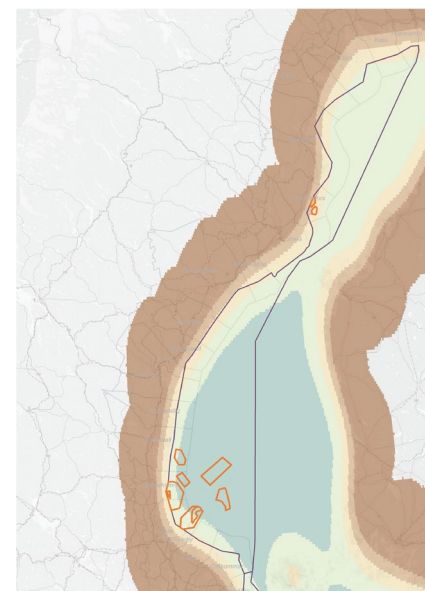
Områden som en kommun har pekat ut för vindbruk genom översiktsplanering enligt plan- och bygglagen. En sammanställning gjord av länsstyrelserna har använts. Varje område har bedömts enskilt, och alla områden som redovisas i kommunala översiktsplaner har inte bedömts vara av allmänt intresse av väsentlig betydelse.⁵³

3. Andra områden identifierade i havsplaneringsprocessen

Områdena har pekats ut bland annat utifrån

- djup (ner till 40 m för fasta botteninstallationer, på djupare vatten för flytande vindkraftverk)
- stabil, platt och homogen botten
- medelvind (minst cirka 9 m/s årlig medelvindhastighet)
- avstånd från land, närhet till anslutning till elnät på land och närhet till områden med hög förbrukning.

Energimyndighetens LCOE-data⁵⁴ för vindkraft har använts vid beräkningarna. LCOE står för Levelized Cost of Energy, produktionskostnad. Områdena har identifierats av Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med andra aktörer i havsplaneringsprocessen.

Figur 14. Produktionskostnad för vindkraft till havs (LCOE). Huvudscenario 2025 med 6 % genomsnittlig vägd kapitalkostnad.

Kostnad i Euro/MWh

0 - 60
61 - 80
81 - 100
101 - 120
121 - 140
141 - 160

Energi i havsplanen

Användning
Energiutvinning, E

⁵² Statens energimyndighet. *Energimyndighetens genomgång av energiområden i havsplaneringen, 2017-10-06*

⁵³ Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Geografisk information om energi i kommunala planer, 2013-07-03

⁵⁴ Statens energimyndighet. ER 2017:3. *Havsbaserad vindkraft - En analys av samhälls-ekonomi och marknadspotential.*

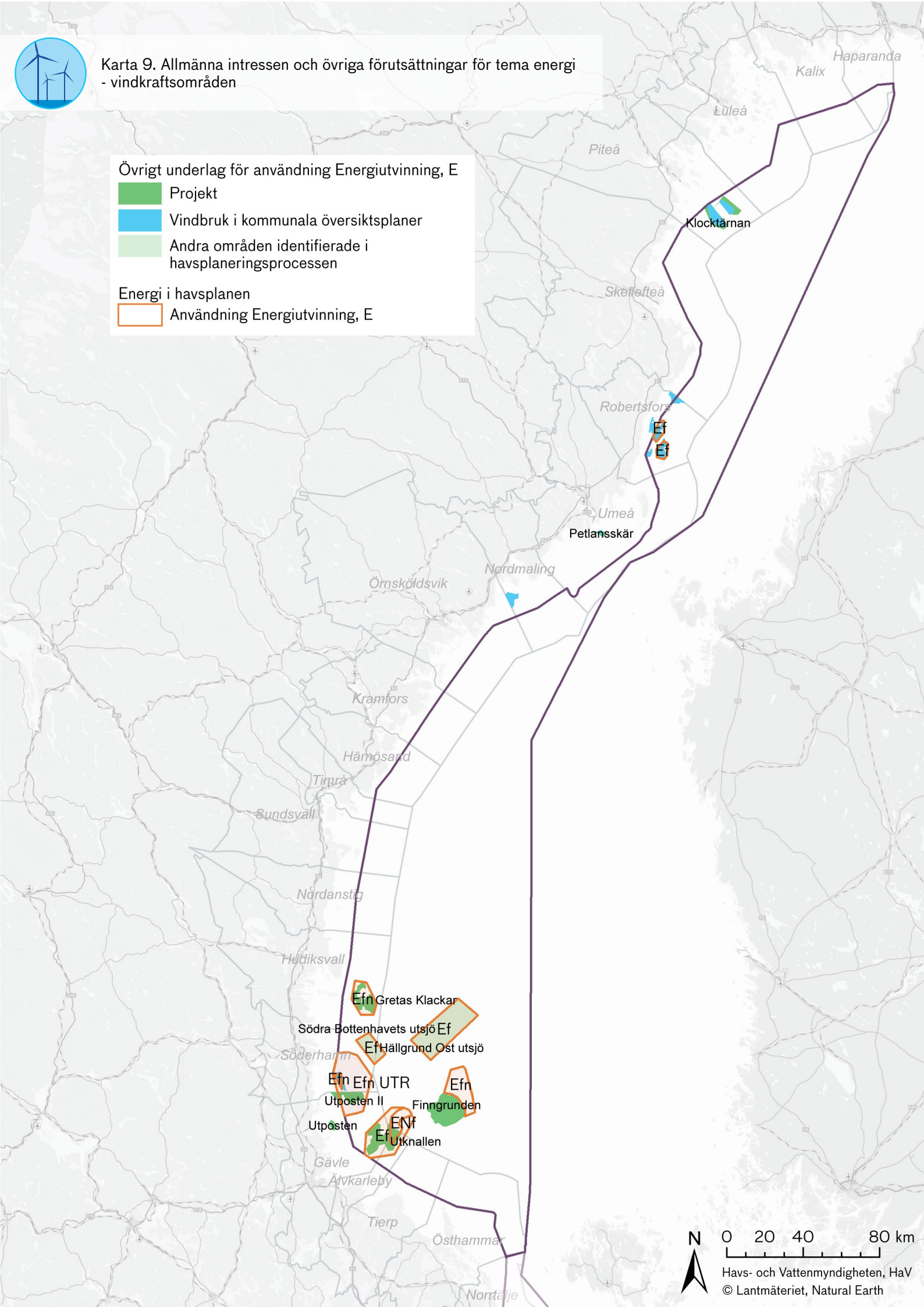
Karta 9. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema energi - vindkraftsområden

Övrigt underlag för användning Energiutvinning, E

- Projekt
- Vindbruk i kommunala översiktsplaner
- Andra områden identifierade i havsplaneringsprocessen

Energi i havsplanen

- Användning Energiutvinning, E

0 20 40 80 km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
© Lantmäteriet, Natural Earth

Kraftkablar

Det svenska elsystemet karaktäriseras av hög produktion i norr och stor förbrukning i söder, och den obalansen förväntas öka om ytterligare kärnkraft avvecklas. Det höjer kravet på kablar och andra resurser i transmissions-systemet som möjliggör transport av el från vattenkraftstationerna i norr till konsumenterna i söder.

Systemet är i stort sett landbaserat, men den utvidgade planeringsramen för vindkraft till havs ställer nya höga krav på ett flexibelt transmissionssystem, som ska kunna hantera en stor andel växlande energi från vindkraft.

Havsplanen ger en övergripande vägledning om att kabeldragning ska beaktas där det är lämpligt. Specifika områden för energitransmission och distribution redovisas inte i plankartan i denna version av havsplanen. Energimyndigheten och Svenska Kraftnät menar att det inte är lämpligt då planeringshorisonten överstiger tio år och osäkerheterna är för stora. Områden för kabeldragning bör identifieras så tidigt som möjligt för att minska konflikter med andra anspråk.

Juridiska förutsättningar

För att anlägga en vindkraftpark till havs inom territorialhavet krävs tillstånd enligt bland annat 9 och 11 kapitlen miljöbalken. Ansökan prövas av mark- och miljödomstolen. I ekonomisk zon krävs tillstånd enligt [lagen om Sveriges ekonomiska zon \(1992:1140\)](#) och ansökan prövas av regeringen. Dessutom krävs tillstånd enligt [lagen om kontinentalsockeln \(1966:314\)](#) för undersökningar av havsbotten och utläggning av ledningar vid vindkraftsetablering i den ekonomiska zonen (EZ). För utläggning av ledningar och kablar inom territoriet krävs tillstånd enligt andra nationella lagar. När en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt krävs också ett särskilt Natura 2000-tillstånd enligt 7 kapitlet miljöbalken. Kravet på ett sådant tillstånd gäller både i territorialhavet och i ekonomisk zon och prövas av mark- och miljödomstolen om tillståndsansökan i övrigt ska avgöras av domstolen och av länsstyrelsen när tillståndsansökan avser en anläggning i ekonomisk zon.

Karta 10. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema energi - kablar och rörledningar.

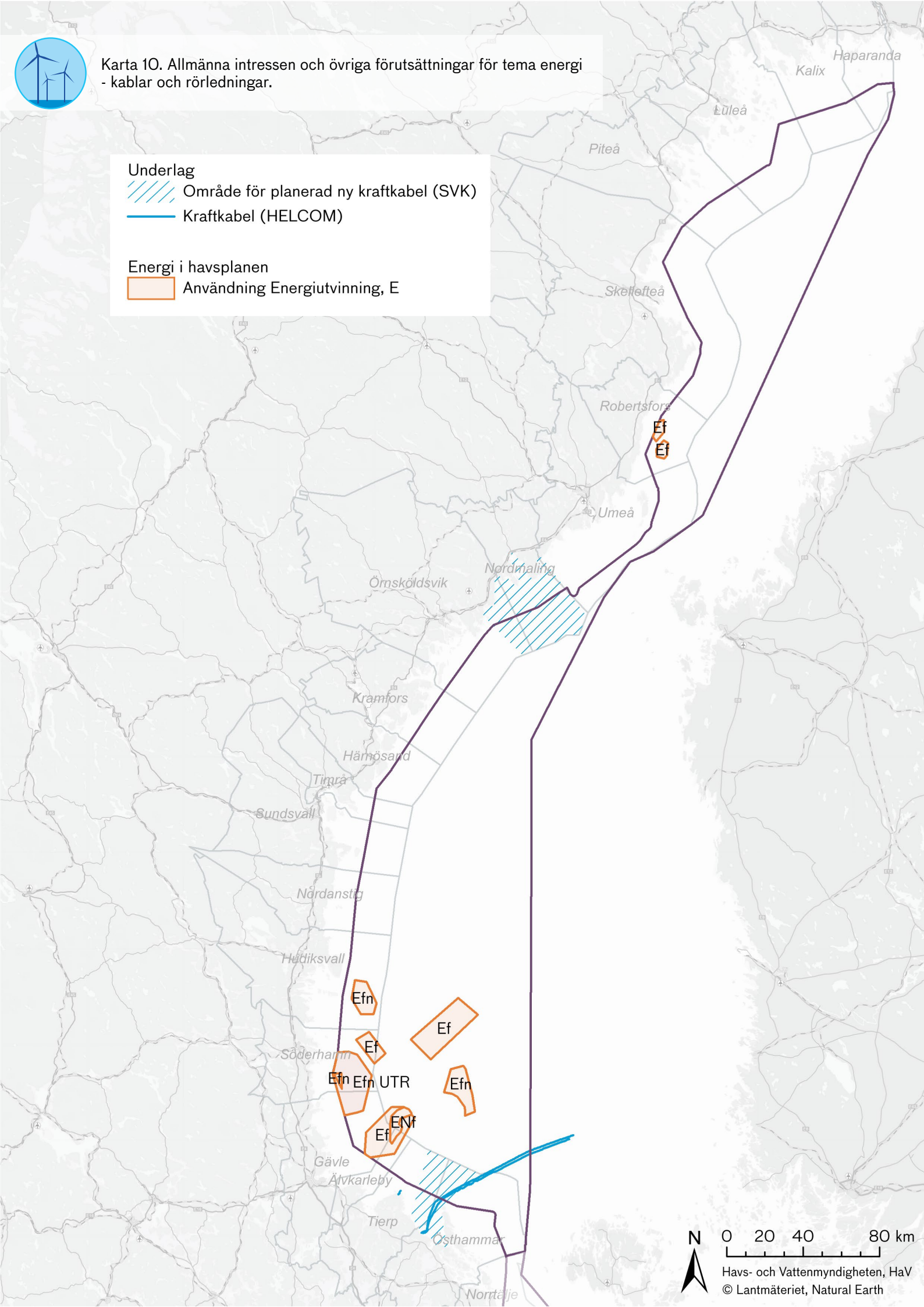
Underlag

 Område för planerad ny kraftkabel (SVK)

 Kraftkabel (HELCOM)

Energi i havsplanen

 Användning Energiutvinning, E

0 20 40 80 km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
© Lantmäteriet, Natural Earth

Samspel mellan land och hav

Planeringen har tagit generell hänsyn till att vindkraftverk ska finnas nära de delar av landet som har en stor energikonsumtion, det vill säga från Gävleborgs län och söderut (elområde 3 och 4). Eftersom kabeldragning är kostsam är det också en fördel om vindkraft anläggs nära kusten. Likaså bör befintlig infrastruktur på land vara möjlig att utnyttja i så stor omfattning som möjligt, till exempel i områden nära dagens kärnkraftverk. Påverkan på landskapsbilden behandlas i [avsnitt 6.1 attraktiva livsmiljöer](#).

Internationellt samspel

Ett ökat utbyte och handel ligger i linje med EU:s mål för energisystemutvecklingen. Redan nu tittar Svenska Kraftnät på nya kopplingar inom planområdet Bottniska viken till Finland. Kopplingarna till det europeiska nätet är inte underdimensionerade idag, men det finns ett tryck på att få till fler förbindelser för att ytterligare stärka stabiliteten i systemet. Eftersom utvecklingen på elmarknaden hela tiden pågår och stora förändringar kan uppstå relativt hastigt utreds elsystemets överföringsbehov både internt och mot grannländerna löpande. Detta gör att ytterligare utlandsförbindelser i Sverige, utöver de som nämnts här, kan komma att behövas.

Framtiden

Troliga förändringar till 2030 och 2050 bedöms vara att lönsamheten för havsbaserad energiutvinning ökar och att utbyggnaden sätter fart. Samtidigt som den pågående energiomställningen medför högre mål för vindkraften, även till havs.

Under planeringsprocessen har det framkommit att flera områden som annars vore lämpliga för vindkraft inte är mest lämplig användning på grund av totalförsvarets intressen. Dessa områden kan i framtiden, med nya förutsättningar och ny teknik, eventuellt komma att omvärderas och anses lämpliga för energiutvinning.

Nya tekniker såsom vågkraft och flytande vindkraftverk är under utveckling. Det behövs utrymmen till havs för pilotprojekt och testplattformar. Teknikutvecklingen inom energiområdet påverkar de olika kraftslagets betydelse för energisystemet.

Analyser av havsbaserad vindkraft har tagits fram av Energimyndigheten, och det kommer att komma analyser av vågkraft. Kostnadseffektiviteten för havsbaserad energiutvinning förväntas öka till år 2050⁵⁵.

⁵⁵ Statens energimyndighet. ER 2017:3. Havsbaserad vindkraft - En analys av samhällsekonomi och marknadspotential.

Maritima strategin

Regeringen har i den maritima strategin pekat ut *Havet som naturresurs* som en av de fem näringar som strategin omfattar och där bland annat energi från våg, vatten och vind ingår. En utbyggnad av energiförsörjningen i havsområdena för med sig utvecklingsmöjligheter för andra näringar, såsom tjänste- och anläggningsföretag, tillverkare av utrustning och företag som tillhandahåller service och underhåll. Den viktigaste förutsättningen för företag inom serviceområdet är utvecklingen inom övriga maritima näringar. Havet är en potentiell energiresurs även som producent av biomassa för olika användningsområden. Utvinning eller odling av biomassa för biogasproduktion kan också kombineras med vattenrening.

Ekosystemtjänster

Energiutvinning i havsplanen omfattar främst havsbaserad vindkraft, vilken inte är beroende av ekosystemtjänster. Däremot kan vindkraft indirekt minska belastning på klimatreglerande ekosystemtjänster genom att ersätta klimatbelastande energi med förnybar och fossilfri energi.

Energiutvinning kan innebära en belastning på ekosystemen och deras tjänster, såsom försämring av livsmiljöer och konkurrens om utrymme. Exempelvis kan vindkraftverkens ledningar, kablar och buller skada livsmiljöerna. Landskapsbilden kan påverkas, och därmed även kulturmiljöer, friluftsliv och turism.

Möjliga fördelar:

- mindre belastning från klimatgaser och behov av klimatreglerande tjänster
- ökad biologisk mångfald till havs genom konstgjorda rev och minskad lokal påverkan från trålning.

Relevanta miljöaspekter

Aktiviteter och verksamheter inom temat kan relateras till olika påverkan på miljön, temaområden inom havsmiljödirektivet och olika miljökvalitetsmål. Relationerna, som visas i tabellen nedan, är viktiga vid bedömning av temats miljöpåverkan.

Aktivitet	Typ av potentiell påverkan/belastning	Temaområde havsmiljödirektivet (deskriptorer)	Miljökvalitetsmål
Vindkraft	Fysiska skador/förlust Biologisk störning Undervattensbuller	D1 Biologisk mångfald D6 Havsbottens integritet D11 Tillförsel av energi	Hav i balans samt levande kust och skärgård Begränsad klimatpåverkan Ett rikt djur och växtliv
Kraft från vågor, strömmar, tidvatten och salt-haltsgradienter	Fysiska skador/förlust och störning Undervattensbuller	D1 Biologisk mångfald D6 Havsbottens integritet D7 Hydrologiska villkor D11 Tillförsel av energi	Hav i balans samt levande kust och skärgård Begränsad klimatpåverkan Ett rikt djur och växtliv
Rörledning/kablar	Fysiska skador (havsbotten), elektromagnetiska fält	D6 Havsbottens integritet D11 Tillförsel av energi	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv

Tabell 5. Relationen mellan energiutvinning och relevanta miljöaspekter

Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#), tematiska rapport om [energi](#), och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#), som du hittar på www.havochvatten.se.

6.3 Försvar

Sveriges totalförsvar består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar).

Försvarsmaktens uppgift är att upprätthålla och utveckla ett militärt försvar med förmåga till väpnad strid. Försvarsmakten ska kunna försvara Sverige och främja svensk säkerhet genom insatser nationellt och internationellt, upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet och värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen utanför det svenska territoriet.

Det civila försvaret ska värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i omvärlden. Flera statliga myndigheter och andra aktörer har ansvar inom det civila försvaret. De senaste åren har planeringen av det civila försvaret återupptagits.

Försvarsmaktens marina sektor bedriver signalspaning och övervakning. Båda delarna har en teknisk funktion men övervakning är även fysisk. Till skillnad från armén så bedrivs den marina verksamheten ständigt skarpt på grund av övervakning. Det betyder att det som gäller i kris eller krig även gäller i andra tider. För att upprätthålla och utveckla förmågan till väpnad strid på, över och under vattenytan finns marina övnings- och skjutfält runt Sveriges kust.

Användningar i havsplanen för temat:

F Försvar

Användning **försvar** och *särskild hänsyn till totalförsvarets intressen* baseras på riksintresseanspråk för totalförsvaret eller områden som anses vara av väsentligt allmänt intresse för totalförsvaret.

Riksintresseanspråk

Totalförsvarets anläggningar, 3 kap. 9 § miljöbalken

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Totalförsvarets civila del

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har ansvar att identifiera riksintressen för totalförsvarets civila del. Arbete med att utveckla underlag pågår. Områden som relaterar till havsplanering kommer att bilda underlag i kommande planeringscykler.

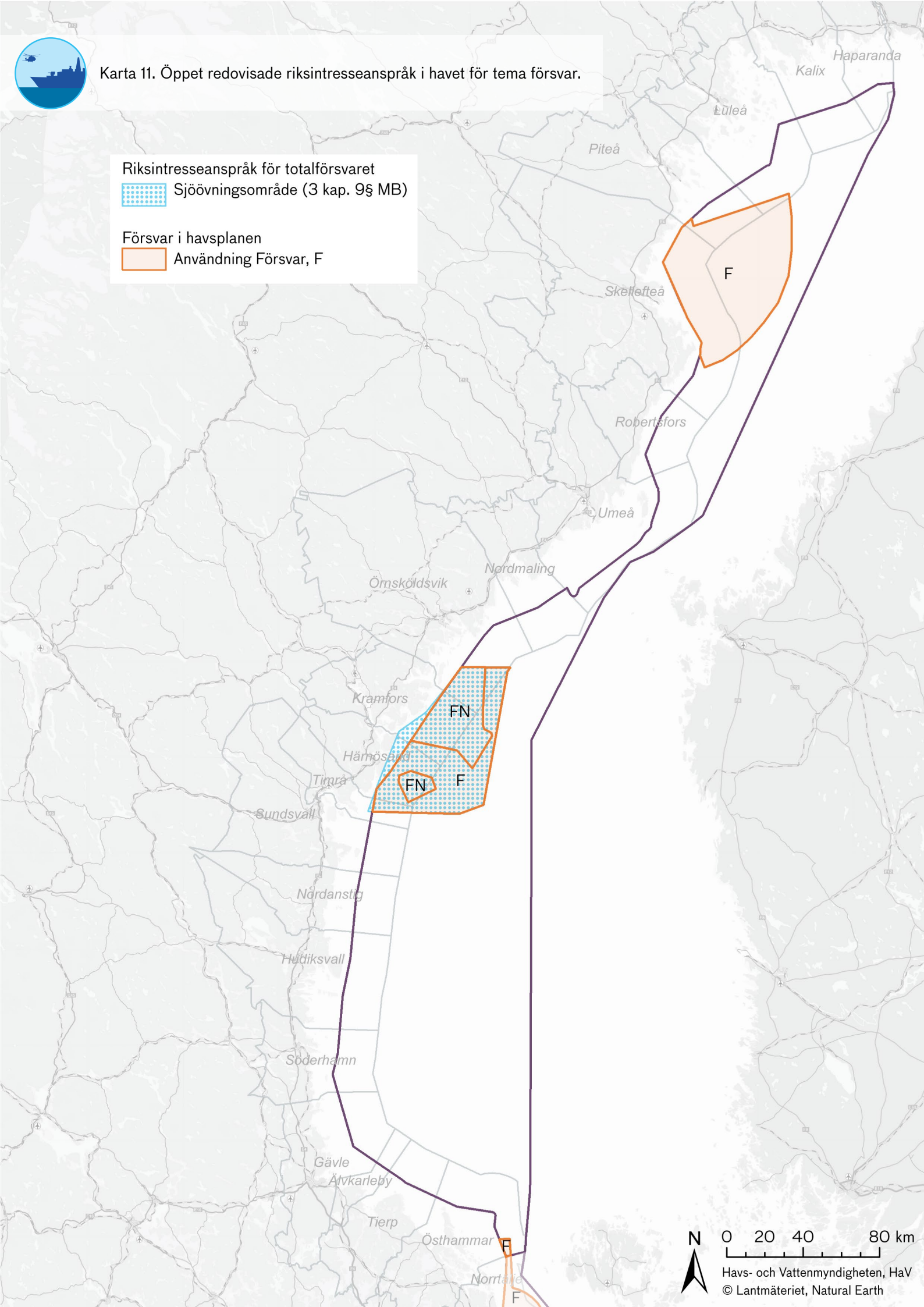

Planeringsmålet som relaterar till försvar är: Skapa förutsättningar för försvar och säkerhet.

Karta 11. Öppet redovisade riksintresseanspråk i havet för tema försvar.

- Riksintresseanspråk för totalförsvaret
- Sjöövningsområde (3 kap. 9§ MB)
- Försvar i havsplanen
- Användning Försvar, F

Totalförsvarets militära del

Försvarmakten pekar ut riksintresseanspråk och deras influensområden och andra områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Inom de områden som har utpekats som riksintresse av Försvarmakten finns övnings- och skjutområden, tekniska anläggningar och militära flygplatser. Värdebeskrivningar finns på Försvarmaktens webbplats. Försvarmaktens riksintressen utgörs dels av riksintressen som kan redovisas öppet, dels av riksintressen som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. Även de områden som med hänsyn till försvarssekretess inte kan redovisas öppet beaktas i havsplaneringen.

Utöver gällande riksintresseanspråk finns det andra områden som Försvarmakten anser är av stort allmänt intresse. Sådana områden kan omfattas av sekretess.

Beskrivning av riksintressekategorier inom totalförsvarets militära del och influensområden

Riksintresse sjöövningsområde

I ett sjöövningsområde bedrivs verksamhet både i havet och i luften. Temporär avlysning förekommer. Fasta anläggningar riskerar att skada riksintresset.

Riksintresse med influensområde; omgivningspåverkan

Riksintresseområden (övnings- och skjutfält eller flygplatser) som har ett influensområde kopplat till sig i form av buller- och riskområde. Temporär avlysning förekommer.

Område med särskilt behov av hinderfrihet (influensområde)

Influensområde för militära skjutfält där själva funktionen militär verksamhet i form av exempelvis målflyg och annan samövning mellan mark och luft utgör riksintresset. Inom ett sådant område kan höga objekt medföra skada på den verksamhet som Försvarmakten bedriver.

Influensområdet kan även gälla kustnära väderradar. Inom väderradarns influensområde kan höga objekt störa. Närmast väderradarn är det förbjudet att uppföra vindkraftverk. I området runt omkring kan en bedömning av påverkan göras i enskilda fall.

Stoppområde för höga objekt (influensområde)

Influensområde för militära flygplatser, där själva funktionen militär flygverksamhet utgör riksintresset. Inom dessa områden kan inga nya höga objekt uppföras, med hänsyn till gällande regler kring verksamhetssäkerhet och Försvarmaktens taktiska uppträdande i luftrummet. Det inverkar på havsplaneringen genom att fasta installationer högre än 20 meter över havet inte kan förekomma inom området.

MSA-område (influensområde)

MSA-område (Minimum Safe Altitude, militär definition) är ett influensområde för luftrum och innebär skydd av all flygtrafik vid start och landning. Ett sådant område utgör den yta inom vilket det finns fastställda höjder för högsta tillåtna objekt som kan tillkomma i området runt en flygplats. Den militära MSA-ytan är 46 kilometer, den civila MSA-ytan är 55 kilometer. Höga fasta installationer som är högre än den fastställda MSA-höjden kan inte förekomma.

Övrigt influensområde

Influensområden för riksintressen som inte kan redovisas öppet. Här görs enskilda prövningar i varje ärende, för såväl höga objekt som annan etablering för att bedöma om risk för konflikt uppstår. Fasta installationer bör undvikas.

Läs mer om riksintresseanspråken på [Försvarmaktens](#) webbplats.

Karta 12. Öppet redovisade riksintresseanspråk och influensområden som relaterar till havet för totalförsvarets militära del. Riksintresseområden som omfattas av sekretess finns inte med på kartan.

Riksintresseanspråk för totalförsvaret

 Sjöövningsområde (3 kap. 9§ MB)

Influensområden

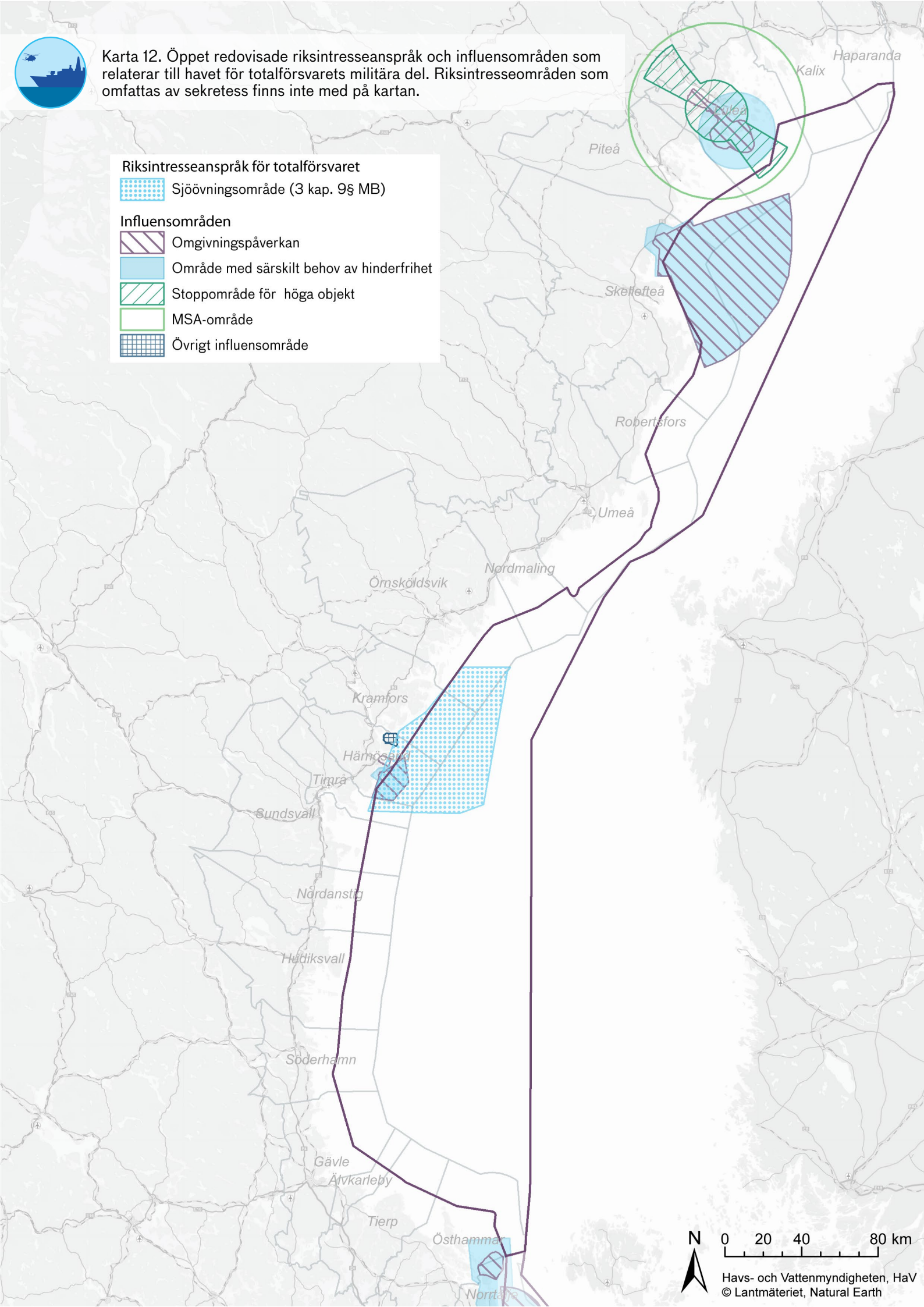
 Omgivningspåverkan

 Område med särskilt behov av hinderfrihet

 Stoppområde för höga objekt

 MSA-område

 Övrigt influensområde

0 20 40 80 km

Påverkan av fasta installationer

Inom en del områden riskerar etablering av vindkraftverk och andra höga objekt att medföra betydande negativ påverkan på militära intressen och utpekade riksintressen för totalförsvarets militära del. Den närmare påverkan kan i vissa fall inte beskrivas öppet med hänsyn till att informationen omfattas av försvarssekretess. Generellt kan beskrivas att vindkraftverk medför skada på militära intressen bland annat i form av:

- påverkan på tekniska system och möjligheten att nyttja dessa för att genomföra bevakning av Sveriges territorium,
- begränsningar i möjligheten att utbilda och öva de förmågor som är en förutsättning för att Försvarsmakten ska nå operativ effekt,
- begränsningar i möjligheten till skydd av landets territorium vid en eventuell framtida konflikt i strategiskt viktiga områden.

Etablering av vindkraftverk och andra höga objekt kan inom en del områden innebära konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del. Anläggningar för energiutvinning kan vara förenliga med de militära intressena, men exakt utbredning av parker och placering av enskilda vindkraftverk behöver bedömas i varje enskilt fall för att utreda den exakta effekten på de militära intressena.

Samspel mellan land och hav

Försvarsmaktens intresseområden i havet är kopplade till landbaserade områden för försvarsverksamhet och hänsyn tas till inflygningsområden med mera.

Internationellt samspel

Försvarsfrågor inom havsplaneringen behandlas nationellt och ingår inte i samverkan med andra länder. Eventuell påverkan på totalförsvarets intressen beaktas när gränsöverskridande planeringsfrågor inom andra sektorer hanteras.

Framtiden

Riksdagen fattade i juni 2015 beslut om att Sveriges militära operativa förmåga ska öka. En ökad förmåga uppnås bland annat genom ökad övningsverksamhet i havsområdena. Det väntas innebära att Försvarsmakten ökar sitt nyttjande av havsanknutna utpekade riksintresseområden.

Det försvarspolitiska läget har förändrats under senare år och även läget för civilt försvar, vilket betyder att handlingsfriheten är viktig. En viktig fråga är att hålla farleder fria, både huvudfarleder och alternativa farleder.

Utvecklingen går mot rörliga tekniska anläggningar, vilket innebär att det blir svårare att förutse var försvarsverksamheten kan störas. Tekniken blir mer störningskänslig och störning från fasta installationer i havet bedöms öka.

Juridiska förutsättningar

Försvarsverksamhet inom territorialhavet ska följa de allmänna hänsynsreglerna i kapitel 2 miljöbalken. I allmänhet behöver verksamheten även tillståndsprövas enligt miljöbalken. Det kan vara fråga om skjutfält som är tillstånds- eller anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet. Sprängning i vattenområde kan även betraktas som anmälnings- eller tillståndspliktig vattenverksamhet.

Enligt 3 kapitlet 10 § miljöbalken ska, vid avvägning mellan två oförenliga riksintressen, företräde ges till försvarsintresset om ett område eller del av området behövs för en anläggning för totalförsvaret.

Ekosystemtjänster

Aktiviteter inom försvar medför fysisk påverkan på livsmiljöer, buller och spridning av miljögifter, vilket ökar belastning på reglerande ekosystemtjänster. Försvarsaktiviteter kan även påverka andra intressens möjligheter att nyttja ekosystemtjänster, till exempel tillgång till natur- och kulturmiljöer, friluftsliv, turism och fiske.

Relevanta miljöaspekter

Aktiviteter och verksamheter inom temat kan relateras till olika påverkan på miljön, temaområden inom havsmiljödirektivet och olika miljökvalitetsmål. Relationerna, som visas i tabellen nedan, är viktiga vid bedömning av temats miljöpåverkan.

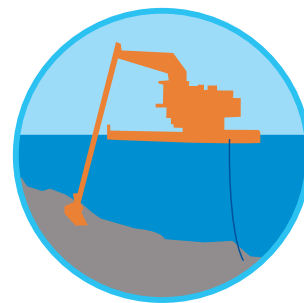
Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#), tematiska rapport om [försvar och säkerhet](#), och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#), som du hittar på www.havochvatten.se.

Aktivitet	Typ av potentiell påverkan/ belastning	Temaområde havsmiljödirektivet (deskriptorer)	Miljökvalitetsmål
Skjutfält/ övningsområden	Undervattenbuller och påverkan vattenmiljöer	D1 Biologisk mångfald, D8 Främmande ämnen D10 Marint avfall D11 Tillförsel av energi	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv Giftfri miljö
Dumpad ammunition	Tillförsel av farliga ämnen	D1 Biologisk mångfald D8 Främmande ämnen	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv Giftfri miljö

Tabell 6. Relationen mellan försvar och relevanta miljöaspekter

6.4 Lagring och utvinning av material

Lagring och utvinning av material omfattar koldioxidlagring och sandutvinning. Koldioxidlagring innebär att koldioxid från luftutsläpp avskiljs och lagras i geologiska formationer djupt ner under havsbotten. Sandutvinning innebär att ekonomiskt intressanta fraktioner av sand och grus utvinns ur havsbotten för att användas främst i produktionen av byggnadsmaterial, för utfyllnad eller för strandfodring.

Idag sker ingen koldioxidlagring i Sverige. Potentialen för framtida lagring utreds.

Sandutvinning sker endast i begränsad omfattning. Potentialen för framtida hållbar utvinning av marin sand och grus har utretts och ett antal intressanta områden redovisas som mest lämplig användning i havsplanerna för Östersjön och Bottniska viken⁵⁶.

Det finns inget svenskt intresse för eller laglig möjlighet att få tillstånd till utvinning av fossila bränslen i svenskt sjöterritorium eller ekonomisk zon. År 2009 avslag regeringen en begäran om förlängning av undersöknings-tillstånd för prospektering av olja i sydöstra Östersjön⁵⁷, som Havs- och vattenmyndigheten bedömer som vägledande även i Bottniska viken. Sverige har inte heller införlivat de delar av EU:s offshoredirektiv⁵⁸ som rör tillstånd för gas- och oljeutvinning.

Aktiviteter inom utvinning och lagring av material kan medföra fysisk påverkan på livsmiljöer för arter och habitat.

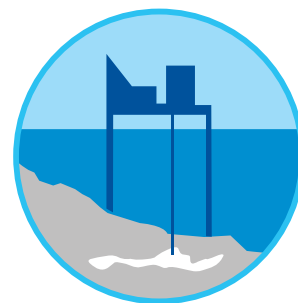
⁵⁶ [Sveriges geologiska undersökning. Rapport 2017:05. Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige.](#)

⁵⁷ [Högsta förvaltningsdomstolen, 2009-3771 Regeringsrätten dom 2009-11-04 Mål nr 3771-3772-09 Stockholm](#)

⁵⁸ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/30/EU](#)

Koldioxidlagring

Enligt beräkningar finns en betydande kapacitet för koldioxidlagring i Sverige och inom svensk ekonomisk zon. Det behövs emellertid mer data och forskning innan några områden för lagring kan föreslås i havsplanen. En beredskap för eventuell framtida koldioxidlagring skapas eftersom det är möjligt att peka ut sådana områden inom havsplanen i ett senare skede.

Allmänna intressen och övriga planeringsförutsättningar

Områden för geologisk lagring av koldioxid, 4 kap. 9 § miljöbalken
I framtiden kan koldioxidlagring komma att bli aktuellt i områden där förutsättningarna tillåter. Sveriges geologiska undersökning har i en rapport pekat ut områden för vidare utredning av lämpligheten för koldioxidlagring⁵⁹. Rapporten visar att det kan finnas en betydande potential för lagring i södra Sverige. Det finns inga utpekade områden med potential i Bottniska viken. De flesta och största möjliga lagringsplatserna har hittats i Östersjön.

Planeringsmålet som relaterar till koldioxidlagring är: *Skapa beredskap för eventuell framtida utvinning av mineraler och för koldioxidlagring*

Kust och grannländer

De nordiska länderna har sammanlagt en hög teoretisk lagringskapacitet, motsvarande lagring av mer än 500 års utsläpp av nuvarande nivåer⁶⁰. Forskning och datainsamling om lagring av koldioxid sker i stor utsträckning genom internationella samarbeten.

Juridiska förutsättningar

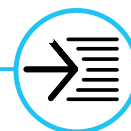
Geologisk lagring av mer än 100 000 ton koldioxid får endast ske i Sveriges ekonomiska zon och i de områden som inte ingår i fastigheter i svenskt territorialhav från en nautisk mil utanför baslinjen [enligt förordningen om geologisk lagring av koldioxid \(2014:21\)](#), det vill säga motsvarande havsplaneområdet.

För att få tillstånd krävs en tillståndsprövning enligt miljöbalken av mark- och miljödomstol samt tillstånd av regeringen enligt lagen om kontinentalsockeln.

Framtiden

Den tekniska utvecklingen bedöms vara avgörande för vilken roll koldioxidlagring kommer att ha i framtiden och för Sveriges ambitioner att minimera klimatförändringarna. Möjligheten till koldioxidlagring kommer att återspeglas i framtida havsplaner.

Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#) och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#) som du hittar på www.havochvatten.se.

⁵⁹ [Sveriges geologiska undersökning. Rapport 2016:20. Koldioxidlagring i Sverige – sammanställning och resultat från NORDICCSGU.](#)

⁶⁰ Som ovan

Sandutvinning

Utvinning av sand och grus kan vara av stor betydelse för produktion av byggnadsmaterial och för strandfodring. När dessa geologiska resurser utvinns på land kan det innebära negativa konsekvenser för dricksvattenförsörjningen.

Användningar i havsplanen för temat:

Sandutvinning

De områden i plankartan där sandutvinning anges som användning baseras på områden som anses vara av väsentligt allmänt intresse för utvinning av sand.

Riksintresseanspråk

Inga riksintresseanspråk har pekats ut för utvinning av marin sand och grus av Sveriges geologiska undersökning som är ansvarig myndighet.

Allmänna intressen och övriga planeringsförutsättningar

Enligt 3 kap. 7 § första stycket miljöbalken ska mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa.

Nio olika områden har föreslagits som intressanta för utvinning av marin sand och grus i det regeringsuppdrag som Sveriges geologiska undersökning genomförde tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten år 2017⁶¹. Två av dessa områden finns inom havsplan Bottniska viken. Ett av områdena ligger vid Finngrundens i södra Bottenhavet och det andra området ligger vid Svalans och Falkens grund i Bottenviken.

Fyra av de nio områdena, däribland det vid Svalans och Falkens grund, bedöms vara mest lämpliga ur ett hållbarhetsperspektiv. Bedömningen är gjord utifrån geologiska och ekologiska kriterier.

I Sveriges geologiska undersökningens redovisning till regeringen anges exempel på förutsättningar som ska vara uppfyllda för att täktverksamhet ska kunna påbörjas. Innan en täktverksamhet kan komma till stånd behöver ett område utvärderas noggrant, bland annat när det gäller fysiska, arkeologiska och biologiska aspekter. För att säkerställa att inte negativa effekter uppstår av en eventuell täktverksamhet är det nödvändigt att den kontinuerligt utvärderas med hjälp av lämpliga kontrollprogram. I redovisningen finns även förslag till riktlinjer för hur täktverksamhet ska utföras.

Planeringsmålet är att *Skapa beredskap för eventuell framtida utvinning av mineraler och för koldioxidlagring.*

Juridiska förutsättningar

Beroende på omfattning ger regeringen eller Sveriges geologiska undersökning (SGU) tillstånd till sand-, grus-, och stentäkt inom allmänt vatten på kontinentalsockeln enligt [kontinentalsockelförordningen. \(1966:315\)](#) SGU utövar även tillsyn av efterlevnaden av föreskrifter och villkor för tillstånd enligt [lagen om kontinentalsockeln \(1966:314\)](#).

⁶¹ [Sveriges geologiska undersökning. Rapport 2017:05. Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige.](#)

Karta 13. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för sandutvinning.

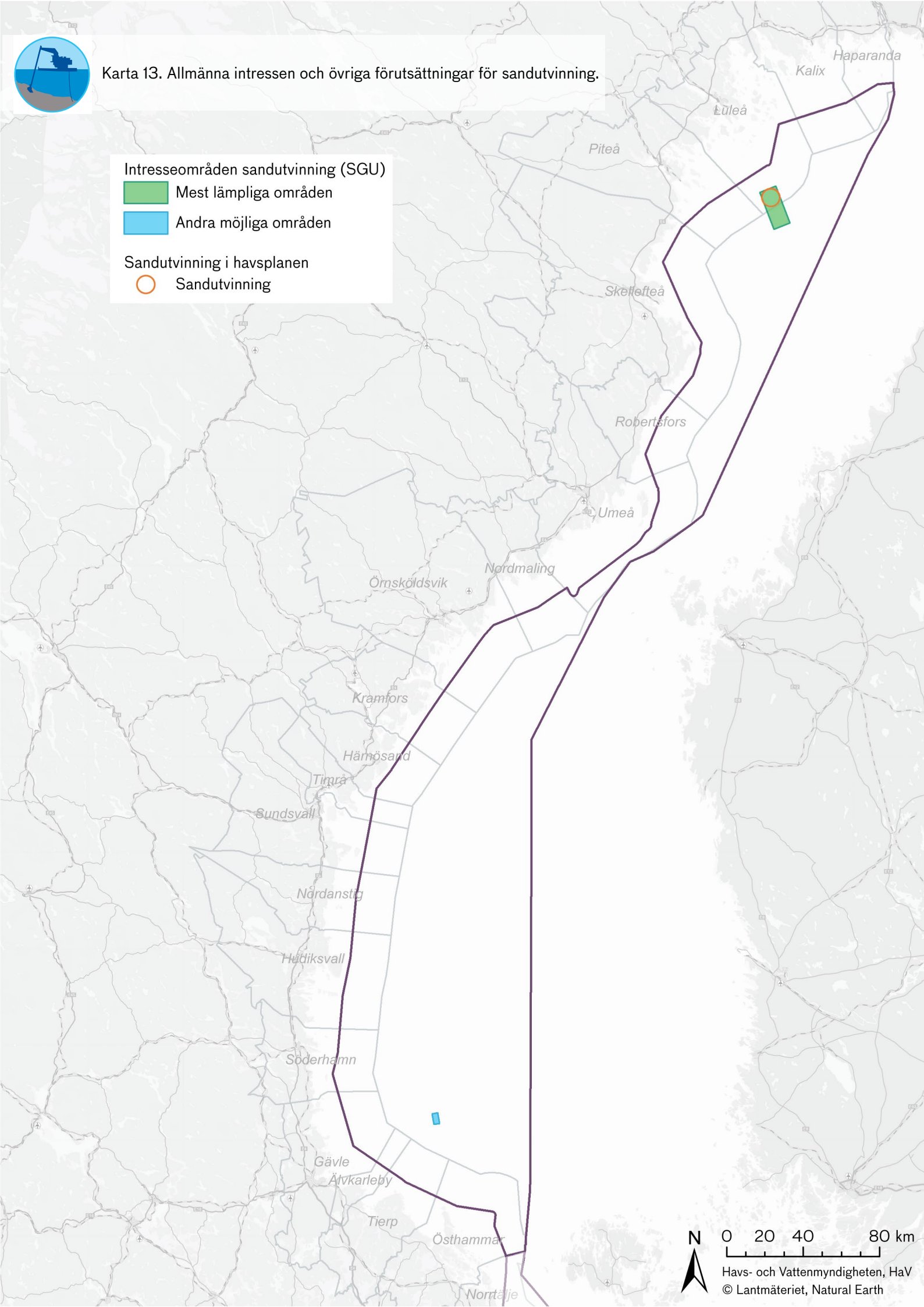
Intresseområden sandutvinning (SGU)

 Mest lämpliga områden

 Andra möjliga områden

Sandutvinning i havsplanen

 Sandutvinning

0 20 40 80 km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
© Lantmäteriet, Natural Earth

Samspel mellan land och hav

Sand och grus förflyttas genom naturliga processer och det finns ofta en stark koppling mellan stränder och den sand eller grus som återfinns på djupare vatten utanför kusten. Sand som försvinner från kusten genom erosion orsakad av stormar, strömmar eller hydrografiska förändringar hamnar i depåer på djupt vatten eller rör sig fram och tillbaka i området. Därför kan sandutvinning nära kusten i vissa fall minska mängden sand vid stranden och således även påverka ett områdes värde för boende och rekreation.

Internationellt samspel

Sandutvinning sker i flera av Sveriges grannländer. Framförallt dansk sandutvinning i södra Kattegatt och Öresund sker i nära anslutning till svenskt vatten. Ingen sandutvinning sker dock i närheten av havsplan Bottniska viken.

Framtiden

Från flera håll ökar intresset att undersöka möjligheterna att tillgodogöra sig sand, grus och sten från kontinentalsockeln för byggnation, infrastruktur och strandfodring. Behovet av strandfodring kan öka med kustexploatering och klimatförändringar. Denna problematik har hittills varit särskilt tydlig i sydöstra Skåne. Sand- och grusutvinning på land kommer allt oftare i konflikt med dricksvattenförsörjningen, och import av marin sand innebär en miljöpåverkan som är svår att kontrollera.

De områden som anges lämpliga för sandutvinning i havsplanen är inte tydligt avgränsade. Vilka delar av områdena som kan möjliggöra hållbar utvinning måste utredas vidare, med utgångspunkt i det material som tagits fram av Sveriges geologiska undersökning och Havs- och vattenmyndigheten⁶².

Relevanta miljöaspekter

Aktiviteter och verksamheter inom temat kan relateras till olika påverkan på miljön, temaområden inom havsmiljödirektivet och olika miljökvalitetsmål. Relationerna, som visas i tabellen nedan, är viktiga vid bedömning av temats miljöpåverkan.

Aktivitet	Potentiell påverkan eller belastning	Temaområde havsmiljödirektivet (deskriptorer)	Sveriges miljökvalitetsmål
Täkter: Sand, grus och skal	Fysiska skador/förlust och störning	D1 Biologisk mångfald D6 Havsbottens integritet D7 Hydrografiska villkor	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv

Tabell 7. Relationen mellan utvinning och relevanta miljöaspekter

Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#) och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#) som du hittar på www.havochvatten.se.

62 [Sveriges geologiska undersökning. Rapport 2017:05. Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige.](#)

6.5 Natur

Havet är en oumbärlig resurs för människan och samhället. De marina ekosystemen erbjuder ett rikt utbud av varor och tjänster som människan är beroende av, så kallade ekosystemtjänster. Exempel är livsmedel, syre samt kulturella upplevelser som bidrar till människors välbefinnande. Livskraftiga ekosystem är därför grunden för ett hållbart användande av havets resurser.

Havets ekosystem är komplext och har fått nedsatt resiliens, motståndskraft, på grund av mänsklig påverkan. Det innebär att den långsiktiga förmågan hos systemet att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas har minskat. Mobilitet hos organismer och i det marina systemet medför att påverkan på en plats kan sprida sig och få effekter på andra platser. Hur ekosystemet påverkas beror på den samlade effekten av olika typer av belastningar.

Skydd av marina miljöer är ett av verktygen för att nå god miljöstatus i havet och kan genom stöd från havsplaneringen bidra till att nå mål för hela havsmiljön. Genom havsplaneringen kan värdefulla områden för marina organismer och fåglar, så kallad grön infrastruktur, säkras. Det bidrar också till förstärkta spridningskorridorer vilket skapar förutsättningar för att nå etappmålet om ett ekologiskt representativt och väl sammanhängande nätverk av skyddade områden.

Användningar i havsplanen för temat:

N

Natur

De områden i plankartan där natur anges som användning är antingen:

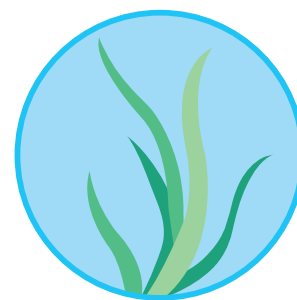
- skyddade enligt Natura 2000-lagstiftningen,
- områden där marint områdesskydd planeras,
- områden som omfattas av annat marint områdesskydd,
- områden som omfattas av riksintresseanspråk för naturvården.

Särskild hänsyn till höga naturvärden baseras på områden som är av allmänt intresse av väsentlig betydelse för natur samt lek- och uppväxtområden som är riksintresseanspråk för yrkesfisket.

Riksintressen

Natura 2000-områden, 4 kap. 8 § miljöbalken

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. Nätverket är till för att öka möjligheterna att bevara Europas växt- och djurliv för framtida generationer. Beslutade Natura 2000-områden är en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige. I ett Natura 2000-område ska naturtyper utvecklas på ett bra sätt och arter ska växa till livskraftiga bestånd. Det är förbjudet att utan tillstånd bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Natura 2000-områden är ett av underlagen för användning **natur**.

Planeringsmålet som relaterar till natur är: *Skapa förutsättningar för marin grön infrastruktur och främjande av ekosystemtjänster.*

Riksintresseanspråk

Naturvård, 3 kap. 6 § miljöbalken

Riksintresseanspråk för naturvård till havs har tagits fram utifrån kriterier som ostördhet och antal unika, hotade eller sårbara naturtyper eller arter.

Områden som utses som riksintressen för naturvården har få motsvarigheter i regionen, i landet eller internationellt på grund av särskilt höga naturvärden. De utpekade områdena ska tillsammans väl representera huvud dragen i svensk natur. Områdena ska skyddas från åtgärder som påtagligt kan skada deras värden.

Områden med riksintresseanspråk för naturvården är ett av underlagen för användning **natur**.

Yrkesfiske, 3 kap. 5 § miljöbalken

Riksintresseanspråk för yrkesfisket är definierade och avgränsade utifrån områdenas betydelse för specifika fiskarter. Förutom fångstområden omfattas även lek- och uppväxtområden samt vandringsstråk.

Områden med riksintresseanspråk för yrkesfisket som avser lek- och uppväxtområden är ett av underlagen för *särskild hänsyn till höga naturvärden*.

Allmänna intressen och övriga planeringsförutsättningar

Läs mer om riksintresseområden på [Naturvårdsverkets](#) och [Havs- och vattenmyndighetens](#) webbplatser.

Karta 14. Riksintresse och riksintresseanspråk för tema natur

Riksintresse och riksintresseanspråk som är underlag för användning natur, N

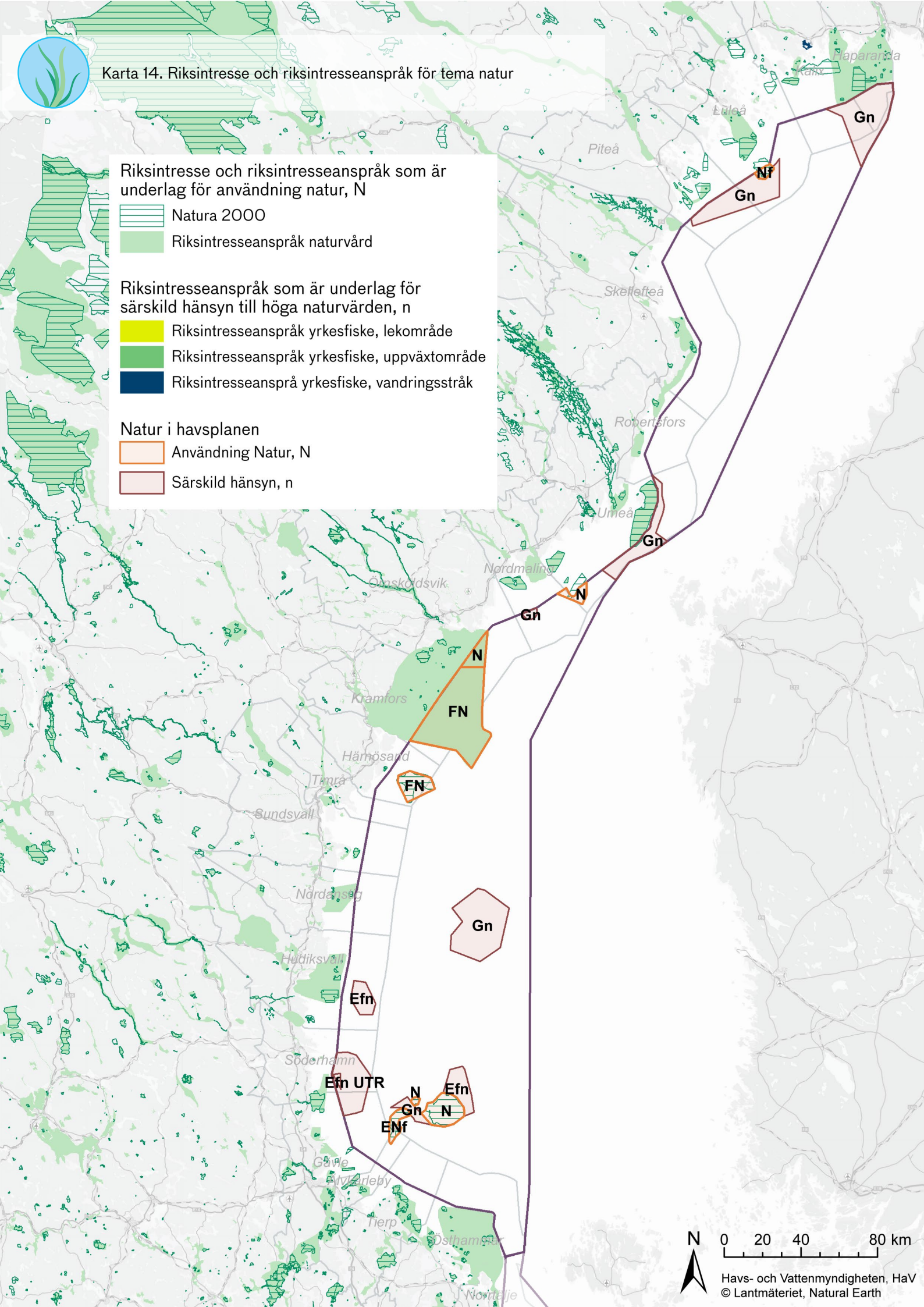
- Natura 2000
- Riksintresseanspråk naturvård

Riksintresseanspråk som är underlag för särskild hänsyn till höga naturvärden, n

- Riksintresseanspråk yrkesfiske, lekomsråde
- Riksintresseanspråk yrkesfiske, uppväxtområde
- Riksintresseanspråk yrkesfiske, vandringsstråk

Natur i havsplanen

- Användning Natur, N
- Särskild hänsyn, n

Marina skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken

Marina skyddade områden inkluderar bland annat naturreservat, nationalparker och biotopskydd.

Områden med marina skyddade områden är ett av underlagen för användning **natur**.

Övriga underlag och bedömning av områden med särskild hänsyn till höga naturvärden, n

Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön enligt 3 kap. 3 § miljöbalken.

Användning **natur** utgörs av områden som redan omfattas av ett marint områdesskydd i form av exempelvis Natura 2000, som är av riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken och/eller som är planerat för marint områdesskydd. Användning **natur** omfattar således inte alla värdefulla eller känsliga naturområden som bör värnas i enlighet med miljöbalken, ekosystemansatsen och målet om en hållbar utveckling. Havsplanerna behöver på ett tydligt sätt redogöra även för dessa övriga värdefulla och känsliga områdena. Vägledning om *särskild hänsyn till höga naturvärden* används för att visa att alla användningar på den aktuella platsen behöver beakta de höga naturvärdena. *Särskild hänsyn till höga naturvärden* anges för områden som har höga eller särskilt känsliga naturvärden i jämförelse med sin omgivning.

Havsplanerna specificerar inte vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att uppfylla den särskilda hänsynen. Lämpliga åtgärder kan vid behov specificeras av regeringen eller av andra myndigheter både vid tillståndsprövning och vid annan förvaltning.

Trots tidigare och pågående insatser inom marin kartering råder idag en påtaglig osäkerhet om naturvärden i havet. Vissa områden kan med lätt het pekats ut som värdefulla eller känsliga men en transparent och enhetlig process krävs för att identifiering av sådana områden ska vara heltäckande och rättvisande. Därför har identifieringen av områden med *särskild hänsyn till höga naturvärden* genomförts utifrån en rikstäckande analys baserad på utvalda kriterier.

Identifieringen av områden med *särskild hänsyn till höga naturvärden* bygger på en stor mängd underlagsinformation. Processen och kriterierna bör dock justeras och förbättras i takt med att metoder och kunskapsläge förbättras.

Följande underlag har använts för att identifiera områden med *särskild hänsyn till höga naturvärden*:

- *Yrkesfiskets riksintresseanspråk avseende lek- och uppväxtområden.*
- *Länsstyrelsen.* Kustlänsstyrelsernas underlag om särskilt höga naturvärden i havet⁶³.
- *Gröna kartan 2.* Underlaget är en aggregering av naturvärden och visar viktiga områden för bottendjur, fisk, marina däggdjur och sjöfågel. Gröna kartan 2 visar om ett område är viktigt för minst tre av de fyra kategorierna⁶⁴.
- *Gröna kartan 3.* Underlaget är en aggregering av 32 olika ekosystemkomponenter och visar vilka områden som har högst samlade värden. Bland de 32 komponenterna ingår bottenmiljöer, fisk, marina däggdjur och sjöfågel. Gröna kartan 3 identifierar om ett område har värden som är markant högre än sin omgivning⁶⁵.
- *Symphony kumulativ miljöpåverkan.* Underlaget visar fördelningen av kumulativ, sammanlagd, miljöpåverkan i Sveriges hav. Underlaget identifierar de områden som utgör de 10 procent mest påverkade områdena i havsplanen⁶⁶.
- *Symphony ursprunglighet.* Underlaget visar fördelningen av kumulativ, sammanlagd, miljöpåverkan i Sveriges hav där särskilt låg miljöpåverkan indikerar ursprunglighet förutsatt att området samtidigt har höga ekologiska värden. Underlaget identifierar de områden som utgör de 10 procent minst påverkade områdena i havsplanen om området samtidigt är identifierat enligt indikatorn Gröna kartan 3⁶⁷.
- *Osäkerhetskartan.* Underlaget visar osäkerheten i de miljödata som ingår i Gröna kartan 3 och Symphony. Kategorin *bra modell* indikerar låg osäkerhet medan kategorin *svag modell/extrapolering* indikerar hög osäkerhet⁶⁸.
- *HELCOM/OSPAR områdesskydd.* Av regionala havsmiljökonventioner utpekade förslag till marint områdesskydd (MPA)⁶⁹.

Symphony är en bedömningsmetod som beräknar samlad miljöpåverkan ur ett rumsligt perspektiv. För varje område i havsplanen ges ett skattat värde som beskriver hur mycket människor påverkar den marina miljön. Metoden bygger på tre huvudkomponenter: kartor över belastningar, kartor över ekosystemkomponenter, samt en tabell över hur känslig varje ekosystemkomponent är för varje belastning.

Läs mer i *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*.

63 Länsstyrelsen. 2017. *Länsstyrelsernas redovisning av Uppdrag 2017-06 välj värdeområden*.

64 Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2018:X. *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*.

65 Sveriges Geologiska Undersökning. *Gröna Kartan baserat på Symphony ekosystemkomponenter*. 2017-11-20. Opublicerat.

66 Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2018:X. *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*.

67 Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2018:X. *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*.

68 Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2018:X. *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*.

69 HELCOM Maps & Data website och OSPAR website 2018.

- *Förslag till klimattillflykter, så kallade klimatrefugier.* Underlaget ger förslag på områden som bör skyddas för att bevara nyckelarter i ett framtida Östersjön. Klimatförändringar väntas ge stora förändringar i bland annat salthalt och temperatur⁷⁰.
- *Bedömning av god miljöstatus i havet.* Underlaget ger en indikation på vilka organismgrupper som inte uppfyller god ekologisk status enligt *havsmiljöförordningen* i olika områden. Arbetsmaterialet från Havs- och vattenmyndighetens samråd om inledande bedömning har använts⁷¹.

Område betecknas med *särskild hänsyn till höga naturvärden - n* om ett eller flera av följande gäller:

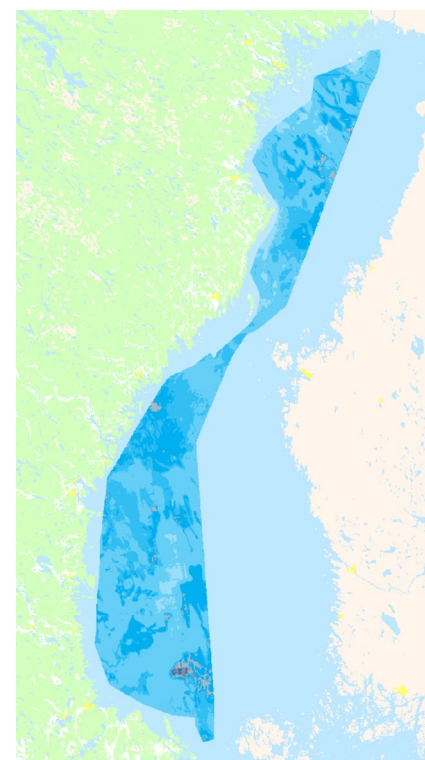
- A. Området är *riksintresseanspråk för yrkesfiske avseende lek- och uppväxtområden*.
- B. Området har flerfaldigt bekräftade naturvärden eller hänsynsbehov. Kriteriet uppfylls om minst två av följande underlag har identifierat området: *Länsstyrelsen, Gröna kartan 2, Gröna kartan 3, Symphony kumulativ miljöpåverkan, Symphony ursprunglighet, HELCOM/OSPAR områdesskydd*.
- C. Området har säkra naturvärden eller hänsynsbehov. Kriteriet uppfylls om Länsstyrelsens underlag på egen hand är särskilt väl underbyggt med data eller om någon av underlagen *Gröna kartan 3* och *Symphony kumulativ miljöpåverkan* har identifierat område, samtidigt som osäkerheten är låg enligt *osäkerhetskartan*. Detta medför att värden som har identifierats utifrån underlag med låg osäkerhet (alltså hög säkerhet) på egen hand kan resultera i *särskild hänsyn till höga naturvärden* medan mindre säkra underlag behöver bekräftas flerfaldigt (enligt punkt ovan).
- D. Området har särskilt hög ursprunglighet. Kriteriet uppfylls om indikatorn *Symphony ursprunglighet* ger utslag samtidigt som osäkerheten är låg enligt *osäkerhetskartan*. Detta innebär att områden som är bland de 10 procent minst påverkade områdena i havet uppfyller kriteriet om det samtidigt kan konstateras att osäkerheten i underlaget är låg.
- E. Området har hänsynsbehov på grund av framtida hot. Kriteriet uppfylls om området har föreslagits som framtida klimattillflykt, det vill säga klimatrefugium.

⁷⁰ Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2017:37. *Möjliga klimatrefugier i Östersjön baserat på två olika scenarier.*

⁷¹ Havs- och vattenmyndigheten Rapport 2017:32. *Samråd om inledande bedömning 2018, genomförande av havsmiljöförordningen.*

Figur 15: Kartbild från Gröna kartan som visar aggregerade naturvärden.

Figur 16: Kartbild från Symphony som visar sammanlagd miljöpåverkan.

Alla områden med grön infrastruktur har inte fått hänsynsbeteckningen *särskild hänsyn till höga naturvärden*, utan endast de som har behov av särskild hänsyn. Områden med *särskild hänsyn till höga naturvärden* representerar således inte en kartering av grön infrastruktur utan är ett resultat av avvägningar mellan intressen och områdenas behov av särskild hänsyn, baserat på befintlig kunskap om deras marina naturvärden.

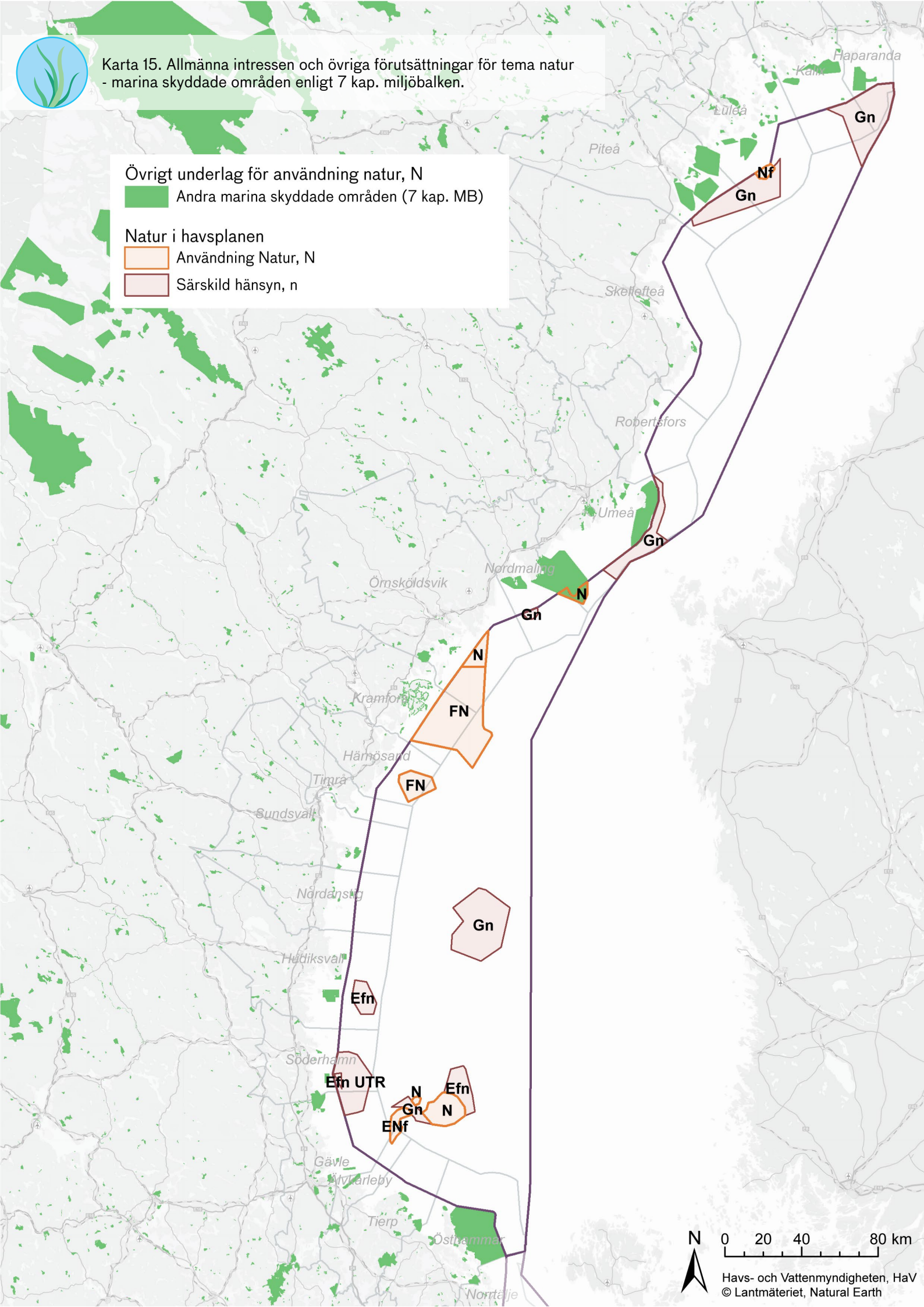
Övervakning och undersökningar till havs

Det pågår övervakning och undersökningar i havsområdena, såväl vad gäller oceanografiska förhållanden som maringeologi, djup, vattnets fysikaliska och kemiska egenskaper och biologisk mångfald, inklusive fiskbestånd. Det finns särskilda områden och lokaler i havsplaneområdet där det sker övervakning av sediment i fråga om metaller och organiska miljögifter. Övervakningen är lokal och rör små områden. Områden för miljöövervakning redovisas därför inte i havsplanen.

Karta 15. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema natur - marina skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken.

- Övrigt underlag för användning natur, N
- Andra marina skyddade områden (7 kap. MB)
- Natur i havsplanen
- Användning Natur, N
  - Särskild hänsyn, n

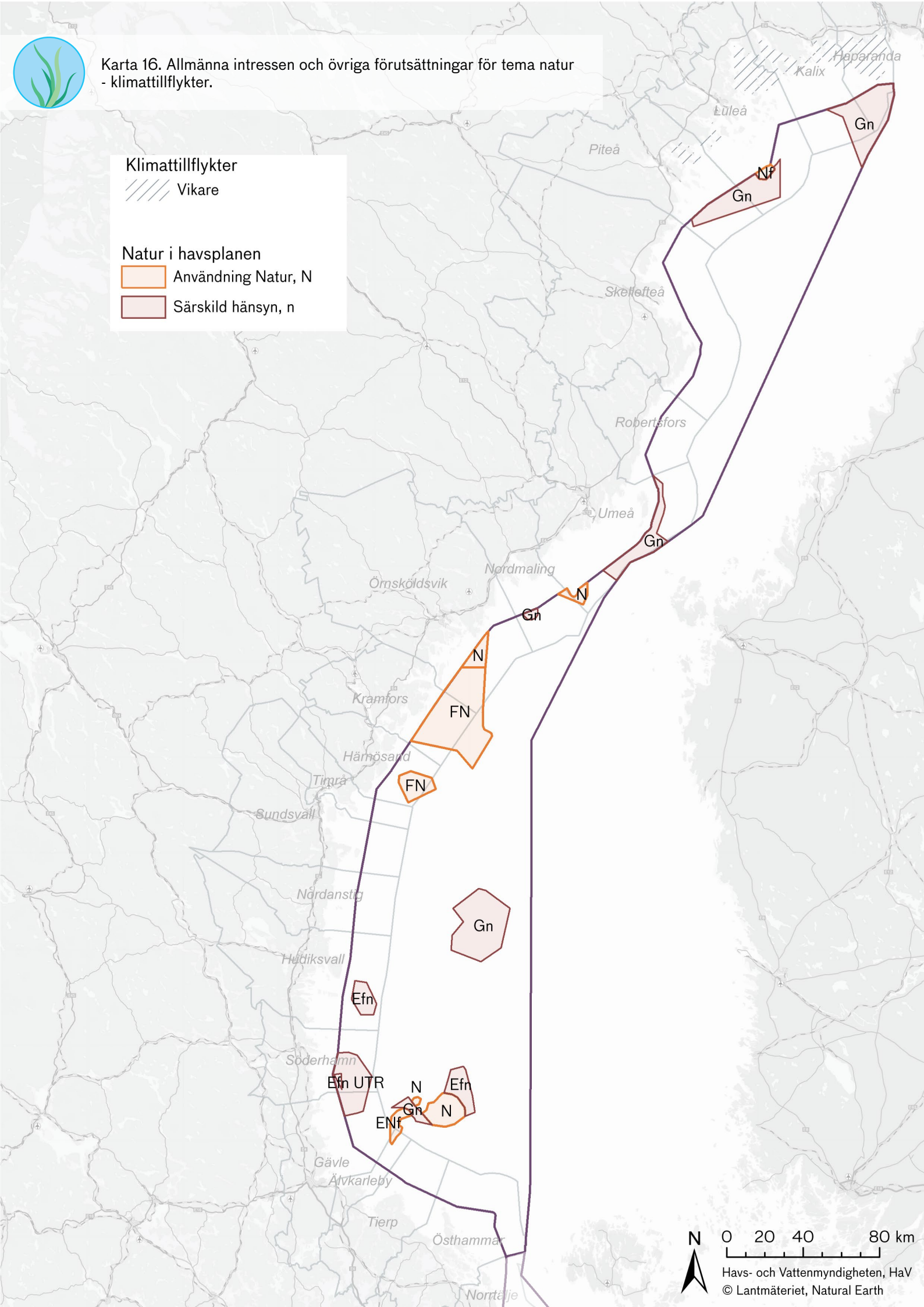

Karta 16. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema natur - klimattillflykter.

Klimattillflykter
//// Vikare

Natur i havsplanen
Användning Natur, N
Särskild hänsyn, n

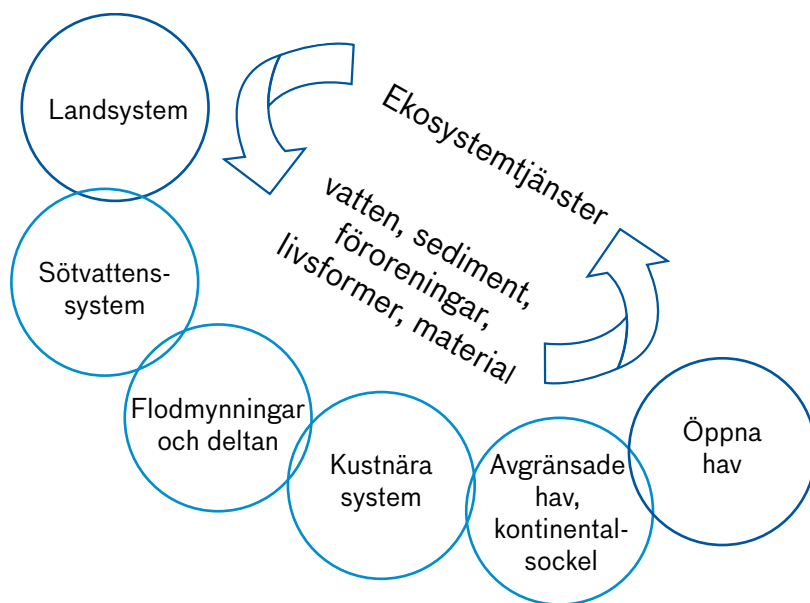

Samspel mellan land och hav

Det finns tydliga kopplingar mellan land och hav. Aktiviteter på land påverkar naturmiljön i havet. Det sker bland annat genom avrinning och utsläpp av både näringsämnen och föroreningar.

I de underlag för belastningar som använts för att analysera den samlade miljöpåverkan ingår data för påverkan från land till exempel näringsämnen, metaller och syntetiska ämnen.

Figur 17: Allt hänger samman från källa till hav. Havsplaneringen är en del i ett större sammanhang. Planeringen måste ta hänsyn både till hur den påverkar och påverkas av omvärlden i ett större systemperspektiv.

Internationellt samspel

Förvaltning och planering av havet kräver samarbete mellan grannländer. I den svenska havsplaneringen har avstämningar gjorts gentemot grannländer om deras planering och nätverk av skyddade områden.

Särskild hänsyn till höga naturvärden och god miljöstatus.

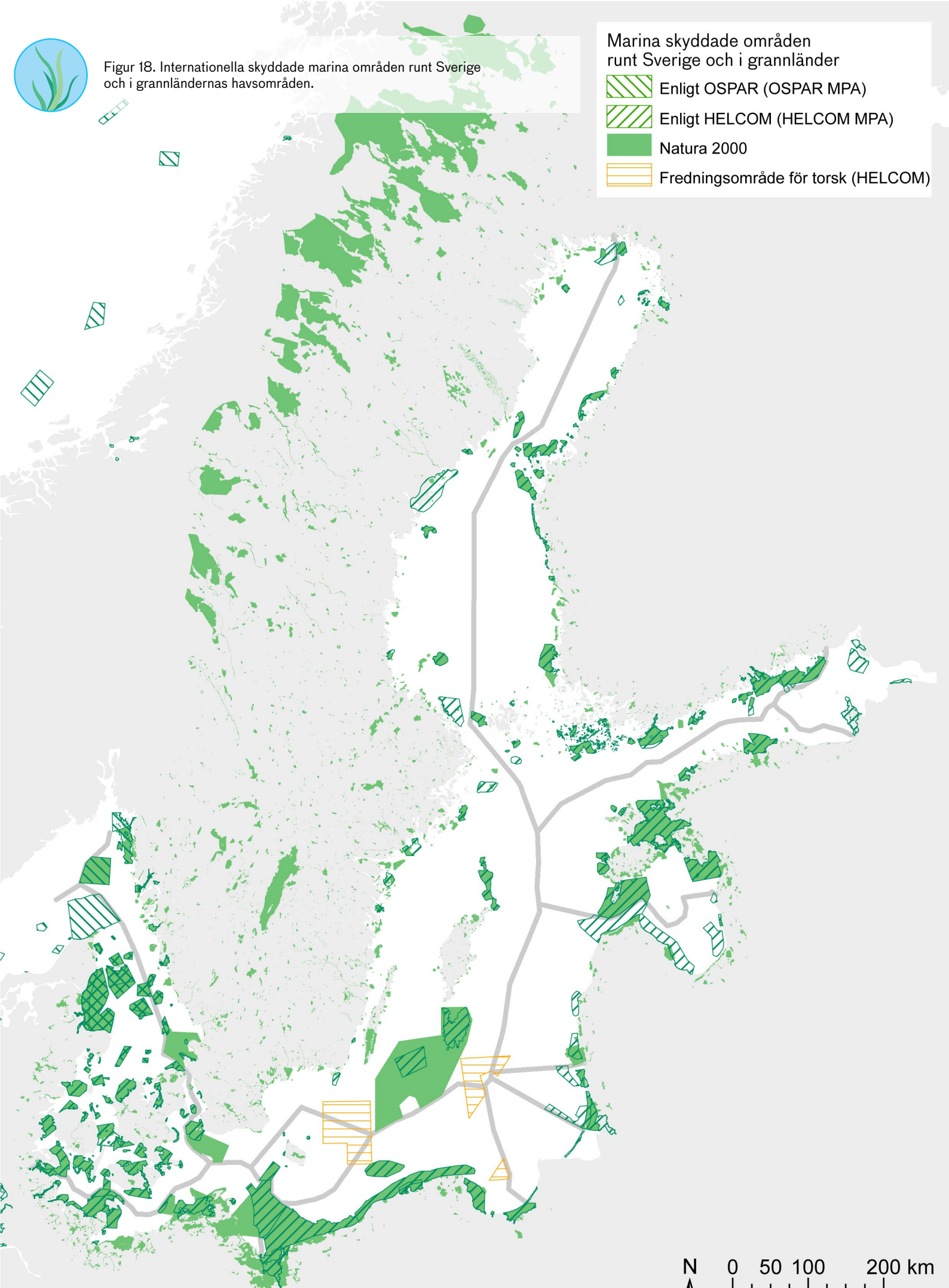
Urvalet av områden med *särskild hänsyn till höga naturvärden* har tagit hänsyn till kända arters miljöstatus. I *förslag till inledande bedömning av havsmiljön* redovisas att vadande fåglar, gråsäl, vikare, bottenfödosökande fåglar och kustfisk inte når god miljöstatus i vare sig Västerhavet eller Östersjön (inklusive Bottniska viken).

I Östersjön med Bottniska viken når inte heller knubbsäl, tumlare, bottenlevande arter som till exempel torsk, eller fiskar och livsmiljöer i den fria vattenmassan som till exempel sill, god miljöstatus. Att god miljöstatus inte uppnås gör det än viktigare att peka ut områden med *särskild hänsyn till höga naturvärden*.

Figur 18. Internationella skyddade marina områden runt Sverige och i grannländernas havsområden.

- Marina skyddade områden runt Sverige och i grannländer
- Enligt OSPAR (OSPAR MPA)
  - Enligt HELCOM (HELCOM MPA)
  - Natura 2000
  - Fredningsområde för torsk (HELCOM)

Framtiden

Förvaltningen av marina skyddade områden är inne i en aktiv fas. En nationell handlingsplan för marint områdesskydd har tagits fram och tre regionala planer för områdesskydd är under utveckling.

Länsstyrelsen är ansvarig för att ta fram bevarandeplaner för Natura 2000-områden. I bevarandeplanerna beskrivs bland annat vilka arter och livsmiljöer som ska skyddas. Användningen av havet i och i närheten av befintliga och planerade skyddade områden får inte skada utpekade skyddsvärden. Bevarandeplaner håller på att tas fram för nyligen inrättade Natura 2000-områden.

Samtidigt visar analysen av tillståndet i havsmiljön att många miljöer och arter inte har god miljöstatus. Sverige har en skyldighet att se till att havsmiljön ska uppnå god miljöstatus till 2020, alltså om två år, enligt havsmiljöförordningen⁷² som grundar sig i havsmiljödirektivet⁷³.

Därutöver finns mer långsiktiga mål inom FN:s Agenda 2030. FN:s globala hållbarhetsmål 14 om hav och marina resurser innehåller krav på skydd och restaurering av kust- och havsområden. Målet är att bevara biologisk mångfald och fiskeresurser, men även att stärka motståndskraften mot klimatförändringar.

Maritima strategin

Regeringens vision för utveckling av de maritima näringarna förutsätter en miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar tillväxt. Utgångspunkten är att miljö- och kulturvärden relaterade till havs- och kustområden bevaras eller återställs för att bidra till utvecklingen av näringarna.

En stark tillväxt inom de maritima näringarna, ökade anspråk på havs- och kustområden liksom en ökad användning av marina resurser innebär utmaningar för samhället. Det handlar exempelvis om behovet av att åstadkomma ett hållbart nyttjande av land och hav, att bidra till klimat- och miljömål och att säkerställa möjligheter till rekreation och bibehålla kulturvärden i havs- och kustområden.

Förvaltningen av havet och dess resurser lägger grunden för att havet fortsatt ska kunna leverera varor, tjänster och andra värden. En god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet ska därför nås. Föroreningar behöver åtgärdas vid alla källor, både på land och vid maritima verksamheter. Det kustnära områdesskyddet ska säkra tillgången till naturområden för rekreation och turism.

⁷² [Havsmiljöförordningen \(2010:1341\)](#)

⁷³ [Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG](#)

Ekosystemtjänster

Naturområden och naturvärden innefattar grundläggande strukturella och funktionella ekosystemtjänster, exempelvis livsmiljöer, såsom lek- och uppväxtområden för fisk, näringsvävar och biologisk mångfald. Dessa stödjande tjänster skapar förutsättningar för direkta tjänster som exempelvis fisk- och skaldjur för kommersiellt fiske och fritidsfiske, samt naturmiljöer för friluftsliv och rekreation som är betydande för välbefinnande och hälsa. Naturmiljöer kan i sin tur bidra till regional utveckling inom exempelvis hållbar turismnäring.

Natur innefattar även funktioner som reglering av miljögifter, föroreningar och närsalter och bidrar därmed även till en förbättrad vattenkvalitet. Att säkerställa dessa ekosystemtjänster främjar såväl återuppbyggnad av kommersiella fiskebestånd som biologisk mångfald. Det kan i sin tur bidra till en ökad återhämtningsförmåga vid eventuella störningar, exempelvis föroreningar, och klimatförändringar.

Natur omfattar således tjänster vilka till stor del är förutsättningar för en långsiktigt hållbar förvaltning av havet och för att säkerställa ett långsiktigt hållbart nyttjande av marina resurser.

Fortsatt arbete

Sverige utvecklar en havsmiljöförvaltning som tar sitt avstamp i havsmiljöförordningen. Havsplaneringen har en roll att spela i detta sammanhang och ska bidra till att god miljöstatus nås och upprätthålls. Utpekandet av områden med särskild hänsyn till höga naturvärden är ett nytt tillskott i havsmiljöförvaltningen.

Som ett led i det fortsatta genomförandet av havsmiljöförordningen kommer Havs- och vattenmyndigheten under 2018 besluta om en inledande bedömning om tillståndet i det svenska havet, det vill säga hur havet mår, hur det används och vilka belastningar som påverkar. Myndigheten kommer även under 2018 att genomföra nödvändiga ändringar av myndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön.

Havs- och vattenmyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att under 2018 identifiera områden som kan utgöra marina skyddade områden med ett starkt skydd utan lokal mänsklig påverkan samt ta fram förslag till process för det fortsatta arbetet med sådana områden⁷⁴. I arbetet ska myndigheten särskilt beakta handlingsplanen för marint områdesskydd samt ett regeringsuppdrag om bevarandeåtgärder vad avser fiske i marina skyddade områden⁷⁵, läs mer i [avsnitt 6.8 Yrkesfiske](#).

⁷⁴ [Miljö- och energidepartementet, 2017-12-21. Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Havs- och vattenmyndigheten](#)

⁷⁵ [Miljö- och energidepartementet, 2017-10-19. Uppdrag om bevarandevärden vad avser fiske i skyddade områden](#)

Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#), [tematiska rapport om natur](#), och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#) som du hittar på www.havochvatten.se.

Havs- och vattenmyndigheten har också fått i uppdrag av regeringen att under 2018 föreslå nödvändiga kompletteringar och justeringar i nätverket av Helcom och Oskar Marine Protected Areas (MPAs). Arbetet ska fokusera på områden som idag är helt eller delvis skyddade.

Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur är en viktig åtgärd i regeringens proposition *Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster*⁷⁶. Länsstyrelserna ska ta fram handlingsplanerna för sina län till 2018. Ett ramverk för marin naturvärdesbedömning, kallat MOSAIC⁷⁷ har utvecklats, varit ute på remiss och testats av flera län. I den fortsatta havsplaneringsprocessen kommer MOSAIC-underlag och regionala handlingsplaner för grön infrastruktur som omfattar havsområden att tas med som underlag.

---

76 [En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster \(prop. 2013/14:141\)](#).

77 [Havs- och vattenmyndigheten. Förslag om ramverk för naturvärdesbedömning i marin miljö – MOSAIC, 2017-06-20](#)

6.6 Transport och kommunikationer

Transport och kommunikationer avser de fyra trafikslagen väg, järnväg, luftfart och sjöfart och kommunikationskablar för tele- och datatrafik. Sjöfarten är en global sektor av mycket stor betydelse för Sverige, som berör över 90 procent av vår export och import mätt i volym⁷⁸. Fartygen rör sig främst i ett omfattande nätverk av farleder och fartygsstråk i Sveriges hav och större sjöar. Sjöfarten har ett stort behov av ytmässig flexibilitet för säkra och effektiva transporter, medan endast ett fåtal vägar och järnvägar har anspråk i havet via broar och färjeförbindelser. Luftfarten har anspråk på luftrummet över vissa delar av havet, då inga byggnader över 300 meter får uppföras i inflygningsområdena (MSA-område, Minimum Sector Altitude, civil definition).

Användningar i havsplanen för temat:

Sjöfart

De områden i plankartan där sjöfart anges som användning är antingen områden som omfattas av riksintresseanspråk för kommunikation sjöfart eller områden som anses vara av väsentligt allmänt intresse för kommunikation.

Riksintresseanspråk

Anläggningar för kommunikationer, 3 kap. 8 § miljöbalken

Befintliga och planerade anläggningar för sjöfart, hamn, väg, järnväg och flyg är riksintresseanspråk för trafikslagets anläggningar.

Inga riksintresseanspråk har pekats ut för havsbaserad data- och telekommunikation.

Planeringsmålen som relaterar till transport och kommunikation är: *Skapa förutsättningar för hållbar sjöfart* och *Skapa förutsättningar för god tillgänglighet*.

Läs mer om intresseanspråken på [Trafikverkets](#) och [Post- och Telestyrelsens](#) webbplatser.

Läs mer om begrepp i Sjöfartsverkets [Ordlista och begreppsdiagram - Farleder och hamnar](#)

⁷⁸ Trafikverket. 2013. *Kunskaps- och planeringsunderlag för en nulägesbeskrivning av havet*.

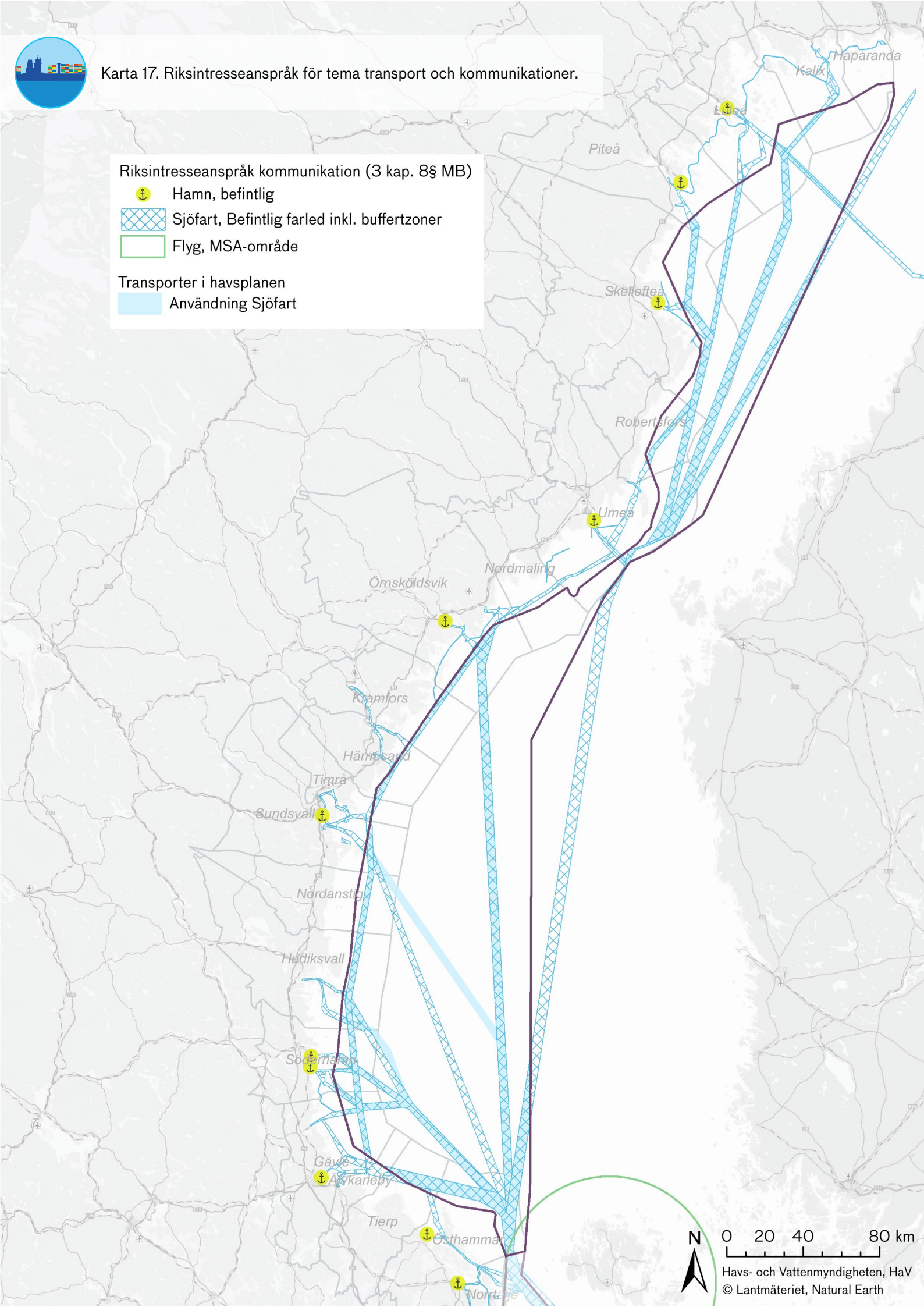

Karta 17. Riksintresseanspråk för tema transport och kommunikationer.

Riksintresseanspråk kommunikation (3 kap. 8§ MB)

- Hamn, befintlig
- Sjöfart, Befintlig farled inkl. buffertzoner
- Flyg, MSA-område

- ### Transporter i havsplanen
- Användning Sjöfart

0 20 40 80 km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
© Lantmäteriet, Natural Earth

Allmänna intressen och övriga planeringsförutsättningar

Andra lämpliga områden för sjöfart

Under havsplaneringsprocessen har trafikmyndigheterna tagit fram underlag för andra särskilt lämpliga områden för sjöfart utöver riksintresseanspråken som har legat till grund för användning sjöfart.

Om ruttsystem

Ruttsystem syftar till att minska olycksriskerna. Begreppet ruttsystem omfattar bland annat trafiksepareringssystem (TSS), enkel- och dubbelriktade leder, rekommenderade leder, djupvattenleder och förbudsområden.

FN:s internationella sjöfartsorganisation, International Maritime Organization (IMO), är det internationella organ som får inrätta och anta bestämmelser om ruttsystem för den internationella sjöfarten. Ruttsystem är rekommenderade men kan göras obligatoriska genom beslut av IMO. Dessa förändringar förhandlas med alla medlemsländer i IMO av Transportstyrelsen, som på uppdrag av regeringen för Sveriges talan vid förhandlingarna.

Juridiska förutsättningar

I territorialhavet har Sverige suveränitet, vilket innebär obegränsad rätt att reglera olika verksamheter, med undantag av andra staters rätt till oskadlig genomfart med fartyg. Sverige har rätt att reglera trafiken inom territorialhavet genom att bestämma farleder och inrätta trafiksepareringssystem. Denna rätt måste dock utövas med hänsyn till bland annat IMO:s rekommendationer.

Andra länders fartyg har rätt att färdas inom Sveriges ekonomiska zon. Inom ekonomisk zon har kuststaten begränsad möjlighet att lagstifta för att till exempel skydda den marina miljön, på grund av IMO-normer. Förändringar av internationella farleder av miljöskäl är ändå möjlig om de förankras med grannländerna och beslutas av IMO

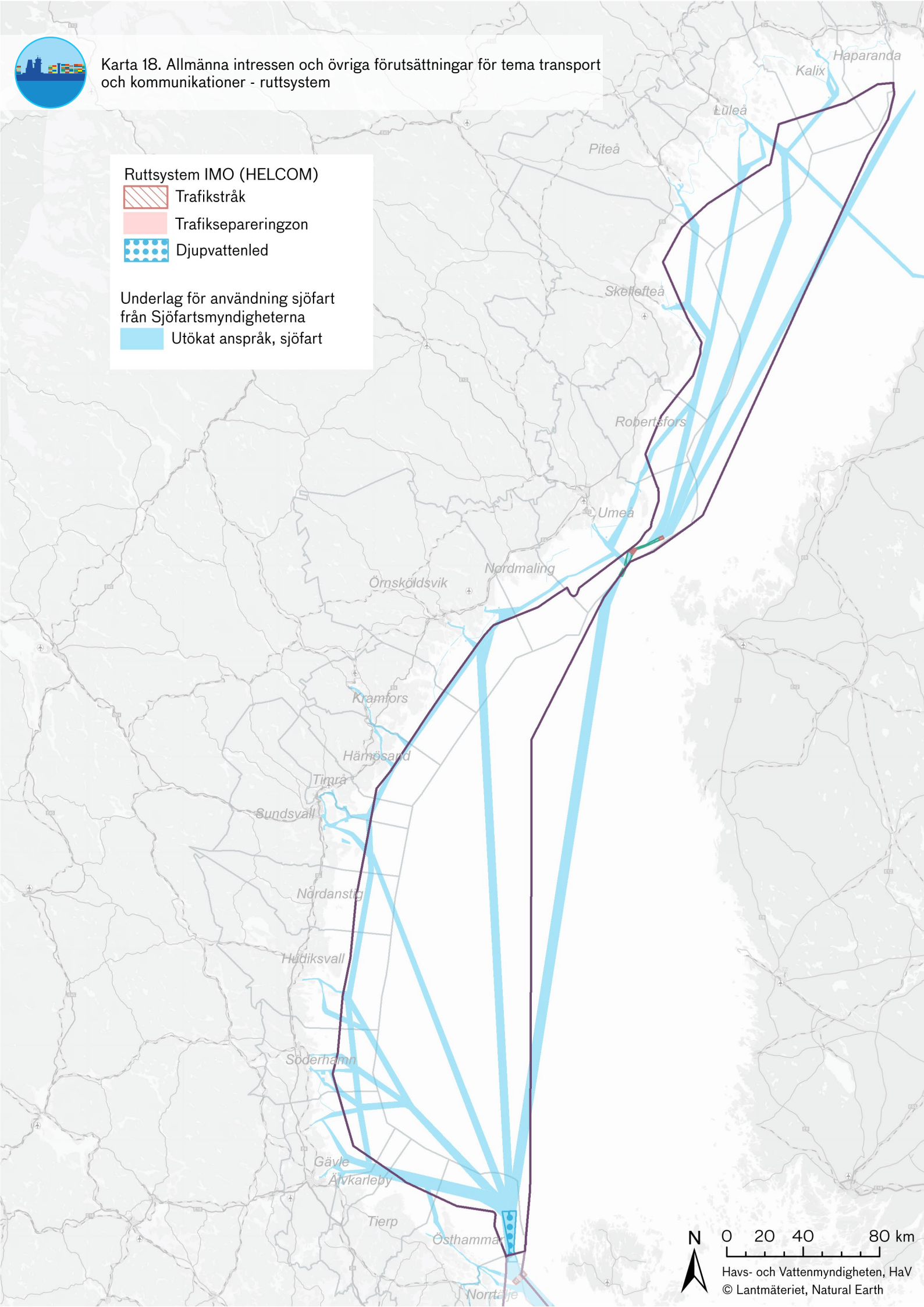
Karta 18. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema transport och kommunikationer - ruttsystem

Ruttsystem IMO (HELCOM)

- Trafikstråk
- Trafiksepareringzon
- Djupvattenled

Underlag för användning sjöfart från Sjöfartsmyndigheterna

- Utökat anspråk, sjöfart

0 20 40 80 km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
© Lantmäteriet, Natural Earth

Kablar för data- och telekommunikation

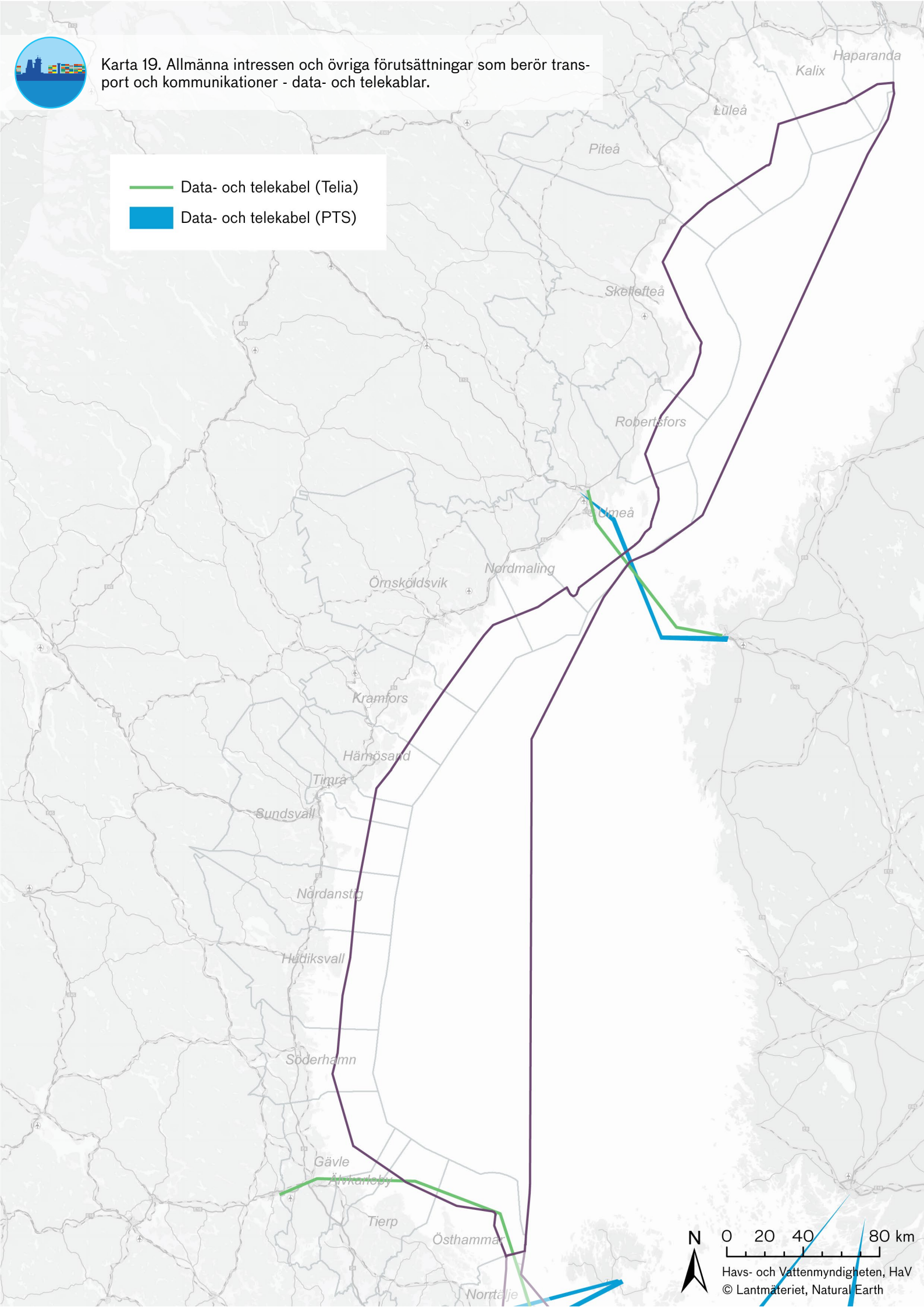
Samhällets beroende av internet ökar hela tiden liksom behovet av kommunikation mellan Sverige och andra länder. Merparten av denna kommunikation med andra länder sker genom kablar i havet.

Även om överföringskapaciteten i kablarna ökar, behövs fler kablar för att skapa utrymme och säkerhet i näten.

Karta 19. Allmänna intressen och övriga förutsättningar som berör transport och kommunikationer - data- och telekablar.

- Data- och telekabel (Telia)
- Data- och telekabel (PTS)

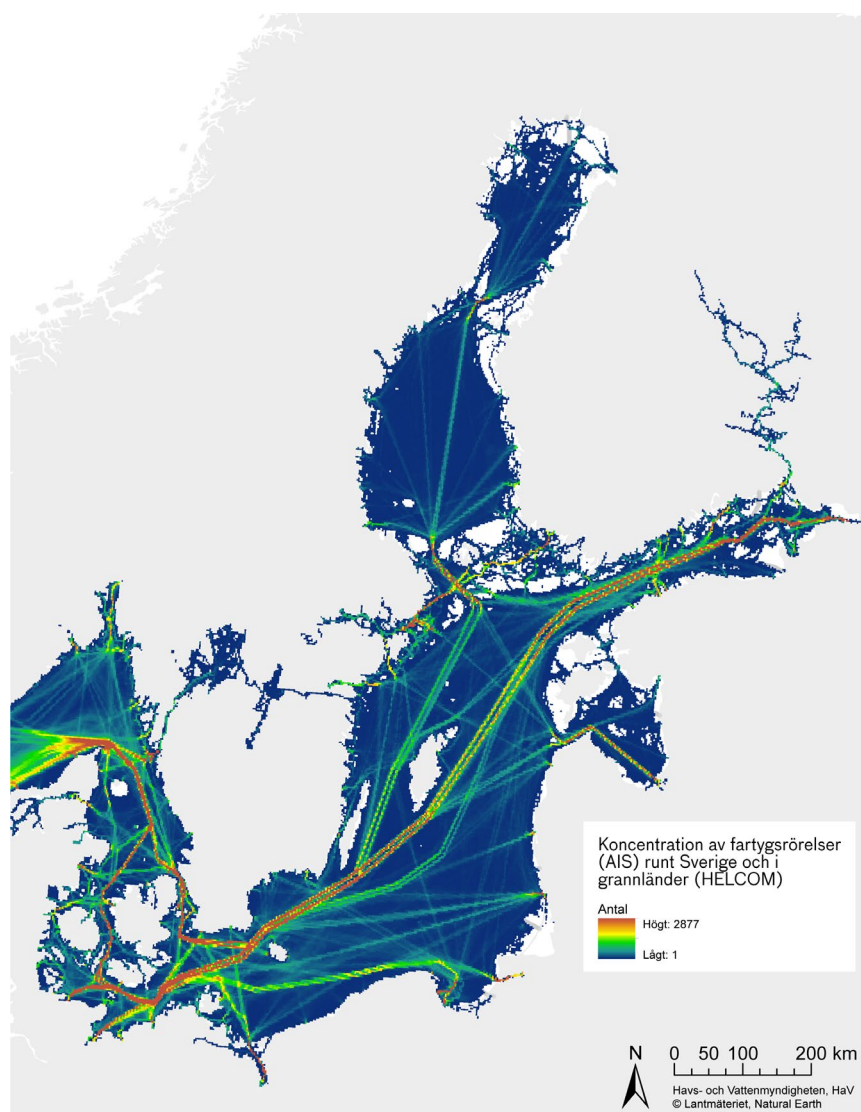

Samspel mellan land och hav

Planeringen har tagit hänsyn till delar av landet som har anslutna eller planerade trafiknoder, till exempel vägar och järnvägar via broar eller färjeförbindelser. Dessutom innefattar riksintresseområdena för sjöfart in- och utlopp till och från hamnar. Sveriges ambition att öka närsjöfart samt kust- och inlandssjöfart kan innebära ökad användning av fartygsstråk nära och utmed kusten på sikt, vilket beaktas i planen genom tillräckliga områden för sjöfart.

Internationellt samspel

Fartygsstråk och trafiksepareringar är i stora delar gemensamma för Sverige och Finland. Under planeringen har dialog förts med grannländer om sjöfartsområden. Specifika önskemål har kommit från Finland om fasta förbindelser mellan våra länder över Kvarken. De frågorna kommer att behandlas vidare under havsplaneringsprocessen och diskuteras i samverkan med Sveriges trafikmyndigheter.

Figur 19: Koncentration av fartygsrörelser (AIS) runt Sverige och i grannländer.

Framtiden

Den yta som behövs för kommunikationer på och över havet förväntas inte förändras inom överskådlig framtid, men bevarande av befintliga ytor är av stor vikt för att säkra framkomlighet och tillgänglighet. Förändrade handelsmönster och krav på nya förbindelser kan dock på sikt förändra ytbehoven.

Ny teknik såsom automatiserade fartyg och fartyg med andra utformningar och bränslen är under utveckling, men svåra att planera för i dagsläget. Däremot kan det finnas behov att peka ut områden för pilotprojekt och testanläggningar. Mängden gods som transporteras till havs bedöms öka till 2030 och 2050⁷⁹.

En övergång till fler fartyg som använder flytande naturgas (LNG), metanol eller andra alternativa bränslen kan bidra till ett minskat beroende av olja. Det kan innebära att vissa hamnar behöver byggas om eller att trafikintensiteten till bunkerhamnar med LNG intensifieras.

Maritima strategin

Regeringen har i strategin pekat ut *transport* innefattande rederier, hamn- och logistikföretag som en av de fem näringarna som strategin omfattar. För att bidra till ett mer utvecklat transportsystem och ytterst för att svensk industri ska kunna vidmakthålla och utveckla sin konkurrenskraft, är det av vikt att svenska hamnar och svensk sjöfart är konkurrenskraftiga. Sjöfarten är, sett till mängden gods som transporteras i relation till dess miljöpåverkan, ett miljöeffektivt sätt att transportera gods. En överföring av gods från land- till sjötransporter bidrar till att minska såväl miljöbelastningen från transportsektorn, som trängseln på land.

Ekosystemtjänster

Transport och kommunikationer kan påverka ekosystemtjänster. Kablar och ledningar kan medföra fysiska skador och slitage på marina miljöer och kulturlämningar. Även djur- och fågelliv kan påverkas. Sjöfart kan medföra buller, vattenflödes- och sedimentpåverkan såsom stranderosion och utsläpp av farliga ämnen och klimatgaser. Det ökar behovet av reglering, till exempel av luftföroreningar och försurande ämnen som kväveoxider.

⁷⁹ [Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2016:24. Sjöfart – rapport från havsplaneringens tematiska arbete från oktober 2015 till mars 2016.](#)

Relevanta miljöaspekter

Aktiviteter och verksamheter inom temat kan relateras till olika påverkan på miljön, temaområden inom havsmiljödirektivet och olika miljökvalitetsmål. Relationerna, som visas i tabellen nedan, är viktiga vid bedömning av temats miljöpåverkan.

Aktivitet	Potentiell påverkan eller belastning	Temaområde havsmiljödirektivet (deskriptorer)	Sveriges miljökvalitetsmål
Maritima transporter	Undervattensbuller Luftutsläpp såsom försurande, klimatpåverkande ämnen, förorenande ämnen Införsel/omflyttning av främmande, potentiella, invasiva arter Stranderosion	D1 Biologisk mångfald D2 Främmande arter D5 Övergödning D8 Främmande ämnen D11 Tillförsel av energi	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv Bara naturlig försurning Begränsad klimatpåverkan Ingen övergödning Giftfri miljö
Farleder - muddring och deponering av muddermassor	Fysiska skador Biologisk störning Spridning av förorenande ämnen	D1 Biologisk mångfald D6 Havsbottens integritet D7 Hydrologiska villkor	Hav i balans samt levande kust och skärgård Ett rikt djur och växtliv

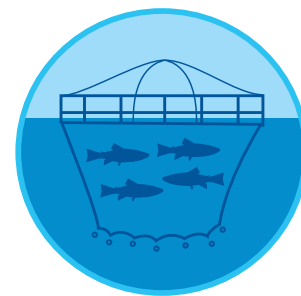
Tabell 8. Relationen mellan transport och kommunikation och relevanta miljöaspekter

Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#), [tematiska rapport om sjöfart](#), och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#) som du hittar på www.havochvatten.se.

6.7 Vattenbruk och blå bioteknik

Vattenbruk och blå bioteknik är exempel på verksamheter inom det som kallas blå ekonomi. Vattenbruk är odling av alla slags djur och växter i vatten så som fisk, kräftor, musslor och alger. Blå bioteknik handlar om att utforska och utnyttja olika marina organismer för att utveckla nya produkter. I Bottniska viken bedrivs vattenbruket idag enbart nära kusten och inte inom havsplaneområdet. Det pågår forskning och teknikutveckling både vad gäller användning av olika arter och odlingsmetoder.

I dagsläget finns ingen samlad kartläggning av möjliga geografiska utvecklingsområden för vattenbruk i planområdet. I den nationella strategin för vattenbruk är ett av målen att en majoritet av Sveriges kommuner identifierar och inkluderar lämpliga platser för vattenbruk i sina översiktsplaner. Sådana nya underlag tillsammans med utvecklad odlingsteknik kan bli planeringsförutsättningar för vattenbruk i planområdet på sikt. I detta skede skapar havsplanen en beredskap för vattenbruk, men anvisar inga specifikt avgränsade områden avsedda för vattenbruk i havsplaneområdet.

Planeringsmålet som relaterar till vattenbruk och blå bioteknik är:
Skapa beredskap för framtida etablering av hållbart vattenbruk.

Allmänna intressen och övriga planeringsförutsättningar

Enligt 3 kap. 5 § första stycket miljöbalken ska vattenområden som har betydelse för vattenbruk så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande.

Nästan all svensk havsbaserad odling av fisk sker nära kusten i Bottniska viken. Odlingen avsåg 2016 regnbåge vid åtta kustvattenbaserade odlingar.

Samspel mellan land och hav

Den havsbaserade odlingen kräver infrastruktur på land.

Internationella samspel

Det internationella samspelet avser framförallt marknadsutveckling för odlad fisk, tillgång till fiskfoder och i vilken mån den gemensamma havsmiljön tål utökad fiskodling i Östersjön och Bottniska viken.

Framtiden

Medvetna konsumenter som efterfrågar innovativa, miljöanpassade och nyttiga alternativ gör att det finns betydande utvecklingspotential för odling av marina livsmedel.

Algodling är en bransch under tidig utveckling i Sverige. Både för att skapa biogas och för marina livsmedel.

Maritima strategin

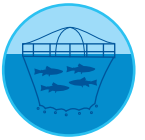
Regeringen har i strategin pekat ut *Havet som naturresurs* där bland annat livsmedel, substrat för biobränslen och mineral ingår, som en av de fem nä-

Juridiska förutsättningar

Det krävs tillstånd från länsstyrelsen för att anlägga och driva en fiskodling enligt [2 kapitlet 16 § förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen \(1994:1716\)](#). Med fiskodling avses även odling av vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur, jämför [4 § fiskelagen \(1993:787\)](#).

En fiskodling (inte skaldjur) kan också vara anmälnings- eller tillståndspliktig som miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken. Ärendet prövas enligt [miljöprövningsförordningen \(2013:251\)](#) av länsstyrelsen eller är anmälningspliktig till berörd kommun beroende på hur mycket foder som förbrukas i odlingen.

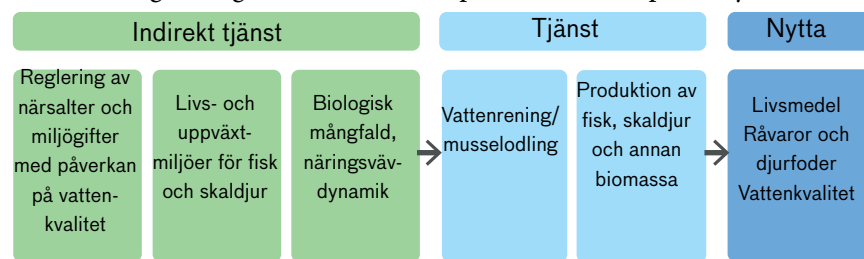
ringarna som strategin omfattar. Vattenbruket har vuxit starkt globalt sett och bedöms ha en tillväxtpotential i Sverige. Förutsättningar för vattenbruk är dock begränsade med hänsyn till vattenkvalitetsstatus och då främst gällande övergödning och ökad belastning av närsalter. Odling av fisk och skaldjur bör därmed ske med minsta möjliga belastning.

Odlingen av mikro- och makroalger har stor potential att producera högvärdesprodukter som oljor, vitaminer och speciella proteiner och ersätta produkter som i dag kommer från ett ohållbart fiske. Därför kan vattenbruk bidra till utveckling av näringsliv och företag, livsmedelproduktion och samsättning på regional nivå.

Ekosystemtjänster

Genom vattenbruk tillhandahålls fisk, skaldjur och alger. Odlingen är bland annat beroende av att det finns ekosystemtjänster i form av biologisk mångfald och god vattenkvalitet.

Vattenbruk påverkar ekosystemtjänster genom utsläpp av näringsämnen, övergödning, genetisk påverkan och utsläpp av farliga ämnen. Odling av alger och musslor och deras upptag av näringsämnen kan dock bidra till att minska övergödningen och därmed ha positiva effekter på ekosystem.

Figur 20 Viktiga ekosystemtjänster för vattenbruket.

Relevanta miljöaspekter

Aktiviteter och verksamheter inom temat kan relateras till olika påverkan på miljön, temaområden inom havsmiljödirektivet och olika miljökvalitetsmål. Relationerna, som visas i tabellen nedan, är viktiga vid bedömning av temats miljöpåverkan.

Aktivitet	Potentiell påverkan eller belastning	Temaområde havsmiljödirektivet (deskriptorer)	Sveriges miljö-kvalitetsmål
Odling fisk, skaldjur och alger	Påverkan genom ökad reglerande förmåga, närsaltsreduktion och minskad övergödning.	Tillförsel av näringsämnen och organiskt material Tillförsel av förorenade ämnen Biologisk störning	Hav i balans samt levande kust och skärgård Levande sjöar och vattendrag Gifrfri miljö

Tabell 9. Relationen mellan vattenbruk och relevanta miljöaspekter

Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#), [tematiska rapport om regional utveckling](#) och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#) som du hittar på www.havochvatten.se.

6.8 Yrkesfiske

Det finns en lång tradition att nyttja och hantera fisk i Bottniska viken. Fisket ger viktig lokal sysselsättning och förser marknaden med efterfrågade produkter. Surströmming och rom från siklöja är två välkända produkter från Bottniska viken. Fisket bidrar till kustsamhällets identitet och livskraft genom såväl fisket i sig som dess betydelse för näringar på land, såsom hamnverksamhet och fiskberedning. Även besöksnäringen gynnas av ett levande lokalt yrkesfiske.

Småskaligt fiske sker normalt inom mer begränsade områden, på grund av fartygens kapacitet och fiskeinriktning, medan annat fiske är mer dynamiskt och rör sig över större områden. Var fiske bedrivs varierar mellan säsongerna, men beror också på hur fiskemöjligheterna utvecklas över tid, det vill säga hur fiskbestånden och regleringen av dessa utvecklas.

I Bottniska vikens havsplaneområde är strömmingsfisket viktigt. Fångsterna landas lokalt. Fisket efter siklöja sker utanför havsplaneområdet närmare kusten. I Bottniska viken pågår även utländskt fiske i svenskt territorialvatten och i svensk ekonomisk zon.

En grundförutsättning för yrkesfisket är tillgång till goda fiskbestånd. Goda fiskbestånd är i sin tur beroende av olika livsmiljöer under fiskens livsstadier. Särskilt kustområden är lek- och uppväxtområden för många marina organismer, men lek- och uppväxtområden förekommer även längre ut. Det krävs skydd av framförallt viktiga lek-, uppväxt och fiskvandringssområden i förhållande till exploateringsstryck i omgivningen för att säkra livskraftiga fiskbestånd. Förutom skydd av fiskens livsmiljöer behöver ett fortsatt yrkesfiske utrymme att använda resursen i områden där resursen befinner sig och ta sig till och från fiskeplatser till fiskehamnar.

Användningar i havsplanen för temat:

Yrkesfiske

De områden i plankartan där yrkesfiske anges som användning är områden som anses vara av allmänt intresse av väsentlig betydelse för yrkesfisket.

Planeringsmålet som relaterar till yrkesfiske är: *Skapa förutsättningar för ett hållbart yrkesfiske.*

Riksintresseanspråk

Yrkesfiske, 3 kap. 5 § miljöbalken

I Bottniska viken finns det riksintresseanspråk yrkesfiske nära land, men inte i havsplaneområdet.

Riksintresseanspråk för yrkesfiske avser områden i havet, insjöar, älvar samt hemma- och landningshamnar. Riksintresseområdena meddelades av dåvarande Fiskeriverket 2006. För havet avser riksintresseanspråken fångstområden eller lek- och uppväxtområden och vandringsstråk för fisk.

Områden av riksintresse ska skyddas från åtgärder som påtagligt kan skada intresset.

Juridiska förutsättningar

Det yrkesmässiga fisket regleras inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik med kompletterande nationell svensk fiskelagstiftning.

Geografiskt reglerar fiskeripolitiken det yrkesmässiga fisket ut till den yttre gränsen för den ekonomiska zonen, men gäller EU-fartyg även utanför EU-vatten enligt [Europa-parlamentets och rådets förordning \(EU\) nr 1380/2013](#). Medlemsländerna kan ha vissa egna regler innanför territorialgränsen och därutöver vissa regler för landets fiskare i alla EU-vatten. För fiske som inte är yrkesmässigt finns de flesta bestämmelserna i nationell lagstiftning, som i Sverige är [fiskelagen \(1993:787\)](#).

EU:s medlemsstater har fritt tillträde till EU:s vatten in till 12 nautiska mil från baslinjerna utanför andra medlemsstaters kuster. När det gäller svenska vatten har Danmark och Finland dessutom tillträde intill 4 nautiska mil i Östersjön (inklusive Bottniska viken). Enligt de tillträdesavtal som Sverige har med Finland och Danmark får den fiskande staten bedriva fiske enligt sina egna regler, det vill säga flaggstatens regler.

Avgränsningen är densamma som gäller för den så kallade trålgränsen. Trålgränsen innebär att trålfiske är förbjudet innanför trålgränsen med undantag av trålfiskeområden.

Läs mer om riksintresseanspråken på [Havs- och vattenmyndighetens webbplats](#).

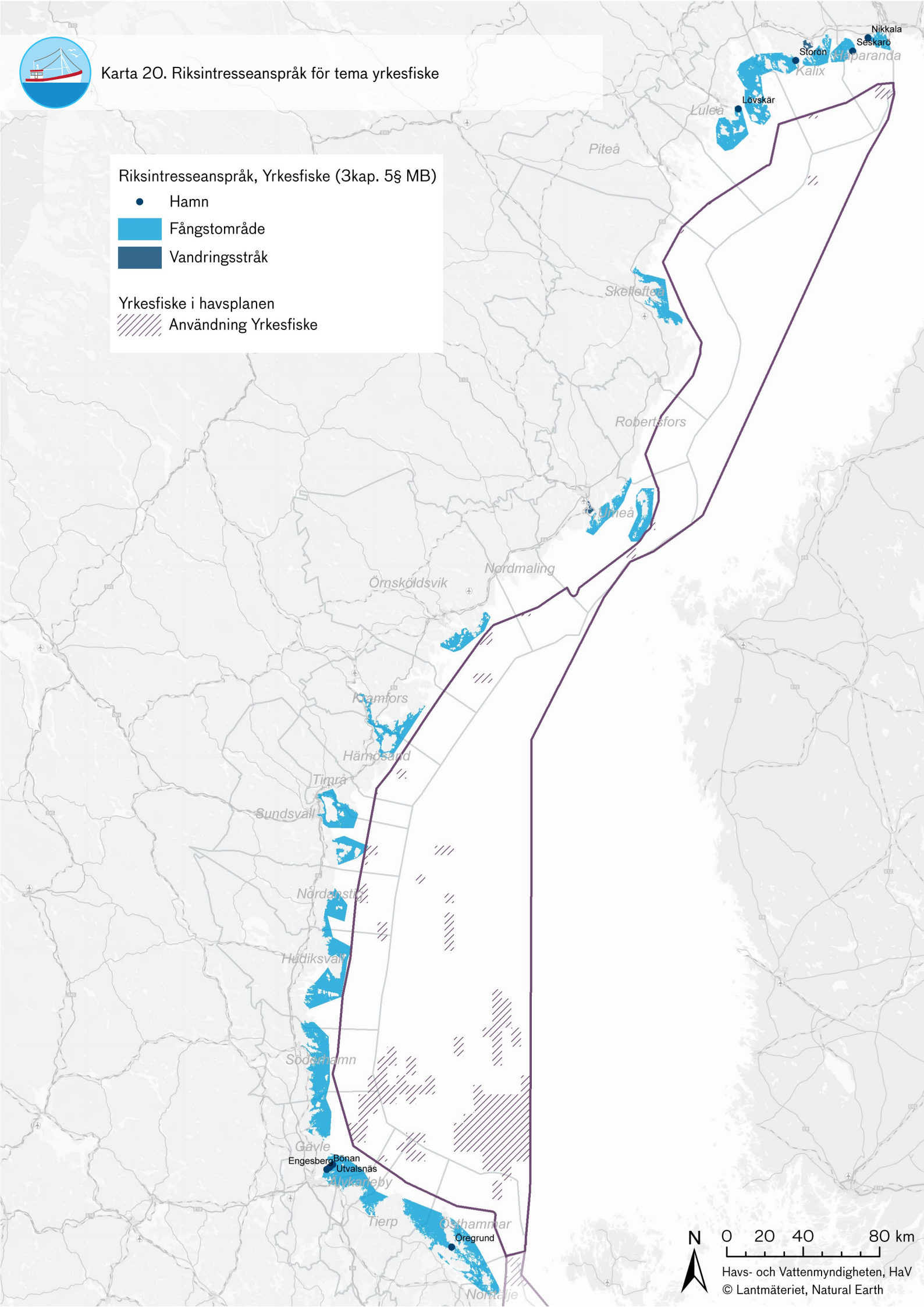

Karta 20. Riksintresseanspråk för tema yrkesfiske

Riksintresseanspråk, Yrkesfiske (3kap. 5§ MB)

- Hamn
- Fångstområde
- Vandringsstråk

Yrkesfiske i havsplanen
/// Användning Yrkesfiske

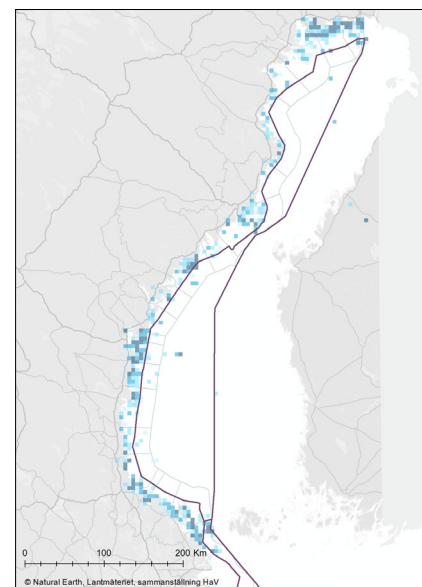
0 20 40 80 km

Havs- och Vattenmyndigheten, HaV
© Lantmäteriet, Natural Earth

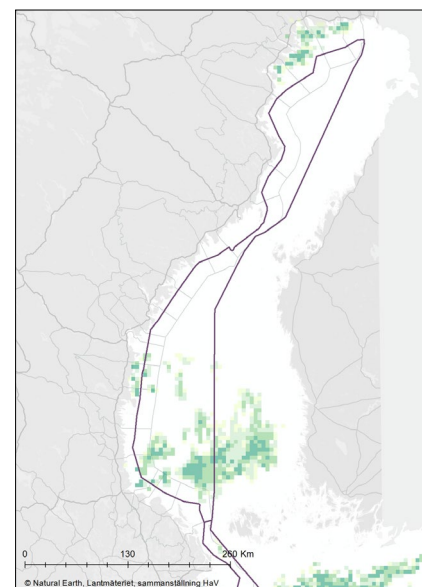

Allmänna intressen och övriga planeringsförutsättningar

Allmänt intresse av väsentlig betydelse för yrkesfiske baseras på de största landningsvärden för tolv olika definierade fiskerier under åren 2003-2015. För varje fiskeri har 75 procent av fångstvärdet tagits med när summan av värdet för respektive fiskeri har beräknats⁸⁰.

Figur 21. Ekonomiskt landningsvärde av fiske med passiva redskap i Bottniska viken under perioden 2003-2015. Ljusblått visar låga värden och mörkblått de högsta värdena.

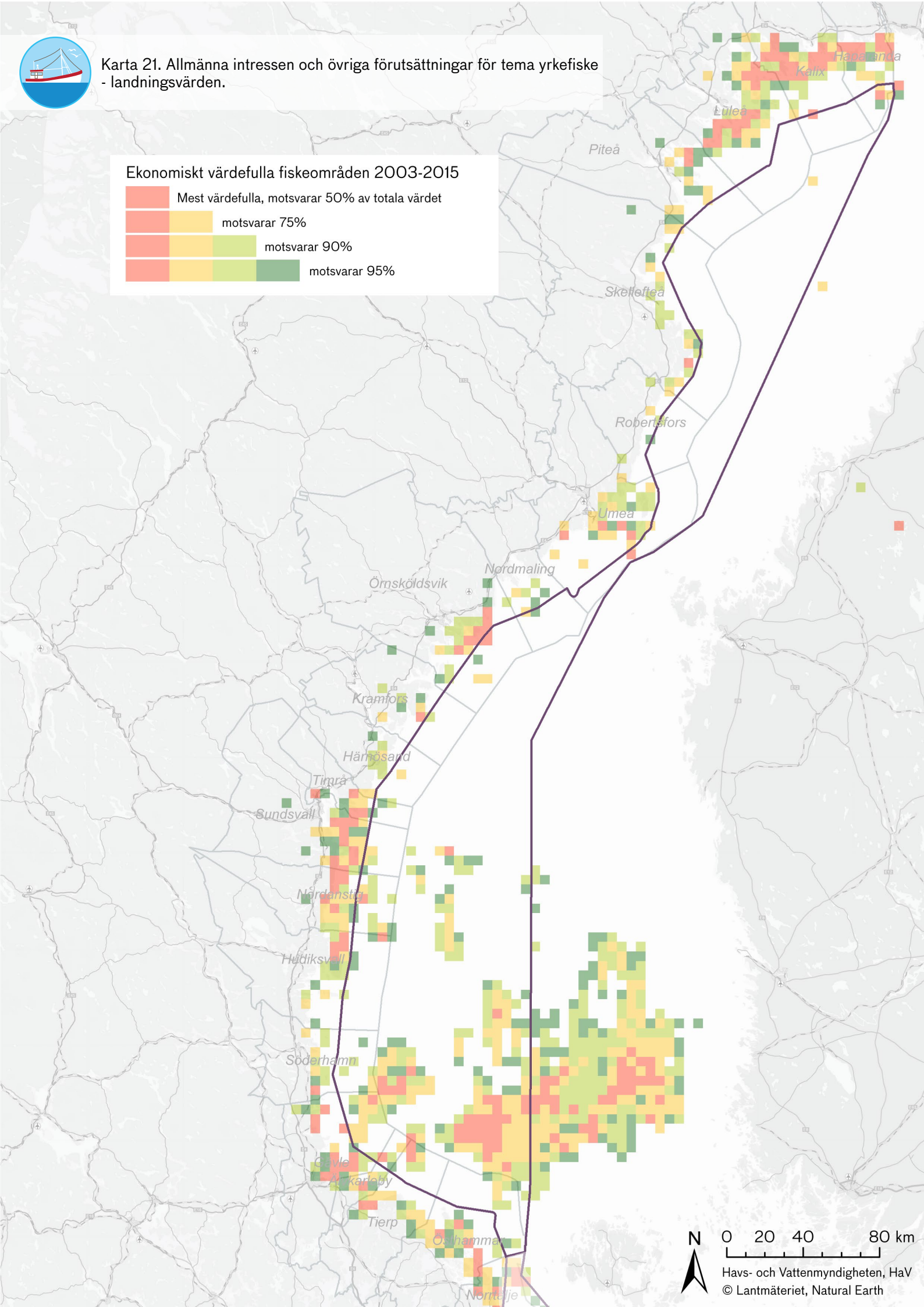
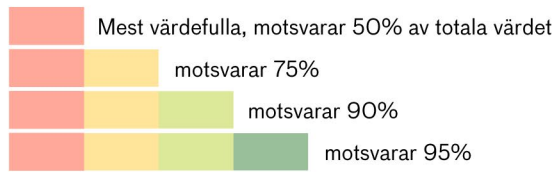
Figur 22. Ekonomiskt landningsvärde av pelagiskt fiske i Bottniska viken under perioden 2003-2015. Ljusgrönt visar låga värden och mörkgrönt de högsta värdena.

80 Sveriges lantbruksuniversitet. 2018. *Sammanställning och analys av yrkesfiskets utbredning*.

Karta 21. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema yrkefiske - landningsvärden.

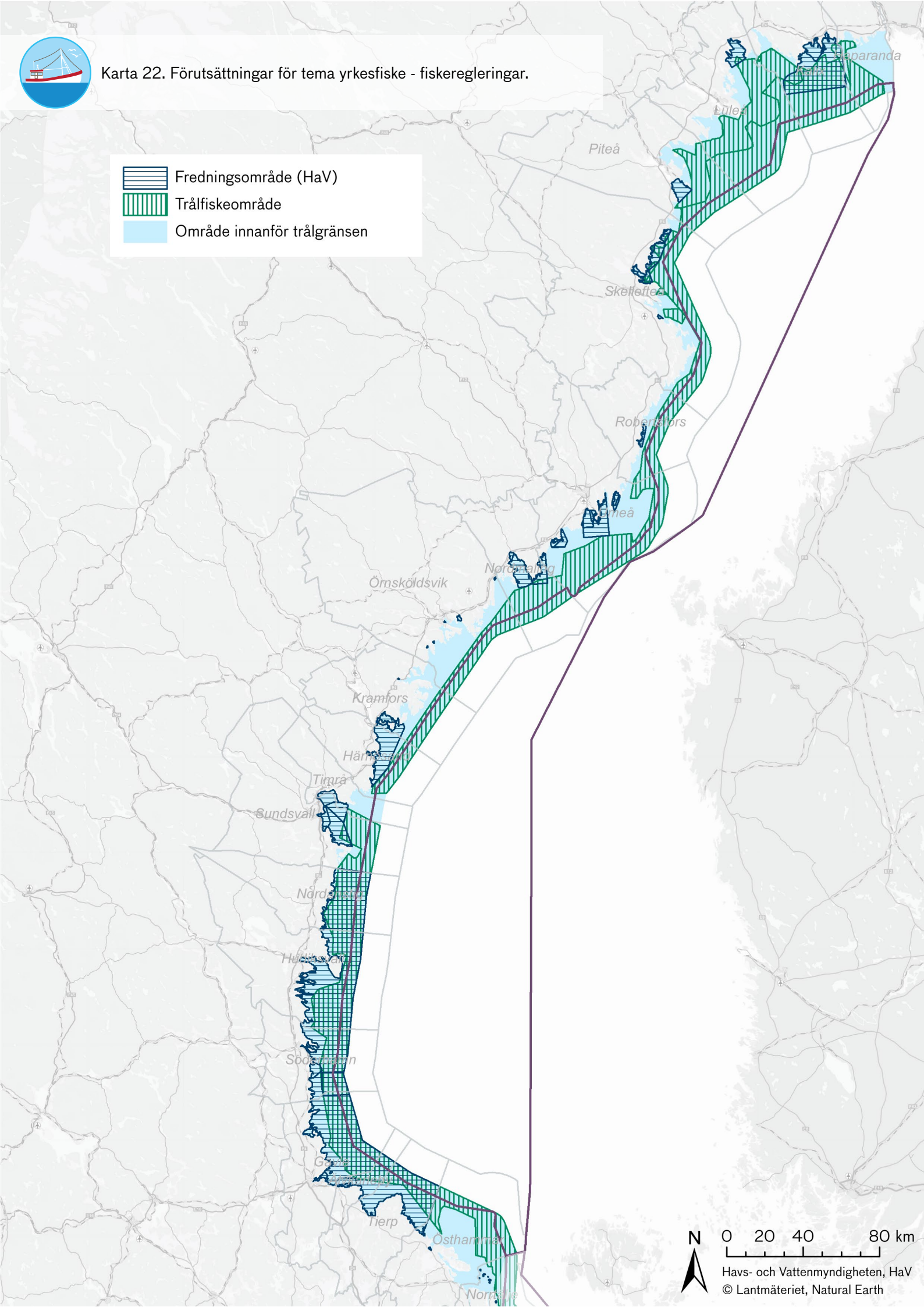
Ekonomiskt värdefulla fiskeområden 2003-2015

Karta 22. Förutsättningar för tema yrkesfiske - fiskeregleringar.

- Fredningsområde (HaV)
- Trålfiskeområde
- Område innanför trålgränsen

Samspel mellan land och hav

Samspelet mellan land och hav handlar bland annat om landnings- och hemmahamnar och annan nödvändig infrastruktur för yrkesfisket och att fisket bidrar till den lokala ekonomin. Inte minst är produktionen av rom från siklöja och surströmming viktig lokalt.

Yrkesfiske är viktigt som kulturbärare på många platser utmed kusten. Planen tar hänsyn till dessa aspekter genom att ge rumsliga förutsättningar för fisket i havsplaneområdet. Olika typer av fiske har beaktats i planarbetet, såväl storskaligt som småskaligt yrkesfiske.

Internationella samspel

Det bedrivs finskt fiske på finsk kvot i svenskt territorialhav och ekonomisk zon. Det gäller särskilt strömmingsfiske i Bottenhavet. Underlag för detta fiske har beaktats i planeringen. Reglering av fiske utanför den svenska trålgrensens kräver överenskommelse med Finland och beslut inom EU.

Framtiden

God yrkeskunskap och medvetna konsumenter som efterfrågar innovativa, miljöanpassade och nyttiga alternativ gör att det finns betydande utvecklingspotential för yrkesfisket.

Liksom i andra branscher pågår sedan länge en rationalisering och effektivisering i yrkesfisket vilket inneburit färre yrkesfiskare och fiskefartyg. Samtidigt finns det samhällsmål om att det småskaliga kustfisket ska främjas. Andra faktorer som kan förändra verksamheten är ändrade konsumtionsmönster samt teknikutveckling och anpassning för att minska fiskets påverkan på exempelvis bottenmiljöer.

Vid sidan av rådande dynamik kan klimatförändringar ytterligare medföra att yrkesfisket behöver ändra fiskemönster och fiskeområden eftersom olika fiskarters utbredningsområden förändras. Det ställer krav på att havsplanen inrymmer yrkesfiskets framtida flexibilitet och dynamik.

Maritima strategin

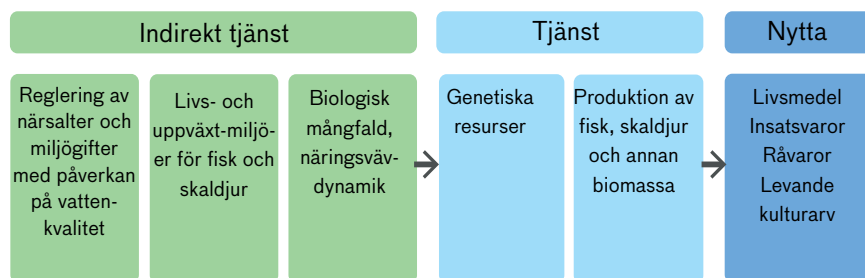
Regeringen har i strategin pekat ut *Havet som naturresurs* där bland annat livsmedel ingår som en av de fem näringarna som strategin omfattar. En prioriterad fråga för regeringen är att stärka fiskbestånden och långsiktigt bibehålla dem på en säker nivå. Detta är viktigt, dels för att nå en hållbar förvaltning av alla bestånd, dels för att öka förutsättningarna för en ökad avkastning inom fisket. Långsiktigt förutsägbara förutsättningar och en balans mellan fiskeflotta och fiskemöjligheter är centralt för fortsatt utveckling inom fiskerinäringen. För fiske med mindre fartyg med begränsad räckvidd behövs det goda logistikmöjligheter och en lokal mottagning av fiskråvaran.

Ekosystemtjänster

Yrkesfisket och utvinning av marina livsmedel är beroende av ett flertal ekosystemtjänster, både direkt som av fisk och skaldjur. Exempel på förutsättningar är goda livs- och uppväxtmiljöer för olika arter och näringsvävsdynamik. Fisket påverkar också ekosystemtjänster. Exempel på påverkan är förändringar i födovävar orsakat av fångst, påverkan på marina kulturmiljöer och påverkan på livsmiljöer genom bland annat skador, slitage, skräp och förlorade fiskeredskap.

Figur 23. Viktiga ekosystemtjänster för yrkesfisket.

Ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster kan skapa förutsättning för regional näringslivsutveckling. Detta dels utifrån livsmedelsförsörjning och råvaror, dels lokal identitet och kulturella värden. Det kan i sin tur innebära andra ekosystemtjänster som är viktiga för samhället och näringar som turism.

Relevanta miljöaspekter

Aktiviteter och verksamheter inom temat kan relateras till olika påverkan på miljön, temaområden inom havsmiljödirektivet och olika miljökvalitetsmål. Relationerna, som visas i tabellen nedan, är viktiga vid bedömning av temats miljöpåverkan.

Aktivitet	Potentiell påverkan eller belastning	Temaområde havsmiljödirektivet (deskriptorer)	Sveriges miljökvalitetsmål
Bentisk trålning (botten-trålning)	<p>Selektiv uttag av arter, fysiska skador (havsbottnen), bifångster av fisk, fågel och däggdjur</p> <p>Fartyg; buller, utsläpp av farliga ämnen och luftutsläpp och klimatgaser</p>	<p>D1 Biologisk mångfald</p> <p>D3 Fisk och skalldjur</p> <p>D4 Marina näringssvavar</p> <p>D6 Havsbottens integritet</p>	<p>Hav i balans samt levande kust och skärgård</p> <p>Ett rikt djur och växtliv</p>
Pelagisk trålning (trålning i den fria vattenmassan)	<p>Selektiv uttag av arter, bifångster av fisk, fågel och däggdjur</p> <p>Fartyg; buller, utsläpp av farliga ämnen och luftutsläpp och klimatgaser</p>	<p>D1 Biologisk mångfald</p> <p>D3 Fisk och skalldjur</p> <p>D4 Marina näringssvavar</p>	<p>Hav i balans samt levande kust och skärgård</p> <p>Ett rikt djur och växtliv</p>
Övrigt fiske	<p>Selektiv uttag av arter, bifångster av fisk, fågel och däggdjur, marint skräp (spökgarn)</p> <p>Fartyg; buller, utsläpp av farliga ämnen och luftutsläpp och klimatgaser</p>	<p>D1 Biologisk mångfald</p> <p>D3 Fisk och skalldjur</p> <p>D4 Marina näringssvavar</p> <p>D10 Marint avfall</p>	<p>Hav i balans samt levande kust och skärgård</p> <p>Ett rikt djur och växtliv</p>

Tabell 10. Relationen mellan yrkesfiske och relevanta miljöaspekter

Fortsatt arbete

Översyn av riksintresse yrkesfiske kommer inledas under 2018 av Havs- och vattenmyndigheten.

För att stärka skyddet i marina skyddade områden har regeringen gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att föreslå fiskeregleringar i både nya och redan etablerade skyddade områden. Målet är att värdefulla miljöer ska bevaras. Myndigheten ska också utreda bottentrålningens effekter inom skyddade områden och inom trålgränsen, och vid behov föreslå åtgärder. En mängd olika regleringar kan bli aktuella, till exempel områden med totalt fiskestopp eller förbud mot användning av vissa fiskeredskap. En eventuell reglering kan ändra fiskemönster och de planeringsmässiga förutsättningarna för användning yrkesfiske i havsplanen. Myndigheten ska även se över och modernisera regelverket för det kustnära fisket. Uppdraget ska redovisas till Miljö- och energidepartementet under 2018⁸¹.

Läs mer om förutsättningar i havsplaneringens [nulägesbeskrivning](#), [färdplan](#), [tematiska rapport om yrkesfiske](#) och rapporten [ekosystemtjänster från svenska hav](#) som du hittar på www.havochvatten.se.

⁸¹ [Miljö- och energidepartementet, 2017-10-19, Uppdrag om bevarandevärden vad avser fiske i skyddade områden](#)

Genomförande och tillämpning

Havsplanen är statens samlade vägledning till myndigheter och kommuner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av områden i havet. I tillämpningen av planen ska berörda kommuner, myndigheter och andra aktörer beakta planens ställningstaganden i sin planering, beslut och andra förvaltningsåtgärder.

7

Så ska planen användas

Havsplanens vägledning riktar sig till:

- **kommuner och regionplaneorgan** som planerar användningen av havet eller områden som berörs av havet
- **myndigheter och kommuner** som planerar, beslutar och utvecklar eller genomför förvaltningsåtgärder som rör havet
- **näringsidkare** inom havsrelaterade verksamheter, genom att bidra med förutsägbarhet och underlätta företagande

Havsplanen utgör statens samlade uppfattning om hur havet i ett visst område ska användas.

För att planens syfte om en långsiktigt hållbar utveckling ska uppnås krävs i vissa fall att havsförvaltningen med tillhörande regelverk utvecklas. Det kan exempelvis handla om åtgärder i form av reglering eller annat som underlättar samexistens mellan olika intressen i havet. När det gäller åtgärder inom yrkesfisket eller sjöfarten krävs i många fall överenskommelser eller beslut inom EU eller den internationella sjöfartsorganisationen (IMO).

Havsplanens roll vid tillståndsprövning

Vid olika tillståndsprövningar och andra ärenden enligt miljöbalken⁸² kommer havsplanerna att vara ett vägledande underlag. Varje myndighet eller kommun som tillämpar miljöbalken ska alltså, vid prövning av en verksamhet eller åtgärd inom havsplaneområdet, se till att havsplanerna är tillgängliga i målet eller ärendet. Vid frågor som rör ny eller ändrad användning av ett havsområde ska 3 och 4 kapitlen miljöbalken tillämpas. Vid tolkningen av vad som utgör mest lämplig användning enligt dessa bestämmelser kommer havsplanerna att vara vägledande.

Även vid tillståndsprövningar enligt andra lagar, exempelvis lagen om Sveriges ekonomiska zon⁸³, kontinentalsockellagen⁸⁴ samt lagen om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn⁸⁵, kommer havsplanerna att vara ett vägledande underlag. Bestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken ska tillämpas även vid prövningar i mål och ärenden enligt dessa lagar.

⁸² [Miljöbalken \(1998:808\)](#)

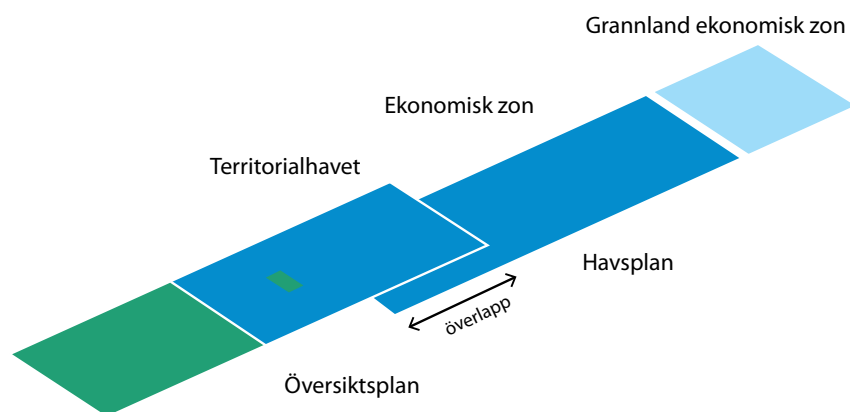
⁸³ [Lag \(1992:1140\) om Sveriges ekonomiska zon](#)

⁸⁴ [Lag \(1966:314\) om kontinentalsockeln](#)

⁸⁵ [Lag \(1983:293\) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn](#)

Havsplanens roll i kommunal översiktsplanering

Kommunen ska enligt plan- och bygglagen⁸⁶ ta fram en översiktsplan för hela kommunytan, inklusive territorialhavet. Den statliga havsplanen har sin grund i miljöbalken och sträcker sig ut till och med ekonomisk zon. Översiktsplanen och havsplanen överlappar i en del av territorialhavet. I området där planerna överlappar verkar båda planerna, i det yttersta havsområdet verkar endast havsplanen och i kustområdet verkar endast översiktsplanen.

Figur 24. Kommunens översiktsplan och statens havsplan överlappar i en del av territorialhavet. Där verkar båda planerna.

Sverige har 65 kustkommuner vars havsytta delvis överlappar en kommande havsplan. Utöver dessa har omkring 15 kommuner havskust, men överlappar inte någon havsplan.

Både den statliga havsplanen och kommunens översiktsplan ska integrera näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål, men havsplanen och kommunernas översiktsplan har olika detaljeringsgrad och skala. Havsplanens strategiska nivå och grova avgränsningar för olika intressen kan preciseras mer detaljerat i den kommunala översiktsplanen. Havsplanens grova skala kan även medföra att något som är utpekad i en översiktsplan inte grafiskt kan återges i havsplanen.

Samrådet om förslag till havsplan är ett tillfälle för kommunen att uppmärksamma Havs- och vattenmyndigheten på redan gjorda och eventuellt kommande ställningstaganden i det överlappande havsplaneområdet, så att en gemensam uppfattning om skiljelinjernas konsekvenser kan växa fram under havsplaneringens skeden: samråd och granskning.

Status för kommunernas planering av havet

Få kommuner har idag antagna översiktsplaner som omfattar hela territorialhavet och som redovisar genomarbetade kommunala ställningstaganden. Orsaker till detta kan vara havets traditionellt fria nyttjande och avsaknaden

86 3 kapitlet 1 § [Plan- och bygglag \(2010:900\)](#)

av fastigheter i utsjövattnen. Under 2016 och 2017 har många kustkommuner antingen inlett förarbete för planering av havsområdet eller inlett arbete med översiktsplanering enligt plan- och bygglagen.

Den statliga havsplaneringen har medfört en stark ökning av kommunal kust- och havsplanering.

Vägledning för kommunal planering

Havsplanen ska ge den vägledning som behövs för att uppfylla kraven på god mark- och vattenanvändning, enligt 4 § havsplaneringsförordningen⁸⁷. Havsplanen är vägledande för den kommunala planeringen.

Samordning mellan havsplan och översiktsplan och frågor som ännu inte är besvarade

Få kommuner har i dag en fysisk planering som omfattar utsjön. Nu gällande översiktsplaner kan därför i marginell omfattning vara grund för den statliga havsplaneringen, och detta avspeglar sig i detta samrådsförslag till havsplan - bara ett fåtal kommunala anspråk redovisas i planen. När kustkommunerna efter hand antar planer över havsområdena kommer det att visa sig vilka kommunala ställningstaganden som lämpligen kan återspeglas i kommande havsplaner.

En annan fråga är på vilka sätt havsplanen blir vägledande för den kommunala planeringen:

- Vilka ställningstaganden kan göras med översiktsplanens högre detaljeringsgrad utan att komma i konflikt med havsplanen?
- Hur ska samverkansprocessen mellan kommun, länsstyrelse och Havs- och vattenmyndigheten se ut?

Samtliga tre dialogsteg i havsplaneringsarbetet syftar bland annat till att besvara dessa frågor, där också kommunerna kan delta i processen.

---

87 [Havsplaneringsförordningen \(2015:400\)](#)

Uppföljning av planen

När havsplanerna har beslutats är Havs- och vattenmyndigheten ansvarig för uppföljning genom att löpande hålla sig underrättad om utvecklingen inom berörda områden. Vid behov eller minst vart åttonde år ska Havs- och vattenmyndigheten ta fram och lämna över nya havsplaneförslag.

Dessutom ska Havs- och vattenmyndigheten särskilt följa upp och utvärdera den miljöpåverkan som planerna i praktiken medför. Avsikten är att tidigt få kunskap om betydande miljöpåverkan som inte har identifierats tidigare i processen så att denna påverkan stoppas eller minskas. Uppföljningen syftar också till att bevaka den miljöpåverkan som förväntas och som har beskrivits i planens miljökonsekvensbeskrivning.

Ett kontrollprogram kommer därför att tas fram som beskriver hur uppföljningen ska genomföras och vilka parametrar som ska följas upp. Kontrollprogrammet ska samordnas med annan befintlig miljöuppföljning för att säkra ett effektivt genomförande.

Konsekvenser

Konsekvenserna av havsplanen bedöms utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala perspektiv. Arbetet med att bedöma konsekvenserna har skett parallellt och integrerat med planeringen. Dessutom analyseras konsekvenserna i en separat miljökonsekvensbeskrivning och en separat hållbarhetsbedömning.

8

Konsekvenser av planeringen bedöms både löpande och för förslagen till havsplaner i samråds- och granskningskedet.

- I det löpande arbetet används särskilt beställda utredningar, rapporter, interna analyser, samtal med riksintressemyndigheterna och länsstyrelserna, resultat av dialogen med branscher, kommuner, myndigheter, intresseorganisationer och grannländer och andra underlag.
- För förslagen till havsplaner i samråds- och granskningskedet bedöms hållbarhet och miljökonsekvenser av externa konsulter. Resultat och metod för de externa konsekvensbedömningarna beskrivs i separata dokument.

Både hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning

Havsplaneringsförordningen ställer krav på att en strategisk miljöbedömning ska göras för varje havsplan. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöhänsyn i havsplanerna. Genom att analysera vilken miljöpåverkan som olika val i havsplanerna kan få, kan ställning tas till olika sätt att minska negativ påverkan och öka positiv påverkan. Den så kallade betydande miljöpåverkan analyseras och beskrivs i ett dokument som kallas miljökonsekvensbeskrivning, MKB.

Utöver miljöbedömningen av havsplanerna görs hållbarhetsbedömningar med ett bredare perspektiv. Syftet med dem är att analysera havsplanernas påverkan ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. Både miljöbedömningen och hållbarhetsbedömningen beskriver ekosystemtjänster och hur de påverkas av havsplanerna. I hållbarhetsbedömningen analyseras vilken förändring i samhällsnytta som påverkan på ekosystemtjänsterna ger. Det bidrar till en bred helhetsbedömning av hur planen förhåller sig till en hållbar utveckling. Frågor som ”Går vi åt rätt håll? Vad kan vi göra bättre i planen?” ska både miljö- och hållbarhetsbedömningen ge svar på, svar som sedan kan tas med i revideringen av planen inför nästa steg, granskningskedet.

Integrerad konsekvensbedömning – en del i planeringen

Konsekvensbedömningarnas resultat återkopplas till planeringsprocessen. Det är den återkopplingen som gör det möjligt att ta hänsyn till och ändra i planutkast utifrån de resultat konsekvensbedömningarna visar. På så sätt kan miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter integreras i planeringen.

En utgångspunkt i arbetet med att utveckla detta samrådsförslag har varit de konsekvensbeskrivningar som togs fram för utkastet i tidigt skede, och de synpunkter som kom in på både utkastet till havsplaner och konsekvensbeskrivningarna under dialogen 2017.

Härutöver har gjorts mer löpande bedömningar av konsekvenser av olika

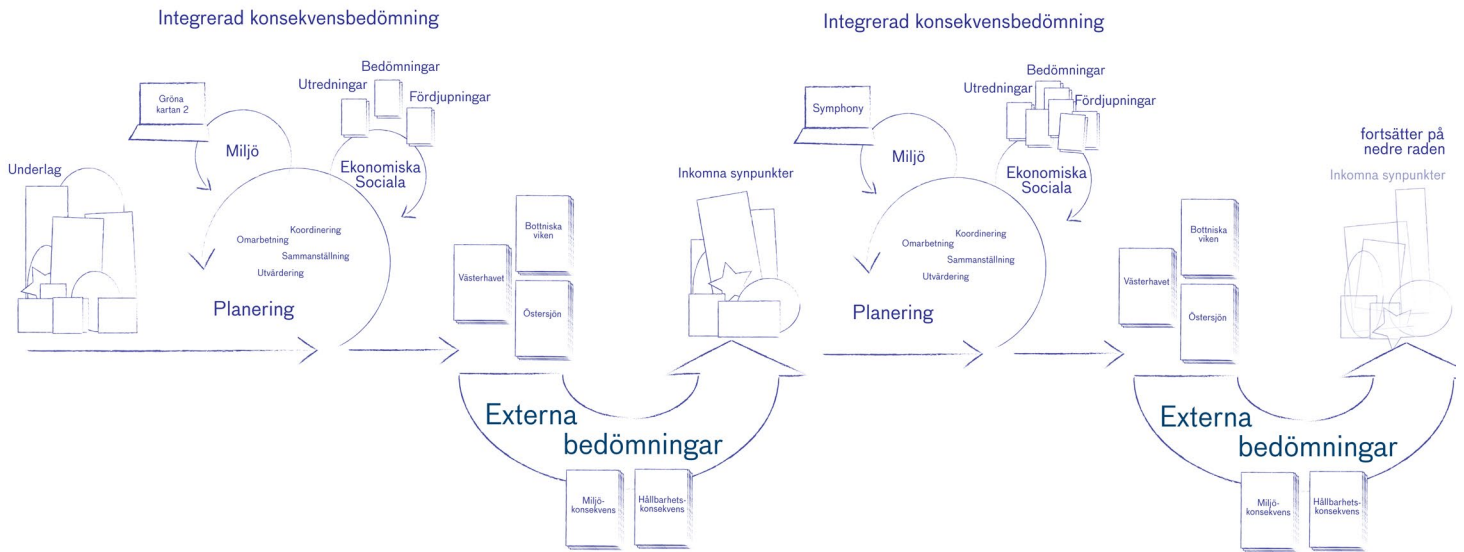
planeringsalternativ. Bland annat har Havs- och vattenmyndigheten under arbetets gång tagit fram nationella tematiska underlag, och särskilda utredningar som rör specifika planeringsfrågor eller geografiska områden. Underlagen och utredningarna rör såväl miljöpåverkan som påverkan på verksamheter som berörs av havsplanerna, till exempel yrkesfiske, etablering av vindkraft och sjöfart. Underlag och utredningar har tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten, samverkande myndigheter, eller på beställning av externa aktörer.

För att bättre kunna planera för att undvika hög miljöpåverkan i känsliga områden har även planeringsverktyget *Symphony* utvecklats. Med *Symphony* bedöms den samlade miljöpåverkan från olika mänskliga aktiviteter och den samlade belastningen på djur- och växtliv i havet. Planeringsverktyget gör ett integrerat arbetssätt möjligt och gör att miljöpåverkan för olika planeringsalternativ kan bedömas mer löpande.

De underlag som tas fram i det löpande bedömningsarbetet används också som ett av flera underlag för den miljökonsekvensbeskrivning och den hållbarhetsbedömning som tas fram för detta samrådsförslag.

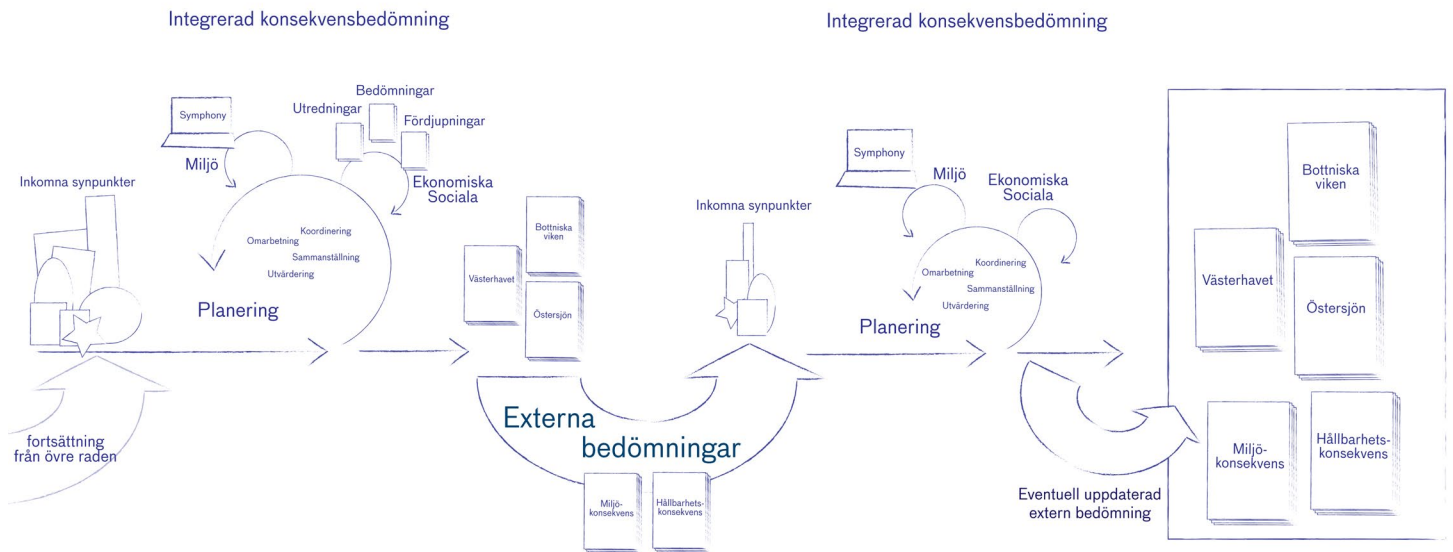
Utkast för dialog

Samråd

Granskning

Slutgiltigt förslag

Figur 25. Arbetet med att analysera och bedöma konsekvenser görs i cykler som följer skedena i planeringen.

Underlag

9

Underlag och referenser

Baltic SCOPE (2017). *Recommendations on Maritime Spatial Planning across Borders*. En rapport från Baltic SCOPE-projektet www.balticscope.eu

Bergman m.fl. (2017). *Havsbaserad vindkraft potential och kostnader – en rapport till Energimyndigheten (2017)*. Sweco Energuide AB

Boverket (2017). *Fysisk planering – land, kust och hav*. Arbetsutkast 2017-12-21

Giaccometti, A., Kull, M., Moodie, J., och Morf, A. (red.). (2017). *Coherent Cross-border Maritime Spatial Planning for the Southwest Baltic Sea Results from Baltic SCOPE*. En rapport från Baltic SCOPE-projektet www.balticscope.eu

Giaccometti, A., Kull, M., Moodie, J., and Morf, A. (2017). *Lessons Learned: Obstacles and Enablers When Tackling the Challenges of Cross-Border Maritime Spatial Planning*. En rapport från Baltic SCOPE-projektet www.balticscope.eu

Giaccometti, A., Kull, M., Moodie, J., och Morf, A. (red.) (2017). *Towards Coherent Cross-Border Maritime Spatial Planning in the Central Baltic Sea – Case Study Report From the Baltic SCOPE Project*. En rapport från Baltic SCOPE-projektet www.balticscope.eu

Granit, J, Liss Lymer, B, Olsen, S, Tengberg, A, Nömmann, S & Clausen (2017). *A conceptual framework for governing and managing key flows in a source-to-sea continuum*. Water Policy, vol 19, nr. 4.

Havs- och vattenmyndigheten (2018). *Finngrundet och Storgrundet – Underlagsrapport till havsplanering avseende energiproduktion samt miljökonsekvenser för lokala naturvärden*. Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg. Arbetsmaterial

Havs- och vattenmyndigheten (2018). *Hållbarhetsbedömningen Havsplan Bottniska viken*. Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg Arbetsmaterial

Havs- och vattenmyndigheten (2018). *Miljökonsekvensbeskrivning Havsplan Bottniska viken*. Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg. Arbetsmaterial

Havs- och vattenmyndigheten (2018). *Miljösystemanalys i Havsplaneringen*. Rapport 2018:xx. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg. Arbetsmaterial

Havs- och vattenmyndigheten (2018). *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*. Rapport 2018:xx. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg. Arbetsmaterial

Havs- och vattenmyndigheten (2018). *Underlag per område. Havsplan Bottniska viken*. Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2017). *Finngrundens och Storgrundets underlagsrapport till havsplanering avseende energiproduktion samt miljökonsekvenser för lokala naturvärden*. Framtagen av WSP, opublicerad

Havs- och vattenmyndigheten (2017). Fiskedata. Opublicerat

Havs- och vattenmyndigheten (2017). *Förslag om ramverk för naturvärdesbedömning i marin miljö – MOSAIC, 2017-06-20*. Dnr 2132-2017

Havs- och vattenmyndigheten (2017). *Havsplanering med hänsyn till klimatförändringar*. Rapport 2017:26. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2017). *Miljökonsekvensbeskrivning Havsplan – Bottniska viken, diskussionsunderlag i tidigt skede*. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2017). *Möjliga klimatrefugier i Östersjön baserat på två olika scenarier*. Rapport 2017:37. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2017). *Samråd om inledande bedömning 2018, genomförande av havsmiljöförordningen*. Rapport 2017:32. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2016). *Energi – rapport från havsplaneringens tematiska arbete från oktober 2015 till mars 2016*. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2016). *Fiske – rapport från havsplaneringens tematiska arbete från oktober 2015 till mars 2016*. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2016). *Färdplan havsplanering*. Rapport 2016:21. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2016). *Försvar och säkerhet – rapport från havsplaneringens tematiska arbete från oktober 2015 till mars 2016*. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2016). *Handlingsplan för marint områdesskydd, myllrande mångfald och unika naturvärden i ett ekologiskt nätverk under ytan. Slutredovisning av regeringsuppdrag M2015/771/Nm*. Rapport 2016. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2016). *Naturvård – rapport från havsplaneringens tematiska arbete från oktober 2015 till mars 2016*. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2016). *Regional tillväxt – Rapport från havsplaneringens tematiska arbete från oktober 2015 till mars 2016.*

Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2017). [Sjöfartsanalyser i havsplaneringen genomförda av SSPA Sverige](#). Opublicerad

Havs- och vattenmyndigheten (2016). *Sjöfart – rapport från havsplaneringens tematiska arbete från oktober 2015 till mars 2016.*

Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2015). *Ekosystemtjänster från svenska hav – status och påverkansfaktorer*. Rapport 2015:12.

Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten (2015). *Havsplanering – Nuläge 2014*. Rapport 2015:2. Havs- och Vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön. Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2017:12) om ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön. Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg

Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket (2013). *Svenskt fritidsfiske och fisketurism 2020*. Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket

Havs- och vattenmyndigheten (2012). *Tillämpning av ekosystemansatsen i havsplaneringen*. Rapport 2012:14. Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg

Jordbruksverket (2016). *Nationell handlingsplan, Havs- och fiskeriprogrammet 2014-2020*. Dnr 3.3.17-12166/15. Statens Jordbruksverk, Jönköping

Jordbruksverket (2013). *Vattenbruk, Planeringsunderlag för havsplaneområde Västerhavet, Östersjön och Bottniska viken*. HaV dnr 481-13

Länsstyrelsen (2017). Länsstyrelsernas redovisning av Uppdrag 2017-06-välj värdeområden, opublicerat.

Länsstyrelserna (2013). *Regional rapport för havsplaneområde Bottniska viken*. Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Gävleborg och Uppsala län. HaV dnr 486-13

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Geografisk information om energi i kommunala planer, 2013-07-03. Opublicerat arbetsmaterial

Miljö- och energidepartementet, 2017-12-21. *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Havs- och vattenmyndigheten*. Dnr M2017/03180/S (delvis)

Miljö- och energidepartementet, 2017-10-19. *Uppdrag om bevarandevärden vad avser fiske i skyddade områden*. Dnr M2017/02522/NM

Naturvårdsverket (2006). *Inventering av marina naturtyper på utsjöbankar*. Rapport 5576. Naturvårdsverket, Stockholm

Nicolas, F., Frias, M., Backer, H. (red.) (2016). *Mapping Maritime Activities within the Baltic Sea*. En rapport från Baltic SCOPE-projektet www.balticscope.eu

Riksantikvarieämbetet (2003). *Sveriges kust- och skärgårdslandskap: kulturhistoriska karaktärsdrag och känslighet för vindkraft*. Rapport 2003:4. Riksantikvarieämbetet

Schmidtbauer Crona, J (2017). *The Ecosystem Approach in Maritime Spatial Planning – A Checklist Toolbox*. En rapport från Baltic SCOPE-projektet www.balticscope.eu

Statens energimyndighet (2017). *Havsbaserad vindkraft - En analys av samhällsekonomi och marknadspotential*. ER 2017:3. Statens energimyndighet

Statens energimyndighet (2017). *Energimyndighetens genomgång av energiområden i havsplaneringen*, 2017-10-06. HaV Dnr 308-17

Statistiska centralbyrån (2018). *Fritidsfisket i Sverige*, Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 57 SM 1801. SCB, Stockholm

Statistiska centralbyrån (2017) *Vattenbruk 2016*, Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden JO 60 SM 170. SCB, Stockholm

Sveriges lantbruksuniversitet (2018). *PM Fiskars och kräftdjurs lekhabitat i havsplaneringen*. 2017-05-15 Dnr 1140-17.

Sveriges lantbruksuniversitet (2018). *Sammanställning och analys av yrkesfiskets utbredning*. Opublicerat.

Sveriges lantbruksuniversitet (2018). *PM Yrkesfiske i relation till första utkast till havsplan*. 2017-04-10, Dnr 1140-17.

Sveriges geologiska undersökning (2017). *Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige*. Dnr 21-2973/2015. Rapport 2017:05. Sveriges geologiska undersökning, Uppsala

Sveriges Geologiska Undersökning (2017). *Gröna Kartan baserat på Symphony ekosystem komponenter*. 2017-11-20. Opublicerat.

Sveriges geologiska undersökning (2016). *Koldioxidlagring i Sverige – sammanställning och resultat från NORDICCS*. Rapport 2016:20. Sveriges geologiska undersökning, Uppsala

Trafikverket (2013). *Kunskaps- och planeringsunderlag för en nulägesbeskrivning av havet*. TRV dnr 2013/8610. Trafikverket

Varjopuro, R. (2017). *Evaluation and Monitoring of Transboundary Aspects of Maritime Spatial Planning – a Methodological Guidance*. En rapport från Baltic SCOPE-projektet www.balticscope.eu

Riksintresseanspråk

Fiskeriverket (2006). *Områden av riksintresse för yrkesfisket Riksintresseanspråk*, FINFO 2006:1, Fiskeriverket, Göteborg

Försvarsmakten (2017). Riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del och övriga försvarsintressen i havs- och kustområden.

Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket (2017). Områden av riksintresse för naturvård.

Riksantikvarieämbetet (1987 och senare uppdateringar). Riksintresseanspråk för kulturmiljövården

Statens energimyndighet (2013). Riksintressen för vindbruk.

Trafikverket (2017). Riksintresse för kommunikationer

Lagar, förordningar med mera

SFS 2017:1272. Lag om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner, träder i kraft 1 mars 2018.

SFS 2010:900. Plan- och bygglag

SFS 1998:808. Miljöbalk

SFS 1993:787. Fiskelag

SFS 1992:1140. Lag om Sveriges ekonomiska zon

SFS 1988:950. Kulturmiljölag

SFS 1983:293. Lag om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn

SFS 1966:374. Lag om Sveriges sjöterritorium

SFS 1966:314. Lag om kontinentalsockeln

SFS 2015:400. Havspaneringsförordningen

SFS 2014:21. Förordning om geologisk lagring av koldioxid

SFS 2013:251. Miljöprövningsförordning

SFS 2010:1341. Havsmiljöförordningen

SFS 2004:660. Förordning om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

SFS 1998:896. Förordning om hushållning med mark- och vattenområden

SFS 1994:1716. Förordning om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen

SFS 1966:315. Kontinentalsockelförordning

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU av den 23 juli 2014 om upprättandet av en ram för havspanering

Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/30/EU av den 12 juni 2013 om säkerhet för olje- och gasverksamhet till havs och om ändring av direktiv 2004/35/EG

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi)

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG

Proposition Hushållning med havsområden (prop. 2013/14:186)

Proposition En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141)

SÖ 2000:1. Förenta nationernas havsrättskonvention Montego Bay den 10 december 1982 och avtalet om genomförande av Del XI i denna konvention.

Underlag kartor

Bakgrundskartorna: Natural Earth, Lantmäteriets topografiska webbkarta samt ett urval ur sverigekartans kommuner (kommun med del i havsplan). Sjöfart utanför havsplanen.

Alla kartor är framtagna av Havs- och vattenmyndigheten, om inte annat anges. Plankartorna innehåller, förutom bakgrundskarta, lager för användningarna attraktiva livsmiljöer, sandutvinning, sjöfart och yrkesfiske samt områdesindelade användningar (med karttext). Ytterligare geografisk information som används i kartorna är lager för havsplanegräns och havsområdesgränser.

Karta 5. Riksintressen för tema attraktiva livsmiljöer

Riksintresse rörligt friluftsliv (4 kap 2§), Riksintresse rörligt friluftsliv (4 kap 2§), Riksintresse högexploaterad kust (4 kap 4§)

Karta 6. Riksintresseanspråk för tema attraktiva livsmiljöer

Riksintresseanspråk kulturmiljövård (3 kap 6§), Riksintresseanspråk friluftslivet (3 kap 6§)

Karta 7. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema attraktiva livsmiljöer

Underlag: Världsarv enligt världsarvskonventionen (UNESCO), Sveriges kust- och skärgårdslandskap (RAÄ), Koncentration av vrak och förlisningsuppgifter ur FMIS, sammanställt av kustlänsstyrelserna (LST, RAÄ)

Karta 8. Riksintresseanspråk för tema energi

Riksintresseanspråk: Anläggningar för energiproduktion, Vindbruk (3 kap 8§ MB)

Karta 9. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för energi – vindkraftsområden

Underlag, E: Pågående projekt, Vindbruk i kommunala översiktsplaner, Ytterligare områden identifierade i havsplaneringsprocessen.

Karta 10. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema energi – kablar och rörledningar

Underlag: Kraftkabel, Planerad ny kraftkabel

Karta 11. Öppet redovisade riksintresseanspråk i havet för tema försvar

Riksintresseanspråk för totalförsvaret: Sjöövningsområde (3 kap 9§ MB)

Karta 12. Öppet redovisade riksintresseanspråk och influensområden för totalförsvarets militära del

Riksintresseanspråk för totalförsvaret: Sjöövningsområde (3 kap 9§ MB), Influensområden: Stoppområde för höga objekt, Stoppområde för vindkraftverk, Omgivningspåverkan, MSA-område, Övrigt influensområde, Område med särskilt behov av hinderfrihet

Karta 13. Allmänna intressen och förutsättningar för sandutvinning
Underlag, Sandutvinning (SGU): Intresseområde för utvinning av sand (3kap 7§ MB), Lämpliga områden för utvinning av sand (3kap 7§ MB)

Karta 14. Riksintressen och riksintresseanspråk för tema natur
Natura 2000-område SPA (NVV), Natura 2000-område SCI (NVV), Riksintresseanspråk naturvård, Riksintresseanspråk för yrkesfisket

Karta 15. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema natur –
andra marina skyddade områden
Underlag N: Andra marina skyddade områden (7 kap MB)

Karta 16. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema natur –
klimattillflykter
Underlag n: Vikare klimattillflykt

Karta 17. Riksintresseanspråk för tema transport och kommunikationer
Hamn -befintlig, Sjöfart -befintlig farled inklusive buffertzoner, Flyg -MSA-
område

Karta 18. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema transport
och kommunikationer – ruttsystem
Underlag Ruttsystem (IMO): Trafiksepareringszon, Rekommenderad rutt,
Dubbelriktad led. Underlag Sjöfartsmyndigheterna: Utökat anspråk sjöfart

Karta 19. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema transport
och kommunikationer – data- och telekablar
Data- och telekabel (Telia), Data- och telekabel (PTS)

Karta 20. Riksintresseanspråk för tema yrkesfiske
Riksintresseanspråk för yrkesfisket (3 kap 5§ MB): Hamn, Fångstområde,
Vandringsområde

Karta 21. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema yrkesfiske
– landningsvärden
Landningsvärden för tolv olika fiskerier 2003-2015

Karta 22. Allmänna intressen och övriga förutsättningar för tema yrkesfiske
– fiskeregleringar
Fredningsområde, Trålfiskeområde, Trålgräns

Underlag figurer

Figurer utan hänvisning till underlag är framtagna av Havs- och vattenmyndigheten.

Figur 6. Havets ekosystem.
Miljödepartementet

Figur 14 Produktionskostnad för vindkraft till havs (LCOE).
Bergman m.fl. 2017. *Havsbaserad vindkraft potential och kostnader – en rapport till Energimyndigheten*

Figur 15: Kartbild från Gröna kartan som visar aggregerade naturvärden Sveriges Geologiska Undersökning. *Gröna Kartan baserat på Symphony ekosystem komponenter*. 2017-11-20. Opublicerat.

Figur 16. Kartbild från Symphony som visar sammanlagd miljöpåverkan Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2018:1. *Symphony - Integrerat planeringsstöd för statlig havsplanering utifrån en ekosystemansats*

Figur 17. Allt hänger samman från källa till hav.
Granit m.fl.2017. *Water Policy*

Figur 18. Internationella skyddade marina områden runt Sverige och i grannländer
Enligt OSPAR (OSPAR MPA), Enligt HELCOM (HELCOM MPA), Natura 2000, Fredningsområde torsk

Figur 19 Gränsöverskridande sjöfart
Koncentration av fartygsrörelser (AIS) runt Sverige och i grannländer

Figur 21. Ekonomiskt landningsvärde av fiske med passiva redskap i Bottniska viken under perioden 2003-2015.
Sveriges lantbruksuniversitet. 2018. *Sammanställning och analys av yrkesfiskets utbredning*.

Figur 22. Ekonomiskt landningsvärde av pelagiskt fiske i Bottniska viken under perioden 2003-2015.
Sveriges lantbruksuniversitet. 2018. *Sammanställning och analys av yrkesfiskets utbredning*.

Fotografier

Kapitel 1, Fotograf Kat Singer. *Fartyg utanför Visby*. Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Kapitel 2, Fotograf Maja Kristin Nylander. *Skärgårdsklippor*, Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Kapitel 4. Fotograf Maja Kristin Nylander. Utsikt från Fårö över Östersjön. Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Kapitel 5. Fotograf Maja Kristin Nylander. *En pojke som är ute och seglar en optimist i dimman*. Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Kapitel 6. Fotograf Natalie Greppi. Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Kapitel 7. Fotograf Mats Svensson. *Hanöbukten från Baskemölle, Stenshuvud*. Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Kapitel 8. Fotograf Maja Kristin Nylander. *Vatten*. Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Kapitel 9. Fotograf Maja Kristin Nylander. *Solen skiner ner på havet*. Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Fotocollage, kapitel 3:

Fotograf Kat Singer (*Kryssningsfartyg, Änder vatten, Stenstrand*), Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Fotograf Mattias Sköld (*Räktrålare*), Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Fotograf Johannes Jansson, CC BY 2.5 Wikimedia commons (*Öresundsbron*), Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Illustratör Vilhelm von Wright, (*lax*), Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Fotograf Maja Kristin Nylander (*Fiskmåsar, Hav, Ostronodling bojar, Skylt Hanöbukten, Utedass, Barn - bad - brygga.*), Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Fotograf Ingvar Lagenfelt (*Vindkraftpark*), Havs- och vattenmyndighetens bildarkiv.

Fotograf Hangsna (*Juvenil havsörn i Ekeby våtmark*) /CC BY-SA 4.0 Wikimedia commons

Fotograf Peter Appelros, (*Kustspaningsradar*) /CC BY 3.0 Wikimedia commons

Förslag till Havsplan Bottniska viken

Detta är det förslag till havsplan för Bottniska viken som vi samråder om. Sverige tar fram tre havsplaner – en för Bottniska viken, en för Östersjön och en för Västerhavet. En havsplan ger vägledning kring vad som är den bästa användningen av havet. Havsplanen ska vägleda nationella myndigheter, kommuner och domstolar i kommande beslut, planering och tillståndsprövningar. Näringsidkare kan också få vägledning av planen.

Nu samråder Havs- och vattenmyndigheten med dig och andra för att få bra och förankrade havsplaner. Därför vill vi gärna att ni ger förbättringsförslag och berättar om sådant vi bör veta. Samrådet pågår 15 februari till 15 augusti 2018.

Havs- och vattenmyndigheten diarienummer 396-18

Havs- och vattenmyndigheten
Postadress: Box 11 930, 404 39 Göteborg
Besök: Gullbergs Strandgata 15, 411 04 Göteborg
Tel: 010-698 60 00
www.havochvatten.se